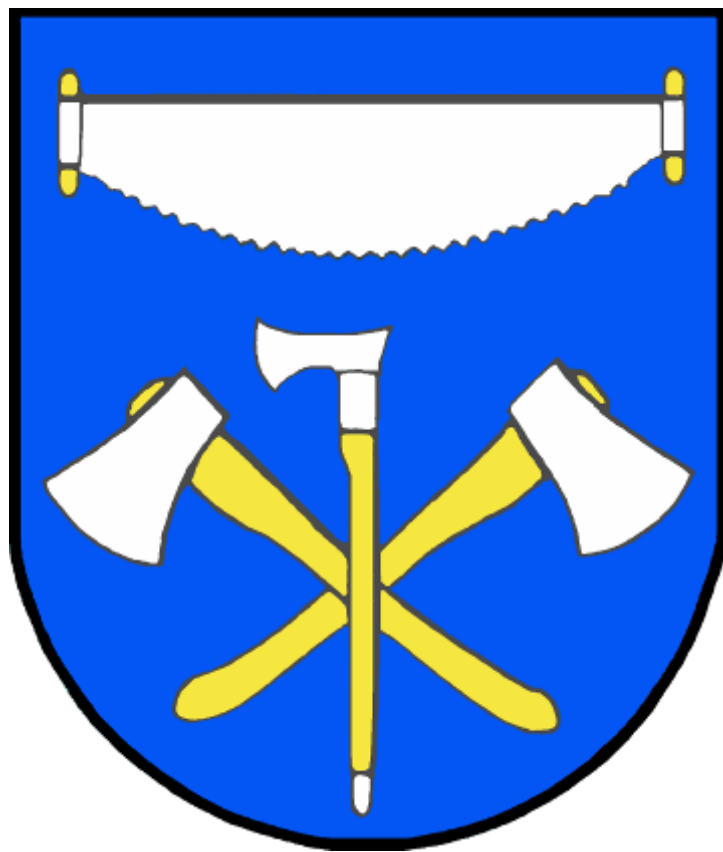

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2008 - 2015

OBEC BRAVÄCOVO

Braväcovo 2008

OBSAH

ÚVOD	3
ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ	
I. AUDIT ÚZEMIA	8
II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI	76
III. STRATÉGIA ROZVOJA	96
PROGRAMOVÁ ČASŤ	
I. PROGRAM ROZVOJA	103
II. IMPLEMENTČNÝ RÁMEC	113
ZÁVER	128
PRÍLOHY	

Zadávatel': Obec Bravčovo

Zhotoviteľ': Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Rok spracovania 2008

ÚVOD

Dôvody a ciele spracovania dokumentu

Dokument s názvom "PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BRAVÄCOVO NA ROKY 2008 - 2015" je spracovaný ako strednodobý strategický plánovací dokument pre trvalo udržateľný rozvoj obce na základe zákazky obce a Banskobystrického samosprávneho kraja.. Účelom PHSR je vytvorenie programu rozvoji obce, ktorý vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne.

PHSR ako základný rozvojový strategický dokument má pre obec veľký význam pre obec z hľadiska dlhodobého programovania jej rozvoja a zachovávanie kontinuity rozvojových zámerov, efektívneho využívania vlastných zdrojov a potenciálu. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 539/2008 Z.z o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. Zároveň je dôležitý aj pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je podmienená dokladovaním súladu projektového zámeru s prioritami schváleného PHSR

Vypracovanie a následná realizácia návrhov strategického rozvojového dokumentu je komplexný proces, náročný na koordináciu, odborné vedomosti a zabezpečenie množstva väzieb. Pri jeho príprave je nutné zohľadniť množstvo dokumentov, ktoré tvoria určitý strategický alebo legislatívny rámec a majú nadradený charakter.

Ide hlavne o väzby na tieto dokumenty:

- strategické a programové dokumenty SR a EÚ,
- príslušné odvetvové politiky,
- aktuálna legislatíva pre jednotlivé riešené oblasti,
- programové dokumenty banskobystrického kraja
- platná územno-plánovacia dokumentácia rôznych stupňov.

Vedenie obce Bravčovo sa v roku 2008 rozhodlo vytvoriť základný východiskový dokument pre trvalo udržateľný rozvoj svojho územia Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja obce (PHSR).

Úlohou dokumentu a zároveň systematického plánovania je pomôcť vytvoriť podmienky na zlepšenie kapacity účinnejšieho a systémového využívania vnútorných zdrojov, na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov, ako aj iných vonkajších zdrojov v prospech komplexného a všestranného rozvoja obce Predajná.

Na základe vytvoreného dokumentu je možné programovať územný a integrovaný rozvoj trvalo udržateľným spôsobom, pripraviť územie a budovať jeho kapacity pre absorpciu nových technológií, služieb a rôznych ponúk a príležitostí pre zvýšenie kvality života obyvateľov v obci. Súčasťou tvorby PHSR bolo aj obstaranie auditu zdrojov obce Bravčovo. Tento dokument je základným a najdôležitejším dokumentom, ktorý mapuje a hodnotí východiskovú situáciu riešeného územia a je nevyhnutne potrebný pre programovanie rozvoja územia.

Obec Bravčovo spolupracuje a v nasledujúcich rokoch plánuje systematicky rozvíjať spoluprácu so susednými obcami, obcami mikroregiónu Horehron, ako aj obcami okresu Brezno, nakoľko ju pokladá za dôležitý prvok rozvoja a stabilizácie rastu životnej úrovne svojich občanov v rámci územných štruktúr.

Metodológia tvorby dokumentu

Programové a strategické plánovanie je metóda používaná na koordináciu jednotlivých činností, ktoré súvisia s plánovaním, realizáciou a vyhodnocovaním aktivít. Proces strategického plánovania predstavuje súbor nadväzujúcich činností, ktoré sú riadené tak, aby viedli k naplneniu určených a logicky na seba nadväzujúcich výstupov. Začína sa mapovaním územia, následnou analýzou, pokračuje definovaním cieľov, formulovaním programovej časti a spracovaním návrhu procesu implementácie stratégie.

To znamená, že vhodné použitie princípov programového a strategického plánovania predstavuje optimálny nástroj na vypracovanie a realizáciu účinného programu rozvoja obce.

Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 – nariadenie o štrukturálnych fondoch. Vypracovaný dokument rešpektuje Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013, a Program rozvoja vidieka, ktoré sú programovacími dokumentmi na čerpanie finančných

zdrojov z fondov EÚ. Program rozvoja obce bezprostredne nadväzuje na PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja a ďalšie programové dokumenty spracované na úrovni kraja, ako je Diverzifikovaná regionálna politika BBSK, ÚPN BB kraja a pod.

Samotná vnútorná štruktúra programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je spracovaná v súlade s ustanoveniami § 8 zákona č. 539/2008 Z.z. a tvoria ho dve základné časti:

- Analyticko-strategická časť
- Programová časť.

V roku 2006 ako súčasť spracovaného dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Horehron na roky 2007-2013 (Agentúra granty a fondy, n.o.) bola spracovaná aj rozvojová stratégia Obce Braväcovo. Toto spracovanie však nespĺňala základné požiadavky kladené na základný rozvojový dokument obce, ciele a priority rozvoja sú formulované unifikovane pre všetky obce jednotne a neodrážajú špecifické potreby obce. V roku 2008 bol teda spracovaný komplexný PHSR, ktorý prioritne je vytvorený na princípoch využitia participatívnych metód so zapojením občanov do procesu jeho tvorby a tak konkrétne odráža potreby obyvateľov obce.

Analytickú časť plánu je spracovaná na základe informácií a údajov zhromaždených riešiteľskou organizáciou počas terénneho prieskumu v obci, údajov z odbornej literatúry a údajov poskytnutých predstaviteľmi obce. Súbežne s tvorbou PHSR obce prebiehalo aj spracovanie Komunitného plánu obce (Partnerstvo sociálnej inklúzie okresu Brezno 2008), pričom niektoré z výstupov sú použité aj v tomto dokumente.

Dôležitým prvkom strategického plánovania je zapojenie verejnosti do tohto procesu. Tento aspekt bol pri spracovaní dokumentu rešpektovaný. Občania, neziskové organizácie, aj podnikatelia boli v úvode spracovania auditu oslovení a aktívne sa zapájali do celého procesu. Zrealizovalo sa celkovo 7 stretnutí s občanmi, boli zrealizované dotazníkové prieskumy.

Proces tvorby PHSR nadviazal na proces spracovania Komunitného plánu obce na roky 2008-2013, kde bolo zrealizovaných niekoľko ďalších aktivít, stretnutí a prieskumov. Pracovná skupina občanov vytvorená v procese tvorby PHSR využila podnety z komunitného plánu, ktorý sa na jar uvedeného roku vytváral ako jedna z aktivít realizovaných v projekte „Partnerstvo - nástroj na riešenie sociálnej inklúzie v okrese Brezno“. Komunitné plánovanie v obci vzišlo z potrieb obyvateľov obce a z iniciatívy Partnerstva sociálnej inklúzie okresu Brezno. Cieľovou skupinou v obci Braväcovo boli dlhodobo nezamestnaní občania a ženy po materskej dovolenke. Tvorba komunitného plánu zohľadňovala najmä ich potreby, ale aj

možnosti. Realizácia komunitného plánu je snaha o zlepšenie životných podmienok a sociálno-ekonomickej situácie v obci, aktivizáciu a integráciu znevýhodnených skupín obyvateľov za účasti dôležitých miestnych partnerov a ich samých. Spracovanie komunitného plánu sa uskutočnilo pod odborným vedením komunitnej konzultantky za aktívnej účasti vedenia obce, jej obyvateľov a finančnej podpory Fondu sociálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu.

Projektový tím odporúča predstaviteľom samosprávy, aby sa aj naďalej snažili o zapájanie všetkých uvedených partnerov v etape implementácie PHSR a jeho následnej aktualizácie.

Program hospodärskeho a sociálneho rozvoja Obce Braväcovo na roky 2008 - 2015

ANALYTICKO - STRATEGICKÄ ČASŤ

**Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra,
2008**

OBSAH

I. AUDIT ÚZEMIA

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

- 1.1. Základné informácie
- 1.2. Širšie územné vzťahy
- 1.3. Stav územnoplánovacej dokumentácie obce.

2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

- 2.1. Poloha územia
- 2.2. Geologické pomery
- 2.3. Pôdne pomery
- 2.4. Klimatické pomery
- 2.5. Hydrologické pomery
- 2.6. Rastlinstvo a živočíšstvo
- 2.7. Súčasná krajinná štruktúra
  - 2.7.1. Krajinná štruktúra
  - 2.7.2. Lesy
- 2.8. Ochrana prírody
  - 2.8.1. Územná ochrana
  - 2.8.2. Územný systém ekologickej stability
- 2.9. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)
  - 2.9.1. Environmentálna regionalizácia
  - 2.9.2. Ochrana ovzdušia
  - 2.9.3. Kvalita a ochrana vôd
  - 2.9.4. Odpadové hospodárstvo
  - 2.9.5. Radónové riziko
  - 2.9.6. Seizmicita

3. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE

- 3.1. História obce
- 3.2. Urbanistický vývoj sídla
- 3.3. Tradície a kultúra obce
  - 3.3.1. Tradície v obci
  - 3.3.2. Kultúrne a historické pamiatky
  - 3.3.3. Osobnosti, rodáci
  - 3.3.4. Kluby, spolky, združenia
  - 3.3.5. Spoločenské aktivity, akcie a tradície

4. ĽUDSKÉ ZDROJE – DEMOGRAFIA

4.1. Demografické charakteristiky

- 4.1.1. Stav obyvateľstva
- 4.1.2. Prirodzený prírastok
- 4.1.3. Migrácia obyvateľstva
- 4.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva
- 4.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva
- 4.1.6. Vierovyznanie
- 4.1.7. Národnostné zloženie
- 4.1.8. Vzdelanie

5. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

5.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.

5.2. Základná infraštruktúra

- 5.2.1. Doprava
- 5.2.2. Vodné hospodárstvo
- 5.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd
- 5.2.4. Energetika
- 5.2.5. Telekomunikácie a informačné siete

5.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

- 5.3.1. Občianska vybavenosť
- 5.3.2. Sociálne a zdravotnícke služby
- 5.3.3. Školstvo a vzdelávanie
- 5.3.4. Kultúra, osвета
- 5.3.5. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych
- 5.3.6. Administratív a verejná správa

5.4. Projekty zrealizované v obci

6. EKONOMICKÉ VYUŽÍVANIE ZDROJOV

6.1. Primárny sektor

- 6.1.1. Lesné hospodárstvo
- 6.1.2. Poľnohospodárstvo
- 6.1.3. Poľovníctvo a rybárstvo
- 6.1.4. Ťažba a využívanie nerastných surovín

6.2. Sekundárny sektor

- 6.2.1. Priemyselná výroba
- 6.2.2. Stavebníctvo

6.3. Terciálny sektor

- 6.3.1. Cestovný ruch
- 6.3.2. Služby obyvateľstvu

6.4. Trh práce

- 6.4.1. Zamestnanosť
- 6.4.2. Nezamestnanosť

II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI

7. SWOT ANALÝZA

8. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

- 8.1. Audit problémov
- 8.2. Najdôležitejšie problémy
- 8.3. Kľúčové problémy
- 8.4. Analýza kľúčových problémov

9. ANALÝZA VÄZIEB NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY BBSK

- 9.1. PHSR BBSK na roky 2007-2013
- 9.2. ÚPN BBSK

10. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

- 10.1. Rozvojový potenciál obce
- 10.2. Disparity rozvoja

III. STRATÉGIA ROZVOJA

11. VÍZIA A CIELE ROZVOJA OBCE

- 11.1. Vízia obce
- 11.2. Ciele stratégie rozvoja obce

12. FINANČNÝ RÁMEC

- 12.1. Finančná náročnosť stratégie
- 12.2. Zdroje financovania PHSR

I. AUDIT ÚZEMIA

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

1.1. Základné informácie

Obec Bravčovo sa nachádza v centrálnej časti Slovenska, v Banskobystrickom samosprávnom kraji. Kataster obce leží v severovýchodnej časti Banskobystrického kraja v pohorí Nízke Tatry a hraničí s obcami Jarabá, Beňuš a Bacúch. Obec podľa administratívno - správneho členenia patrí do okresu Brezno, je súčasťou subregiónu Horehronie a členom Mikroregiónu Horehron.

Bravčovo je tzv. „koncová“ obec do ktorej vedie iba jedna prístupová cesta 3. triedy napájajúca sa na štátnu cestu 1. triedy I/66 v obci Beňuš (Brezno – Poprad, smer západ – východ). Katastrom obce neprechádza železničná trať. Extravilán obce leží v ochrannom pásme Národného parku nízke Tatry. Nadmorská výška v strede obce je 615 m n.m.

Obec má dve miestne časti – Podholie a Srnkovo

Najbližšie administratívne centrum je okresné mesto Brezno, vzdialené 13 km. Bravčovo do okresu Brezno. Obyvatelia uspokojujú svoje potreby (nákupy, zdravotnícke, bankové, poisťovacie a iné služby) v okresnom meste Brezno, čiastočne aj v krajskom meste Banská Bystrica, vzdialenom od obce 57 km.

Pracovné príležitosti pre obyvateľov obce sú v prevažnej miere mimo nej, a to v spomínaných mestách Brezno a Banská Bystrica a tiež v Železiarňach Podbrezová v Podbrezovej a okolitých menších strojárskych podnikoch.. Miestne pracovné príležitosti spočívajú prevažne v ťažbe dreva, lesníckej a poľnohospodárskej činnosti.

V Bravčove je zachovalá a stále živá ľudová kultúra, ktorá je súčasťou regiónu Biele hable. Zachované sú tradície, zvykoslovie, piesne, tance, tradičný kroj a architektúra.

Základné údaje obce:

Názov kraja:	Banskobystrický
Okres:	Brezno
Mikroregión:	Horehron
Číslo ŠÚJ:	508489
Kód KÚ:	806145
PSČ:	976 64 (pošta Beňuš)
Rok založenia:	1630
Rozloha:	29,41 km ² (29 409 163 m ²)
Počet obyvateľov:	705
z toho ženy	366 (51,91%)
z toho muži	339 (48,09%)
Hustota osídlenia:	23,97 obyv./km ²
Najvyšší bod:	Beňuška - 1544 m.n.m.
Najnižší bod:	južná časť katastra obce – údolie potoka Hlboká (550m.n.m)
Pól rastu:	mimo pólov rastu

Poloha obce v SR a BB kraji

Poloha katastra obce v rámci okresu Brezno a Mikroregiónu Horehron

1.2. Širšie územné vzťahy

Nadradeným ťažiskom osídlenia pre obec Bravčovo je **breznianske ťažisko regionálneho významu** rozvíjajúce sa okolo sídiel Brezno a Podbrezová. Väzby riešeného územia smerujú do mesta Brezna (13 km) ako sídla okresného významu a do Banskej Bystrice (54 km), sídla krajského významu. Okresné sídlo Brezno tvorí v štruktúre osídlenia Slovenska centrum osídlenia nadregionálneho významu. Je prepojené **pohrónskou sídelnou rozvojovou osou** Levice – Žiar - B.Bystrica – Brezno, s ťažiskom celoštátneho významu Banská Bystrica – Zvolen, ktorá zároveň zabezpečuje širšie dopravné väzby.

Z pohľadu európskej dopravnej siete je najbližšou cestnou trasou severojužná trasa E 77 Budapešť – Šahy – Zvolen – B.Bystrica – Krakow – Varšava.

Na železnici je riešené územie dostupné regionálnou traťou II. kategórie č.172 Margecany – Banská Bystrica.

V zmysle ÚPN-VÚC Banskobystrického kraja obec Bravčovo je považovaná za prirodzené centrum vidieckeho osídlenia s preferovaním rekreačnej funkcie

1.3. Stav územno-plánovacej dokumentácie

Na riešené územie nie je spracovaných veľa dokumentov, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom. Medzi aktuálne patrí:

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry.
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja rieši rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené všeobecné zásady pre trvaloudržateľný rozvoj územia.
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického kraja na roky 2008-2013

Stav schválených ÚPD v obci – aktuálne žiadny

Stav ostatných dokumentácií dotýkajúcich sa obce

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Rok spracovania
PHSR Mikroregiónu Horehron 2007-2013	Agentúra granty a fondy, n.o.	2005
Komunitný plán obce Braväcovo	Partnerstvo sociálnej inklúzie okresu Brezno	2008

2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

2.1. Poloha územia

Územie obce v rozlohe 2941 ha sa rozprestiera podľa regionálneho geomorfologického členenia vo východnej časti Nízkych Tatier – tzv. Kráľovohorské Nízke Tatry. Územie obce sa z hľadiska geomorfologického členenia nachádza vo Fatransko-tatranskej oblasti, celku Horehronské podolie.

2.2. Geologické pomery

Reliéf užšieho okolia dotknutého územia je stredne až hlboko rezaný s negatívnymi morfoštruktúrami priekopových prepadlín a morfotektonických depresíí.

Hrebeň Nízkych Tatier lokalita Beňušky a Vrchbánskeho grúňa je tvorený kryštalinickými metamorfovanými horninami nižšieho stupňa, fylitami, bridlicami, metapieskovcami, metavulkanitmi, miestami metakarbonátmi (staršie paleozoikum).

Podhrebeňové južné svahy Nízkych Tatier tvoria magmaticke horniny kryštalínika, granity až grandiority, paleozoikum.

Nižšie položené svahy Nízkych Tatier v katastri obce sú tvorené magmatickými horninami kryštalínika (muskovitické, biotitické a dvojsľudné granity až granodiority; paleozoikum - hercýnske granitoidy (starší karbón).

Pod prešmykmi južných svahov, prechodná oblasť podhorskej časti Nízkych Tatier, ako aj západné svahy Leňušskej doliny a východné svahy Veľkej Beňušskej doliny sú tvorené prechodnými horninami kryštalínika - granáticko-muskoviticko-biotitickými pararulami, svorovými rulami až svormi - pravdepodobne staršie paleozoikum až protozeikum.

Podhorská lokalita pasienkov medzi obcou a svahmi Nízkych Tatier je tvorená kvartérnymi deluviálnymi sedimentami, prevažne hlinito-kamenitými (podradne piesčito-kamenitými) svahovinami a sutinami, do ktorých zasahujú pásy amfibolitov pravdepodobne staršieho paleozoika.

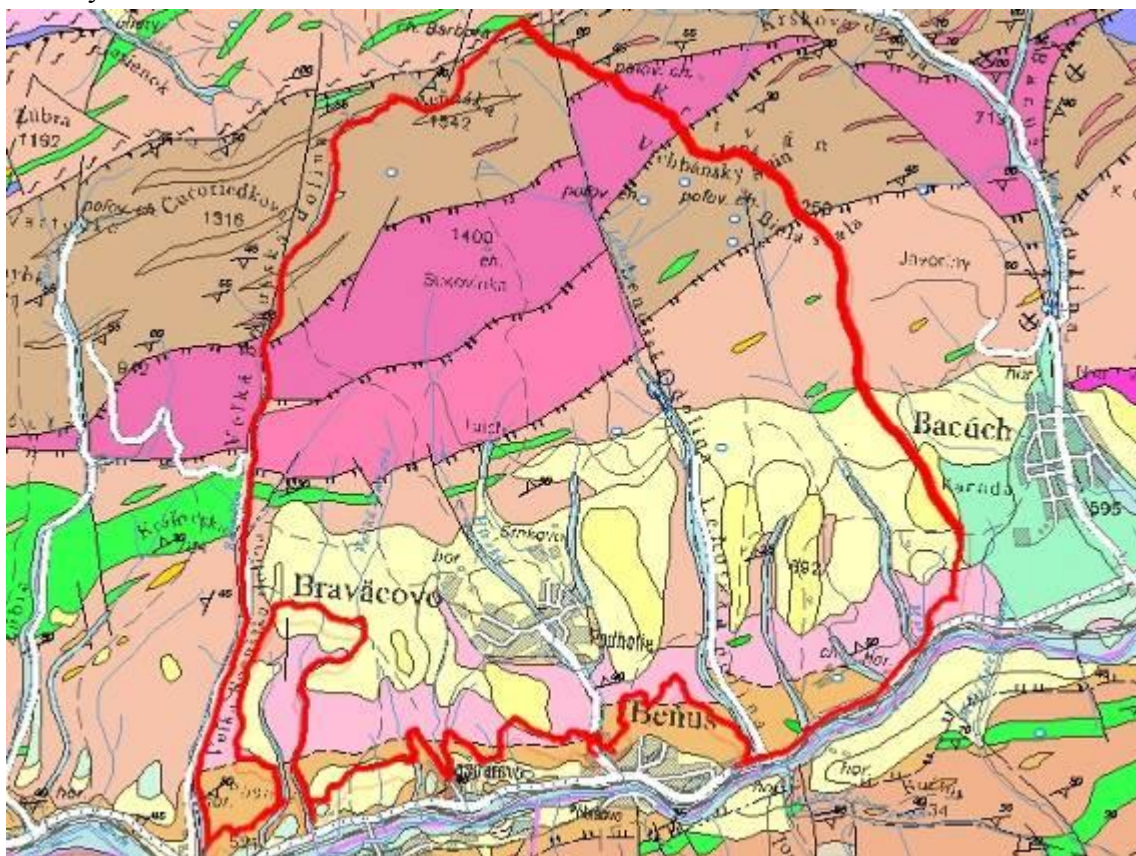
Takmer celá zastavaná časť intravilánu obce leží na kvartérnych deluviálno-polygenetických sedimentoch: hlinito-ílovité a piesčité svahové hliny pleistocénu.

Hrebene nad časťou Podholie, Drakšiar (kóta Veľký Drašiar), Nad škôlkou a Pod Jaloviarkou, ako aj lokalita Stránička (kóta Kopce) sú tvorené tvz. banskobystrickým súvrstvom pliocénnych pieskov, ílovitých pieskov, štrkov z obdobia neogénu.

Celá južná časť katastra na hranici s katastrom obce Beňuš je tvorená kvartérnymi horninami vysokého stupňa premeny - pararuly s pegmatiticko-aplitoidným granitoidným mobilizátom; staršie paleozoikum, s prechodom do granáticko-muskoviticko-biotitických pararul staršieho paleozoika.

Údolia horských potokov Hlboká, Leňuška, Maková a ďalšie sú tvorené kvartérnymi fluvialnými sedimentami - litofaciálne nečlenené nívne hliny, alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov.

Geologická stavba územia obce je značne komplikovaná. Na relatívne malom priestore sa tu vyskytuje celá škála štruktúrno-tektonických jednotiek, od kryštalinického fundamentu tatrika, cez vrchnopaleozoické klastiká, mezozoické komplexy subtatranských príkrovov veporika a hronika, paleogénne a neogénne sedimenty až kvartérne náplavy a antropogénne navážky

Zdroj: Geoportál 2008

Kvartér

- fluviálne sedimenty horských potokov ; holocén
- deluviálne a deluviálno-polygenetické sedimenty, sutiny a svahoviny ; pleistocén/holocén

Neogén

- banskobystrické súvrstvie: piesky, ílovité piesky, štrky, pliocén

Kryštalínium

- magmatické hominy, granity až granodiority, paleozoikum
- metamorfity vysokého stupňa, pararuly s pegmatiticko-aplitoidným granitoidným mobilizátom; staršie paleozoikum
- metamorfity stredného až vyššieho stupňa, granáticko-muskoviticko-biotitické pararuly; staršie paleozoikum
- metamorfity stredného až vyššieho stupňa, amfibolity; staršie paleozoikum
- metamorfity nižšieho stupňa
- geologické hranice predpokladané
- geologické hranice zistené
- prešmyky zistené

2.3. Pôdne pomery

Podstatnú časť územia zaberajú kambizeme kyslé až výrazne kyslé (oligobázické), vytvorené na horninách kryštalínika (kryštalických bridliciach, granitoch a granodioritoch), tiež na horninách mezozoického obalu, okrem vápencov a dolomitov. S rastom nadmorskej výšky, ktorý je sprevádzaný rastom množstva zrážok vo výške nad 900 - 1000 m, prevládajú kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Do výšok 700 - 800 m vystupujú kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre, zo zvetralín kyslých hornín. Na karbonátových horninách sa vyskytujú v závislosti od typu reliéfu rôzne subtypy rendzín. Lesná hranica je vo výške 1400 m n. m., nad ňou pásma kosodreviny a hôľne pásma na najvyšších vrchoch katastra. Centrálna časť katastra je väčšinou odlesnená. V Nízkych Tatrách prevládajú nenasýtené až podzolové lesné pôdy, vo vrcholových miestach humusovoželezité podzoly a rankre, na vápencoch rozličné rendziny, v centrálnej časti katastra hojné ilimerizované pôdy.

2.4. Klimatické pomery

Kataster obce leží v dvoch klimatických oblastiach:

- južná časť katastra leží v mierne teplej klimatickej oblasti, okrsok mierne teplý, so suchou až vlhkou kotlinovou klímou (M5) s veľkou inverziou teplôt, má ráz kotlinovej chladnej až studenej klímy.
- severná časť katastra (južné svahy Nízkych Tatier) patrí do chladnej oblasti, presnejšie do mierne chladného okrsku (C1), ktorý v najvyšších polohách katastra prechádza postupne do chladného horského okrsku (C2)

Veľké rozdiely v nadmorskej výške medzi intravilánom (cca 500 m) a extravilánom (až vyše 1500 m) vplývajú i na odlišné výsledné klimatické pomery intravilánom obce a jeho severnými okrajovými časťami kde je nižšia priemerná ročná teplota, vyšší výskyt zrážok či nižší výskyt hmiel.

Najteplejším mesiacom je júl s priemerom teplôt 16°C a najchladnejším mesiacom je január, v ktorom teploty klesajú najčastejšie pod -3°C. Priemerné ročné teploty dosahujú hodnoty 3 - 6,5°C a priemerné teploty vo vegetačnom období 9 - 12°C. Priemerné ročné množstvo zrážok v kotline je 700 – 750 mm, vo vrcholných častiach Nízkych Tatier však až 1400 – 1500mm. Snehová pokrývka vo vyššej nadmorskej výške sa udrží až 160-180 dní v roku.

2.5. Hydrologické pomery

Územie katastra obce patrí do povodia rieky Hron (4-23-01-Horný Hron). Typ režimu odtoku je vrchovinovo-nížinný, dažďovo-snehový s akumuláciou v mesiacoch december až február, s najvyššou vodnatosťou v mesiaci marec až apríl a s najnižšou v mesiaci september. Územie obce spadá do hydrogeologického rajónu QG 075 – paleozoikum a mladšie útvary časti povodia Horného Hrona.

Z hydrogeologického hľadiska sú v širšom okolí záujmového územia zastúpené skalné horniny (mezozoické karbonáty), kvartérne sedimenty v povodí horských potokov.

Horské potoky katastra sú charakteristické vysokými výkyvmi prietoku v priebehu roka.

Najvyšší prietok dosahujú v mesiacoch marec – máj pri topení snehovej prikrývky v z hrebeňa a južných svahov Nízkych Tatier.

Medzi najvodnatejšie toky patria Hlboká, Maková, Leňuška a Beňušský potok. Najvýznamnejším je Hlboká, ktorá prechádza centrálnou časťou obce a je zberným tokom pre celú centrálnu časť katastra.

2.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Flóra

Územie katastra obce Bravčovo patrí do oblasti západokarpatskej flóry (Carpathicum occidentale) a do obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum).

Pôvodným vegetačným krytom v dotknutom území sú kvetnato bukové a jedľové lesy, pozdĺž tokov jaseňovo-brestovo-dubové lužné lesy. Na väčšine územia je pôvodný vegetačný kryt odstránený – v údoliach nahradený poľnohospodárskymi kultúrami, lesné porasty tvoria smrekové monokultúry. Prevládajúcou drevinou najmä v horskom stupni smrek.

V území je viac spoločenstiev týchto bučín, najrozšírenejšími sú: Abieto-Fagetum a Piceeto-Fagetum. Abieto Fagetum sa vyskytujú v nadmorských výškach 600 - 1200 m na karbonátovom, aj inom geologickom podklade. Spoločenstvo je charakterizované prítomnosťou zástupcov typických jedľovo-bučinných druhov, z ktorých sa najčastejšie vyskytuje *Asperula odorata*, *Oxalis acetosella*, druhy papradín, *Senecio nemeorensis*, *Senecio Fuchsii*, *Lamium galeobdolon*, *Dentaria bulbifera*, *Paris quadrifolia*, *Sanicula europea*. Podľa sklonu svahov je výskyt tohto spoločenstva hojnejší na miernych svahoch (do 10°). Pôvodne mali lesy tohto spoločenstva ráz zmiešaných jedľovo-bukových porastov, v ktorých smrek bol len nepatrne zastúpený. Postupne bol na plochách spoločenstva zavádzaný smrek, takže najviac premenené porasty majú prevahu smreka na úkor buka a jedle.

Piceeto-Fagetum – je spoločenstvo vyskytujúce sa vo výškovom rozpätí 500-1400 m n. m. Spoločenstvo tvorí prechod od bučín k smrečinám. V tomto spoločenstve je výbojná jedľa, ktorá prevláda, preto v lesníctve sa označuje ako skupina lesných typov Fageto-Abietum. Spoločenstvo zaujíma prevažne strmé časti svahov, väčšinou so SZ, S a SV expozíciou. Od predchádzajúceho spoločenstva sa líši väčšou účasťou jedle na úkor buka so značným zastúpením smreka.

Územie obce pri svojej mnohotvárnosti a geologickej rôznorodosti, pri veľkej rozlohe lesov, lúk, pasienkov a polí, vôd, predstavuje aj mnohé, od seba sa líšiace biotopy a teda aj živočíšne spoločenstvá. Predovšetkým sú to živočíšne spoločenstvá hôr a krovín, spoločenstvá polí, lúk a pasienkov, spoločenstvá sídiel, spoločenstvá potokov a riek.

V NP Nízke Tatry rastie väčší počet endemitov a reliktov nesmierne významných z odborného pohľadu. Večernica slovenská (*Hesperis slovacae*) a mach ochyrea tatranská (*Ochyraea tatrensis*) okrem Nízkych Tatier nerastú inde na svete, sú to nízkotatranské endemity. Predpokladaným zvyškom flóry treťohôr (treťohorný relikť) je zvonček karpatský (*Campanula carpatica*), zvyškom flóry z obdobia ľadových období (glaciálny relikť) je napr. dryádka osemľupienková (*Dryas octopetala*). Oba vymenované druhy rastú i v Nízkych Tatrách. Rovnako v tomto území možno nájsť aj také rastliny, ktoré sa na Slovensku inde nevyskytujú, prípadne len veľmi vzácné. Patrí k nim kučeravec čiarkovitý (*Cryptogramma crispa*), lomikameň pozmenený (*Saxifraga mutata*), skalienka ležatá (*Loiseleuria procumbens*), alebo jazyčník sibírsky (*Ligularia sibirica*) (Zdroj: NaPaMP 2008)

dryádka osemľupienková

škarda Jacquinova

jazyčník sibírsky

Fauna

Zoogeograficky územie patrí do západokarpatského úseku podproviencie karpatských pohorí. Žijú tu takmer všetky západokarpatské horské a vysokohorské druhy, z ktorých viaceré sú endemické a reliktné. Domov tu nachádzajú vzácné druhy hmyzu a iného drobného živočíšstva, ale i veľké cicavce, vzácné šelmy a početné vtáctvo.

Rozsiahle a pomerne zachovalé lesné spoločenstvá poskytujú prostredie pre život všetkých našich veľkých šeliem - vlk dravý (*Canis lupus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a kuna hôrna (*Martes martes*),). V minulosti sa na prítokoch horného

Hrona vyskytoval i norok európsky (*Mustela lutreola*), o ktorého výskyte na Slovensku v súčasnosti nemáme žiadne údaje.

Charakteristickými druhmi v ihličnatých lesoch sú: mlok karpatský (*Triturus montadoni*), zmija obyčajná (*Vipera berus*), tetrov obyčajný (*Tetrao tetrix*), hlucháň obyčajný (*Tetrao urogallus*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), hýľ obyčajný (*Pyrrhula pyrrhula*), arctos). Z drobných cicavcov alpínskeho pásma Nízkych Tatier je vzácny endemický hraboš snežný tatranský (*Microtus nivalis mirhanreini*), hrabáč tatranský (*Pitymys tatricus*) i piskor vrchovský (*Sorex alpinus*). V pásme lesa žije reliktná myšovka horská (*Sicista betulina*).

2.7. Súčasná krajinná štruktúra

Územie obce je z väčšej časti zalesnené, les tvorí takmer 84 % územia. Orná pôda zaberá väčšie plochy len v okolí obce (2,2%), inde prevažujú lúky a pasienky (11,3 %).

Jedná sa o typ hornatinnej až podhôrnej prevažne lesnatej krajiny s riedkym osídlením, prevažujúcou lesohospodárskou, turisticko-rekreačnou a podružnou poľnohospodárskou funkciou.

Pre územie je charakteristické centrálné osídlenie.

Územie je tvorené prevažne zalesneným, riedko osídleným, členitým reliéfom s hustou sústavou dolín a s výskytom horských lúk a pasienkov, v centrálnej časti polí, lúk a pasienkov.

Orná pôda bola pôvodne tvorená úzkymi políčkami, ktoré sa postupne premenili na rentabilnejšie využívané lúky a pasienky, takže pôvodne diverzifikovaná krajina sa premenila na súvislé zelené plochy so solitérmi krovinatou a stromovej vegetácie.

Smrekové kultúry, ktorými boli nahradené pôvodné bučiny a jedľo-bučiny, sa začlenili do obrazu krajiny ako umelo vnesený krajinný prvok.

Extenzívne poľnohospodárstvo situované na úpätiach okolitých pohorí a ich stredných polôh. Väčšina hornatej krajiny je zalesnená, čiastočne fragmentovaná lúčnymi porastmi. Na severe prechádza do vysokohodnotných krajinnoeekologických celkov južných svahov Nízkych Tatier.

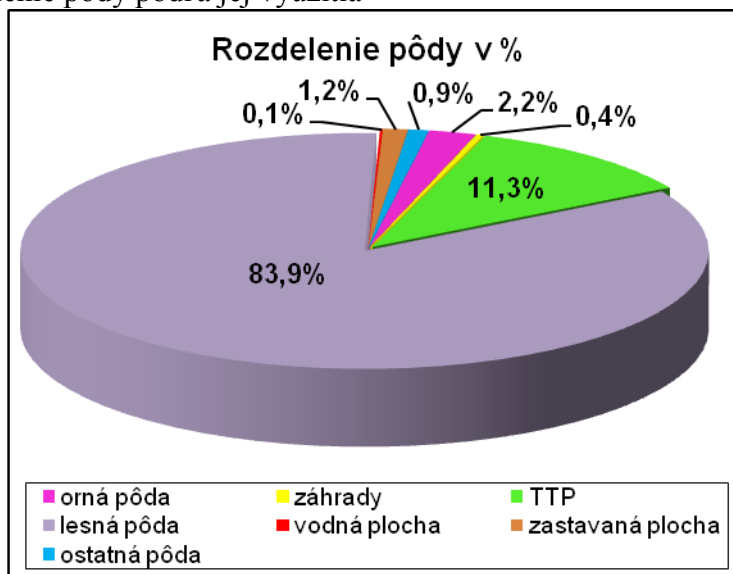

Hospodárske využitie pôdy

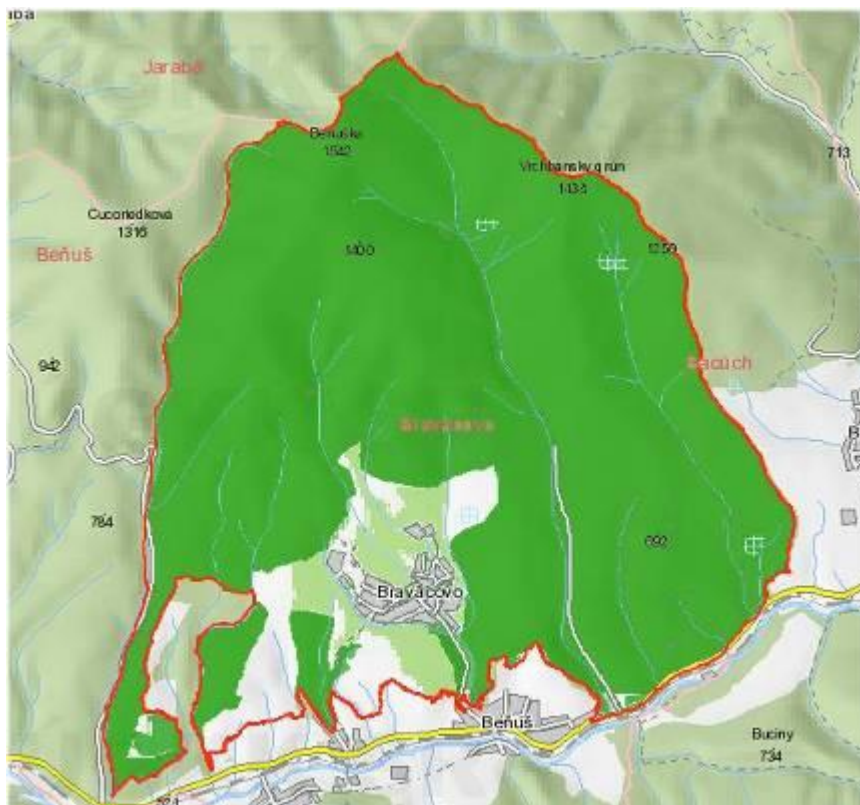
Obec Bravčovo	SPOLU	poľnohospodárska pôda (ha)				nepoľnohospodárska pôda (ha)				
		orná pôda	záhrady	TTP	spolu	lesná pôda	vodná plocha	zastavaná plocha	ostatná pôda	spolu
kataster v ha	2 940,91	65,19	10,56	330,91	406,66	2 468,58	3,33	34,43	27,91	2 534,25
kataster v %	100,00%	2,22%	0,36%	11,25%	13,83%	83,94%	0,11%	1,17%	0,95%	86,17%

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Rozdelenie pôdy podľa jej využitia

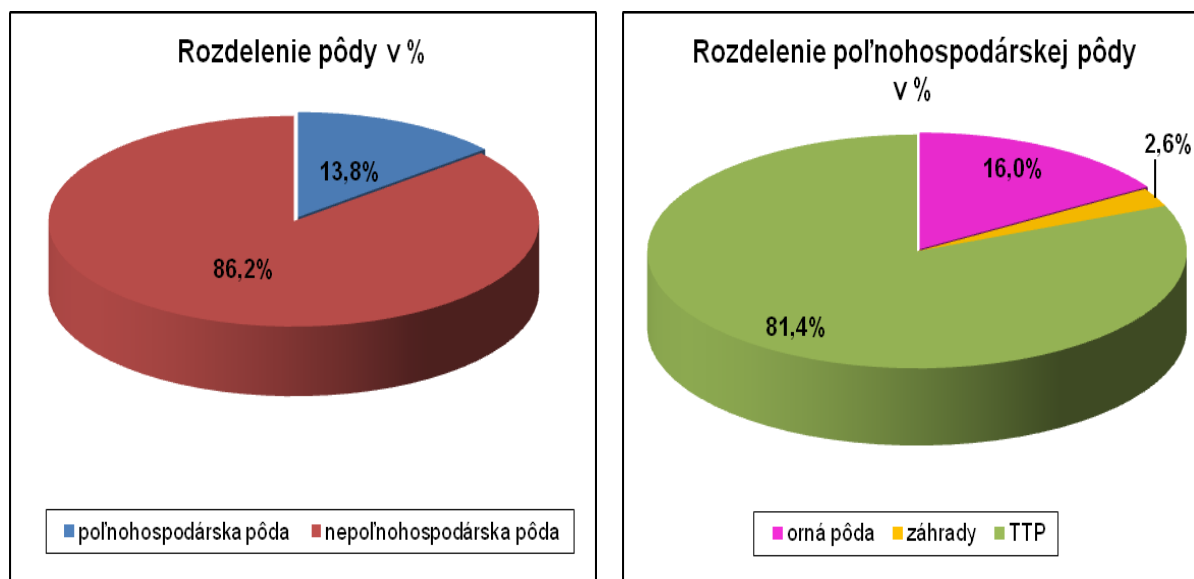
Zdroj: katasterportal 2008

Kataster obce – zalesnenie

Zdroj: KÚ 2008, GKÚ 2008

Rozdelenie poľnohospodársky a nepoľnohospodársky využívanej pôdy

Zdroj: KÚ, ŠÚ 2008

Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty.

Na drevinové zloženie lesa má významný vplyv nadmorská výška 500 m.n.m až 1550 m.n.m.. Hlavné dreviny sú popísané v predchádzajúcich častiach auditu. Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území dominantné postavenie lesy hospodárske, ktorých hlavná funkcia je produkcia drevnej hmoty. O ťažbu a odber sa starajú Lesy SR, š.p., OZ Beňuš.

2.8. Ochrana prírody

2.8.1. Územná ochrana

V zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody na území katastra obce platí 2. A 3. stupeň ochrany prírody. Rieka Hron tvorí južnú hranicu ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry, kde v zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody platí 2. stupeň ochrany prírody. Veľkoplošné chránené územie Národný park Nízke Tatry situovaný severne od obce, na ktorom v zmysle zákona č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody platí 3. stupeň ochrany prírody.

Z celkovej výmery katastra 2940,9 ha sa 91,4% nachádza v ochrannom pásme

NaPaNT, čiže v 2. stupni ochrany, zvyšné územie patrí priamo do územia 3. stupňa ochrany ako územie NaPaNT..

Zdroj: NaPaNT 2008

Rozdelenie katastra podľa stupňov ochrany prírody

Zdroj: enviroportal 2008

Na území katastra obce sa nenachádza žiadne maloplošné chránené územie, alebo útvar so stupňom ochrany 4 alebo 5. Najbližším maloplošným chráneným územím je Prírodná rezervácia Bacúšska jelšina o výmere 4,26 ha. Ležiaca na juhovýchod od katastra obce v lokalite rieky Hron

NATURA 2000

Sústavu NATURA 2000 tvoria dva typy území, sú to osobitne chránené územia (SPA), vyhlasované na základe smernice o vtákoch, v našej legislatíve sú to chránené vtáčie územia (CHVÚ). Do územia katastra obce nezasahuje žiadne chránené vtáčie územie. V tesnej blízkosti severnej hranice katastra sa nachádza CHVÚ Kráľovohoľské Nízke Tatry (SKÚEV0310 o výmere 36222,79 ha), ktoré sú zároveň jadrovým územím európskeho významu a biocentrom nadregionálneho významu.

2.8.2. Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability je zákonom č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny definovaný, ako taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré môžu mať nadregionálny, regionálny, alebo miestny význam.

Ekologická stabilita je v území daná predovšetkým formou využívania územia. Vysoká stabilita jednotlivých celkov vyčlenených v rámci R-ÚSES (regionálny územný systém ekologickej stability) je minimálne narušená primárnymi bariérovými prvkami (urbanizácia, doprava), ako aj minimálna narušenosť je sekundárnymi bariérovými prvkami (kontaminácia pôd, poškodenie vegetácie).

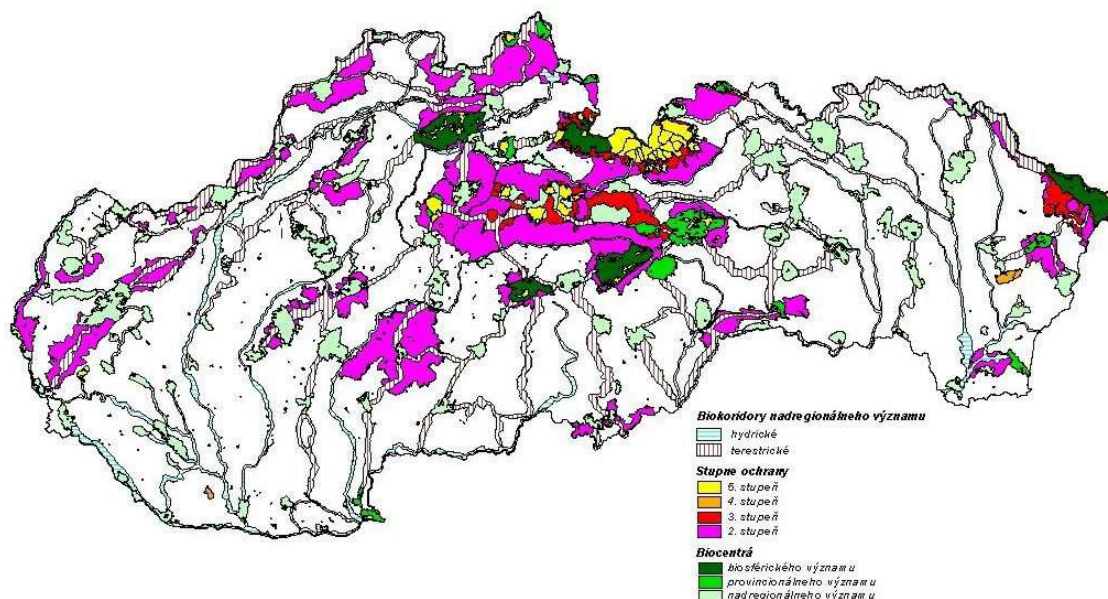
Návrhová časť R-ÚSES odporúča zachovanie súčasnej štruktúry prvkov ÚSES, predovšetkým zachovanie NSKV na úpätiach pozdĺž alúvia Hrona a lesných porastov s posilnením ich protiimísnej funkcie. Potenciálne regionálne biocentrá sú v strenej vzdialenosti od obce (cca 5 km).

Vodný tok Hrona tvorí nadregionálny hydricko-terestrický biokoridor – Aluvínium Hrona (ID 3/16). Terestrické biokoridory sa tiahnu pozdĺž ekotónových ekosystémov lesných celkov a hrebeňom Nízkych Tatier.

Priamo katastrom obce prechádza významný terestrický biokoridor nadregionálneho významu Fabova hoľa – Beňuš – Beňuška – Čertovica (ID 3/17). Na tento nadregionálny biokoridor sa napája ďalší regionálny terestrický biokoridor Horné lazy – Beňuška – Čertovica (ID 3/22).

(Zdroj: ÚPN BBSK 2004)

Územný systém ekologickej stability SR.

Zdroj: SAŽP 2008

2.9. Životné prostredie (ovzdušie, voda, odpady)

2.9.1. Environmentálna regionalizácia

Z hľadiska aktualizácie environmentálnej regionalizácie Slovenska (SAŽP, 2002), v ktorej je vyjadrený stav zložiek životného prostredia a najmä miera pôsobenia rizikových faktorov na základe sledovania vybraných environmentálnych ukazovateľov.

Celé územie obce patrí medzi územia s vysokou environmentálnou kvalitou - územie 1. stupňa, s koeficientom ekologickej kvality 0,81 - 1,00.

Zvyšná časť najmä v oblasti južnej strany katastra v blízkosti toku Hrona a hlavnej horehronskej dopravnej osi bola na základe environmentálnej regionalizácie identifikovaná ako územie s 2. stupňom kvality, t.j. prostredie vyhovujúce.

Zaujímavé územie obce nespadá do žiadnej zaťaženej oblasti, ani v jeho bezprostrednom okolí sa takáto oblasť nenachádza. Smerom na západ sa najbližšie vyskytuje Strednopohronská zaťažená oblasť, patriaca 100% do územia Banskobystrického kraja a smerom na juhovýchod Strednogemerská zaťažená oblasť s 49% územia v Banskobystrickom kraji.

2.9.2. Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia v území je zabezpečovaná na základe zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) a podľa zákona č. 76/1998 Z.z. o ochrane ozónovej vrstvy v znení neskorších predpisov. Na základe zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie, výkon správy ochrany ovzdušia vykonáva Obvodný úrad životného prostredia v Brezne a príslušný obecný úrad.

Emisie v okrese Brezno (prehľad emisií polutantov v období rokov 2000-2007)

Okres Brezno	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tuhé znečisťujúce látky	316,044	263,296	197,459	142,220	92,259	87,543	87,995	68,166
Oxidy síry ako SO ₂	255,469	305,194	286,249	214,570	152,759	92,198	91,042	67,964
Oxidy dusíka ako NO ₂	202,779	196,525	182,037	190,061	182,656	162,528	159,626	154,465
Oxid uhoľnatý (CO)	381,638	412,022	394,952	348,763	311,210	333,867	427,923	399,547
Organické látky - celk. organický uhlík-COÚ	31,923	34,823	33,927	34,032	28,360	33,692	32,234	33,500

Zdroj: NEIS SR 2008

Z hľadiska produkcie emisií môžeme v celom území okresu pozorovať trendy poklesu emisií tuhých znečisťujúcich látok (TZL), ako aj emisií oxidu siričitého (SO₂) a emisií oxidu dusičitého (NO₂). Nárast v rokoch 2006 a 2007 bol zaznamenaný u emisií oxidu uhoľnatého (CO). Produkcia organických látok (COU) má ustálený trend s drobnými fluktuáciami. Medzi významnejšie zdroje znečistenia ovzdušia v záujmovom území môžeme zaradiť spoločnosť Železiarne Podbrezová a.s. Podbrezová a Zlievarne Hronec a.s. sú významným producentom emisií NO_x a CO z hľadiska Banskobystrického kraja. Ďalším zdrojom, ktorý môže ovplyvňovať kvalitu ovzdušia je Petrochema a.s. Dubová, ktorá predstavuje zdroj emisií tuhých znečisťujúcich látok a SO₂.

Územie Banskobystrického kraja, je na základe členenia MŽP SR zaradené do 1. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia jednou látkou, alebo viacerými ZL vyššia ako limitná hodnota, prípadne limitná hodnota zvýšená o mieru tolerancie. V prípade ozónu ide o koncentráciu vyššiu ako je cieľová hodnota pre ozón.

Znečisťujúca látka, pre ktorú je územie kraja zaradené do 1. skupiny je PM_{10} a ozón. Územie Banskobystrického kraja bolo na základe ďalších meraní zaradené aj do 3. skupiny t.j. medzi zóny a aglomerácie, v ktorých je úroveň znečistenia ovzdušia pod limitnými hodnotami, prípadne limitná hodnota zvýšená o medzu tolerancie, ide o znečistenie oxidom siričitým, oxidom dusičitým, olovom, oxidom uhoľnatým a benzénom.

2.9.3. Kvalita a ochrana vôd

Podzemné vody

Kvalita podzemnej vody sa na území obce sleduje v oblasti riečne náplavy Hrona a mezozoikum Nízkych Tatier a Muránskej planiny. Oblasť zasahuje údolím Hrona od Polomky až po Banskú Bystricu, v Brezne sa nachádza vrt základnej siete SHMÚ pod č. objektu 089890.

Kvalita podzemnej vody v tejto oblasti v období roku 2006 bola charakterizovaná ako voda vystavená vplyvu znečistenia, ktoré sa prejavuje zvýšenými koncentráciami Al, As, NEL_{ov} , v ojedinelých prípadoch Fe, dusičnanov a humínových látok.

Povrchové voda

Kvalitu povrchovej vody sleduje SHMÚ v riešenom území v profile Hron Brezno nad. Kvalita vody je v obidvoch profiloch zaradená od II. po IV. triedu kvality. Najnepriaznivejšia je situácia v mikrobiologických ukazovateľoch, čo poukazuje na vypúšťanie nedostatočne čistených splaškových odpadových vôd do tokov.

Bilančná hodnota povodia Hrona v profile Brezno nad

- $Q_{364} (m^3.s^{-1}) = 1,21$
- $(0,65 - 0,7) Q^{364}(m^3.s^{-1}) = 0786 - 0847$

V rámci katastra obce sa nesleduje prietok jednotlivých vodných tokov, ktoré sú charakteru horských potokov, čomu zodpovedajú aj svojou kvalitou. Toky potokov sú prírodné neregulované, iba v rámci intravilánu obce je časť tokov regulovaná. Medzi najvýznamnejšie príčiny znižovania kvality povrchových vôd patrí chov hospodárskych zvierat v centrálnej časti katastra.

Ochrana vody

Ochrana vodných pomerov a vodárenských zdrojov vyplýva z piatej časti zákona č. 364/2004 Z.z. (vodný zákon):

- všeobecná ochrana (§ 30 vodného zákona) platí pre celé územie obce
- na celé územie obce sa vzťahuje aj regionálna – širšia ochrana (§ 31 vodného zákona) sa vzťahuje na chránenú vodohospodársku oblasť CHVO Nízke Tatry - východná čas. CHVO je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd, v ktorej sa môže vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí ich všestranná ochrana a obnova ich zásob.

Ďalej sem patrí ochrana povodí vodárenských tokov. Vodárenské toky sú vodné toky, ktoré sa využívajú alebo môžu využívať ako vodárenské zdroje. Do katastra obce zasahuje ochranné pásmo vodného zdroja II. stupňa.

2.9.4. Odpadové hospodárstvo

Koncepcia odpadového hospodárstva obce vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva platného na roky 2006 až 2010 a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia, najmä Program odpadového hospodárstva Banskobystrického kraja. Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je zabezpečované podľa zákona č. 223/2001 Z.z.. o odpadoch, o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 327/1996 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov a zákona č. 529/2002 Z.z.. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Odpad z obce je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev.

V obci sa v roku 2006 vyprodukovalo 98,7 t komunálneho odpadu, z ktorého sa využilo 0,2 t a zneškodneného bolo 94,7 t.

Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu v obci je využívaný typ zberu komunálneho odpadu do veľkorozmerových kontajnerov, s následným zvozom. Periodicita zvozu je v obciach prispôbená produkcii odpadu a požiadavkám obyvateľstva. Odpady sú vyrážané na skládku Ekológ, v katastri mesta Brezno, ide o skládku určenú na ukladanie

odpadov, ktoré nie sú nebezpečné. Prevádzkovateľom skládky je združenie obcí SEKOLÓG s.r.o. Medzi ich základné ciele odpadovej politiky patrí najmä rozšírenie a zlepšenie funkčnosti separovaného zberu odpadov a ich následného využitia. V súčasnom období je separovaný zber v obci realizovaný iba čistočne zameraný najmä na separáciu skla, železného šrotu, papiera a plastov. V obci je zabezpečený zber nebezpečných odpadov, ako aj veľkorozmerových odpadov.

2.9.5. Radónové riziko

Z hľadiska prognózy radónového rizika takmer celá časť územia obce patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Stupeň radónového rizika vyjadruje riziko prenikania radónu z geologického podložia do stavebných objektov. Stredný a vysoký stupeň radónového rizika, zistený hlavne detailným premeraním stavebného pozemku je podnetom na uskutočnenie protiradónových opatrení pred výstavbou (vyhláška MZ SR č. 406/1992 Zb. o požiadavkách na obmedzenie ožiarovania radónom a ďalšími prírodnými rádionuklidmi).

2.9.6. Seizmicita

Podľa seizmického ohrozenia územia v hodnotách makroseizmickej intenzity (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) patrí sledované územie podľa Medvedejevovej-Sponheuerovej-Kárnikovej stupnice MSK-64 medzi územia s ohrozením od 6° do 8°MSK-64. Východná časť katastra obce patrí medzi územia so stupňom seizmického ohrozenia 6° až 7°MSK-64, ostatná časť územia 7-8°MSK-64. Samotné seizmické ohrozenie predstavuje pravdepodobnosť neprekročenia pohybu stanovenej úrovne počas daného časového intervalu. Seizmické ohrozenie územia v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží (pre 90% pravdepodobnosť nepresiahnutia počas 50 rokov, tj. periódu návratnosti 475 rokov) sa v území obce pohybuje v rozmedzí 1,00 až 1,29 m.s⁻². Maximálna očakávaná seizmická intenzita, podľa Európskej makroseizmickej stupnice je 6 °EMS98. V samotnom území sa nenachádza žiadne epicentrum makroseizmicky pozorovaných zemetrasení (1034-1999), v okolí je to najmä epicentrum na juh od obce Sihla (5 °MSK-64), v širšom okolí najmä Brezno a Banská Bystrica (6°MSK-64).

3. HISTORICKÉ A KULTÚRNE ZDROJE

3.1. História obce

Obec Braväcovo, okres Brezno sa rozprestiera na južných svahoch strednej časti Nízkyh Tatier. V rodnom liste má dátum z konca 16.storočia, kedy existovala ako komorská drevorubačská osada na území dnes už susednej obce Beňuš. Ako však Braväcovo či susedná obec Beňuš vznikli, nie je úplne známe dodnes. Braväcovo i 2 km vzdialená susedná obec Beňuš sa spomínajú v roku 1630 v Breznianskych listinách (Acta Consulária 1549 - 1638). Ďalší dokument uvádza, že Braväcovo s osadami Podholie a Srnkovo bolo založené v XVI. storočí nemeckými baníkmi a poľskými uhliarmi. Pracovali tu v medených baniach, po vyčerpaní ložísk rúbali lesy a usadili sa na tomto území natrvalo.

Zaujímavý je aj pôvod názvu tejto malebnej dedinky. Ako uvádzajú dobové pramene, ale i súčasní pamätníci obce, ešte pred vznikom Braväcova sa na tomto území nachádzali rozsiahle bariny a močiare. V týchto barinách sa radi zdržiavali diviaky - bravy, ktoré tu žili ako v chlievoch. Práve tieto zvieratá sú zrejme aj pôvodcami názvu vtedy ešte osady menom Braväcovo. Pôvodne bola osada Podholie 1500 m vyššie na severozápad Pod Hoľu, odkiaľ je odvodené meno osady. Osada Srnkovo je najsevernejšia a rozlohou najmenšia. Založil ju praotec Srnka. Braväcovo ako obec bola až do konca 50-tych rokov 20. Storočia súčasťou obce Beňuš. Úplnú samostatnosť získala v roku 1957 ako najmladšia obec okresu Brezno. Kým v roku 1828 sídlilo v osade 44 domov, v ktorých žilo 332 obyvateľov, po osamostatnení mala obec 1 027 obyvateľov. Obyvateľstvo sa v minulosti zaoberalo drevorubačstvom, ovčiarstvom a prácou v okolitých železiarskych podnikoch.

Keďže obec až do roku 1957 nebola samostatná, nemohli sa zachovať ani jej relikvie-pečať a iné symboly, charakterizujúce obec. Preto pri tvorbe obecného erbu bolo potrebné pristúpiť k vytvoreniu návrhu novotvaru. Jeho základom by sa po úpravách, resp. doplnení stal pečatný symbol Beňuša, ktorého súčasťou bolo Braväcovo viac ako tri storočia. Pre Beňuš sa dochovala obecná pečať, pochádzajúca z polovice 19. Storočia. Odtlačok

nedatovaného typária je uložený v Štátnom oblastnom archíve (ŠOBA) v Banskej Bystrici, kde sa dochoval na písomnosti z 23.2.1858. Na pečati s kruhopisom Cis.Kra.Handel Benus (Cisársko-kráľovský handel Beňuš) je vyobrazená píla a tri skrížené charakteristické drevorubačské sekery (sekera, capík apod.) Vzhľadom na to, že drevorubačstvo či iné lesné práce boli v minulosti (a vlastne i v súčasnosti) charakteristické aj pre Braväcovo, môže byť táto pečať vhodným východiskom pri tvorbe jeho obecného erbu. Erb obce Braväcovo tvorí: v hlave modrého štítu strieborná píla bruchatka so zlatými rukoviatkami, pod ňou prekrížené strieborné sekery na zlatých poriskách prekryté ešte striebornou valaškou na zlatom porisku. Vlajka obce pozostáva zo siedmich pozdĺžnych pruhov vo farbách bielej (1/9), modrej (2/9), bielej (1/9), žltej (1/9), bielej (1/9), modrej (2/9), a bielej (1/9). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Symboly obce Braväcovo sú zapísané v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou B-136/99.

Zdroj www.bravacovo.sk

3.2. Urbanistický vývoj sídla

Pôvodná ľudová zástavba bola zrubová. Väčšinou sa jednalo o trojpriestorové domy so sedlovými strechami, doskovým štítom, novšie i bez podlomenice. Krytina šindľová. Mazanie a bielenie zrubových domov novšieho dáta. V izbách palubovky. Za domami šopy, prípadne maštale. Dvory otvorené i uzavreté vysokými doštenými bránami, čo v ulicovej zástavbe vytvára jednoliaty celok drevenej architektúry.

V súčasnosti je zachovalá časť zrubových dreveníc a je doplnená murovanou zástavbou z povojnového obdobia.

Zachované drevenice pôvodnej architektúry

Pri obnove svojich domov sa majitelia viac či menej úspešne snažia o zachovanie pôvodného štýlu

3.3. Tradície a kultúra obce

3.3.1. Tradície v obci

Remeselné tradície

Hlavným zdrojom obživy tunajšieho obyvateľstva bolo oddávna hospodárenie v lesoch a poľnohospodárstvo, pre rozvoj ktorých boli v tomto kraji výhodné podmienky. Tunajší sediaci sa zaoberali najmä lesnými prácami a chovom oviec, zároveň aj remeslami, ktoré boli nevyhnutné pre poľnohospodárstvo a praktický život obyvateľstva. V neskoršom období sa väčšia časť obyvateľstva zamestnala v blízkych kovospracujúcich podnikoch

3.3.2. Kultúrne a historické pamiatky

Napriek bohatej histórii a zachovalosti najmä miestnej architektúry sa v riešenom území obce nenachádza žiadna pamiatka zapísaná v štátnom zozname nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Je však potrebné poznamenať, že v obci sú objekty, ktorých zachovanie by bolo potrebné rešpektovať z hľadiska pamiatkovej ochrany.

Zo sakrálnych stavieb je v obci je možné spomenúť kríž v časti Srnkovo.

3.3.3. Osobnosti, rodáci

Arnol Nemčok	1926-1985	Vysokoškolský profesor, geológ
Ján Gašperan	1951 -	pedagóg, odborársky funkcionár

Zdroj: wikipedia 2008

3.3.4. Kluby, spolky, združenia

Vzhľadom na veľkosť obce je jej spolkový a spoločenský život značne bohatý

názov organizácie	oblasť pôsobnosti	počet členov cca.
Bielohandel'ské kultúrne združenie BUKOVINKA	folklór tradície	40
Folklórny súbor Bukovinka	folklór	
Ľudová hudba Bukovinka	folklór, hudba	
Domovina	spevácky zbor	30
FO Sokol Braväcovo	šport	nezistené
Dobrovoľný hasičský zbor	hasiči	100
Ochotnícky súbor Braväcovo	ochotnícke divadlo	nezistené
M-BRAVO	ochotnícke divadlo mládeže	nezistené
Občianske združenie Horec	voľnočasové aktivity	nezistené

Zdroj: internet, OcÚ Braväcovo 2008

Bukovinka

Bielohandel'ské kultúrne združenie Bukovinka vzniklo 30.11.1999. Súčasťou BKZ Bukovinka je aj folklórny súbor Bukovinka s ľudovou hudbou rovnomeného názvu. V súbore pod vedením Mareka Pôbiša, ktorý je zároveň primášom ľudovej hudby, tancujú mládežníci z Braväcova i Beňuša. Členskú základňu tvorí 40 mladých ľudí

vo veku 15 až 38 rokov. Hlavné ciele činnosti, sú rozvoj a šírenie tradičnej ľudovej kultúry v

obci a regiónu, metodické pôsobenie a vytváranie odborného zázemia, organizovanie

kultúrnych, športových a spoločenských súťažných podujatí, vytváranie podmienok pre užitočné využívanie voľného času pre mladých ľudí na vidieku

Domovina

Z iniciatívy talentovaných obyvateľov obce, ich lásky k hudbe a spevu vôbec, sa v roku 1995 pod vedením kultúrneho pracovníka Jozefa Gašperana vytvoril miešaný spevácky zbor s názvom Domovina. V tomto kultúrnom telese sa stretávajú tri desiatky ľudí (15 mužov a 15 žien) z Braväcova, ale sú tu aj speváci aj z Beňušu. Zbor vystupuje na rôznych podujatiach organizovaných obcou, ale aj na prehliadkach vážnej hudby a zborových piesní. Nezabudnuteľné sú ich vianočné zborové piesne vážnej hudby v kostole.

Divadlo

Tvorivou organizačnou prácou, chuťou a nadšením ochotníckych umelcov, sa každoročne darí organizovať 1 – 2 divadelné činoherné predstavenia pre tunajších návštevníkov, ale i vystúpenia mimo obce. Ochotnícky súbor pri miestnom osvetovom stredisku dáva pri nácviu divadelných hier prednosť slovenskej klasike (hry Ženský zákon, Mastný hrniec a i.). Svoju premiéru majú divadelné predstavenia spravidla na Vianoce, reprízu na jar v čase Veľkonočných

sviatkov. V posledných dvoch rokoch začal rozvíjať svoju činnosť aj mladý ochotnícky súbor M-BRAVO, ktorý mu síce výdatne konkuruje, ale úspešne pokračuje v tradícii ochotníckeho divadla.

Hasiči

Jednou z organizácií, ktoré dotvárajú dobré meno obce je i obecný požiarny zbor. Bol založený v rokoch 1924-1926. V súčasnosti má sto členov, ktorí sa pod vedením predsedu, a najmä veliteľa Stanislava Ľuptáka, podieľajú nielen na preventívnej činnosti na úseku požiarnej ochrany, ale i zachraňovaní ľudských a materiálnych hodnôt. Okrem toho hasiči pomáhajú aj pri budovaní obce, starajú sa o im zverené prostriedky, požiarnu zbrojnicu a techniku. Každoročne sa tiež zapájajú do hasičských súťaží, poriadanych v obci, i blízkom okolí a celom Horehroní, kde dosahujú veľmi dobré výsledky. Do merania vytrvalosti a požiarnej zručnosti nie je pre nich problém postaviť aj štyri družstvá, medzi nimi aj družstvo dorastencov a žien.

Futbal

V TJ Sokol dominuje futbal. Futbalový klub FK Sokol Braväcovo predstavuje dve futbalové mužstvá, mužstvo dospelých, ktorí hrajú súťažne I. triedu a mužstvo žiakov, ktorí

hrajú súťažne V. ligu. Obec Braväcovo sa pýši utešeným športovým stánkom, ihrisko v lokalite Podholie nesie znaky očividnej starostlivosti, futbalisti si ho sami udržiavajú. Návštevy na domácich zápasoch okolo 200 divákov nie sú vzácnosťou. Okrem toho sa ihrisko využíva na futbalové turnaje, na športové vyžitie návštevníkov Klubu dôchodcov, amfiteátra, ako

aj pre základnú školu.

Texty a foto zdroj : www.bravacovo.sk

3.3.5. Spoločenské aktivity, akcie a tradície

Názov akcie	Typ akcie	Termín konania akcie	Miesto konania akcie	Tradícia akcie (ročník, od roku)
Bukovinkársky ples	spoločenská	január	kultúrny dom	6 ročník
Pochovávanie basy	tradičná	február	kultúrny dom	
Veľkonočná oblievačka	tradičná	marec	obec	
Volejbalový turnaj "O pohár Bukovinky"	športová	jún	športový areál	
Folklórny festival na Bielych Handľoch	tradičná	júl	amfiteáter	6.ročník
NONSTOP Maratón vo volejbale	športová	august	športový areál	19.ročník
Štefánska zábava	spoločenská	december	kultúrny dom	
Stolnotenisový turnaj	športová	december	bývala ZŠ	

Zdroj: OcÚ 2008, www.bukovinka.sk

Súčasťou akcií organizovaných v obci sa často konajú prezentácie tradičných remesiel, výrobkov a špecialít.

Verejné priestranstvá v obci, ale aj priedomie obytných domov a ich vzhľad v obci je udržiavaný. Obec ako súčasť tvorby kultúrneho prostredia venuje pozornosť aj drobnej architektúre, ktorá je dopĺňaná drevenými plastikami miestneho rezbára .

(Foto: I.Pašmík)

4. ĽUDSKÉ ZDROJE - DEMOGRAFIA

4.1. Demografické charakteristiky

4.1.1. Stav obyvateľstva

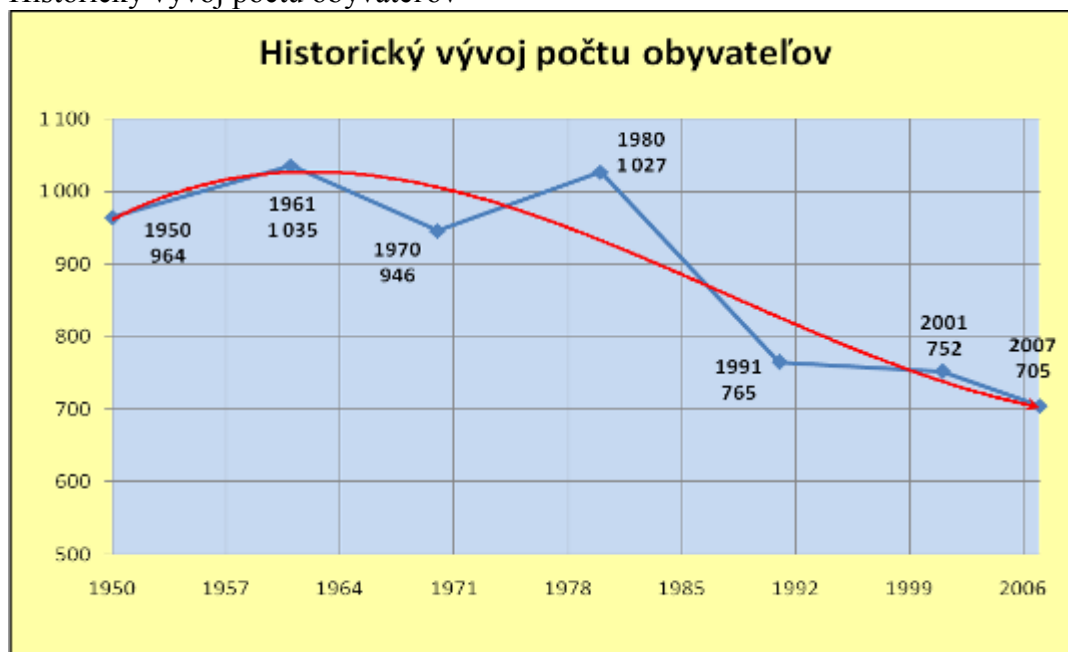
Obec sa osamostatnila oddelením od obce Beňuš. Úplnú samostatnosť získala až v roku 1957, z tohto dôvodu je možné sledovať historický vývoj počtu obyvateľov iba od roku 1950. V sčítaní z roku 1880 mala obec, ako samostatný celok evidovaných 736 obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov

rok	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2007
počet obyvateľov	964	1 035	1 027	946	765	752	705

Zdroj: ŠÚ 2008

Historický vývoj počtu obyvateľov

Zdroj: ŠÚ 2008

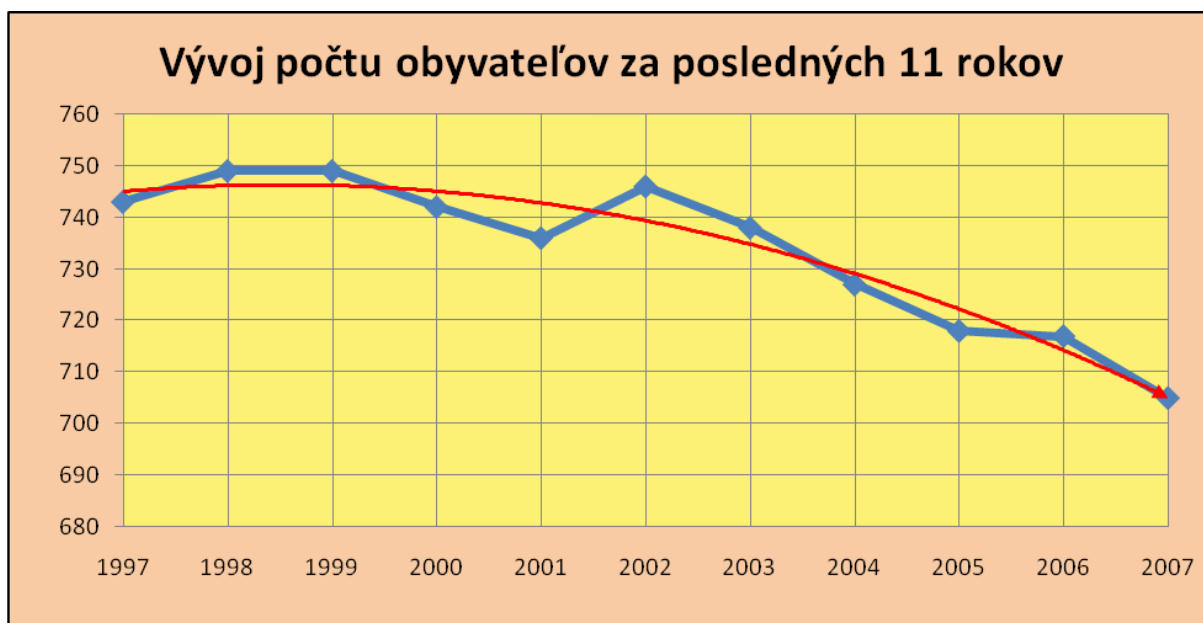

Počet obyvateľov v obci mal v do roku 1980 kolísavú charakteristiku. Práve v roku 1980 počet kulminoval na hodnote 1 027 obyvateľov. V ďalších rokoch sa narušili tieto dlhodobé demografické tendencie a zmenilo sa reprodukčné správanie obyvateľstva. Obec od roku 1980 zaznamenáva výrazný pretrvávajúci pokles počtu obyvateľov. Od roku 1980 do roku 2007 poklesol až o 31,4%.

Strednodobý vývoj stavu obyvateľstva

rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
poč.obyv.	743	749	749	742	736	746	738	727	718	717	705
muži	370	372	370	363	355	359	360	354	349	346	339
ženy	373	377	379	379	381	387	378	373	369	371	366

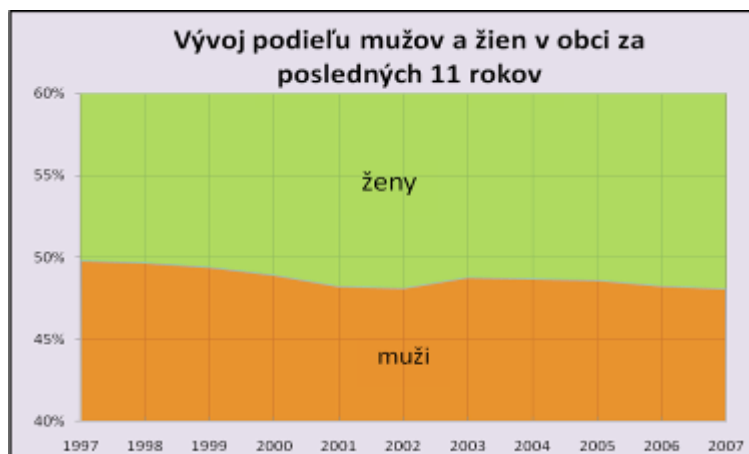
Zdroj: ŠÚ BB 2008

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Vývoj za posledných 11 rokov má taktiež charakter postupného poklesu trvalého počtu obyvateľov, najmä od roku 2002. Vývoj počtu obyvateľov v posledných sú priamo spôsobené zmenou ekonomickej situácie v obci a regióne

Z bližšieho pohľadu vo väzbe na pohlavie obyvateľov nám tabuľka aj nasledovný graf demonštruje, že pokles počtu obyvateľov je spôsobený poklesom mužskej časti populácie v obci

Zdroj: ŠÚ BB 2008

4.1.2. Prirodzený prírastok

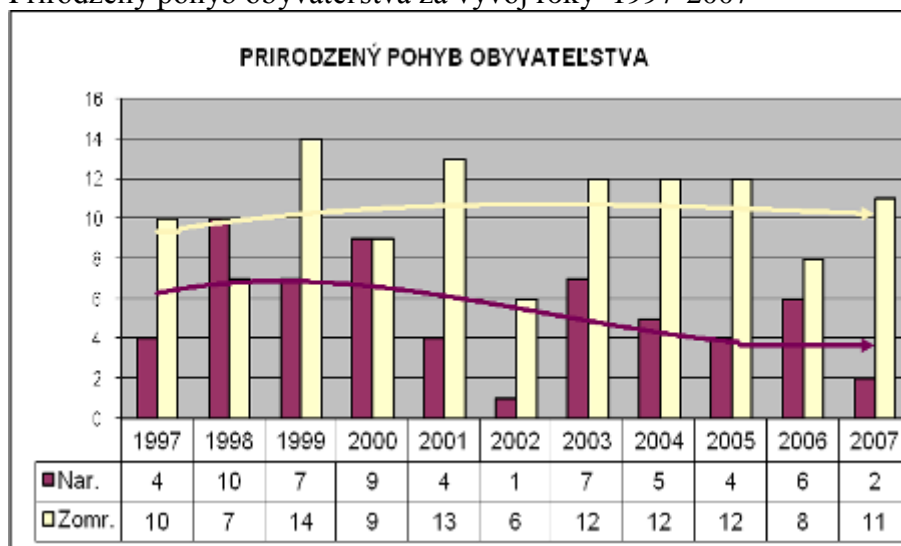
V obci je prirodzený prírastok v priemere –3,93 obyvateľa na jeden rok; za posledných 11 rokov je celkový prirodzený prírastok –55 obyvateľov. Prírastok vykazuje značné výkyvy, pričom väčšiu časť úbytku obyvateľstva tvorí mužská časť populácie takmer 64%.

Prirodzený prírastok/úbytok

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nar.	4	10	7	9	4	1	7	5	4	6	2
Zomr.	10	7	14	9	13	6	12	12	12	8	11
+/-	-6	3	-7	0	-9	-5	-5	-7	-8	-2	-9

Zdroj: ŠÚ BB 2008

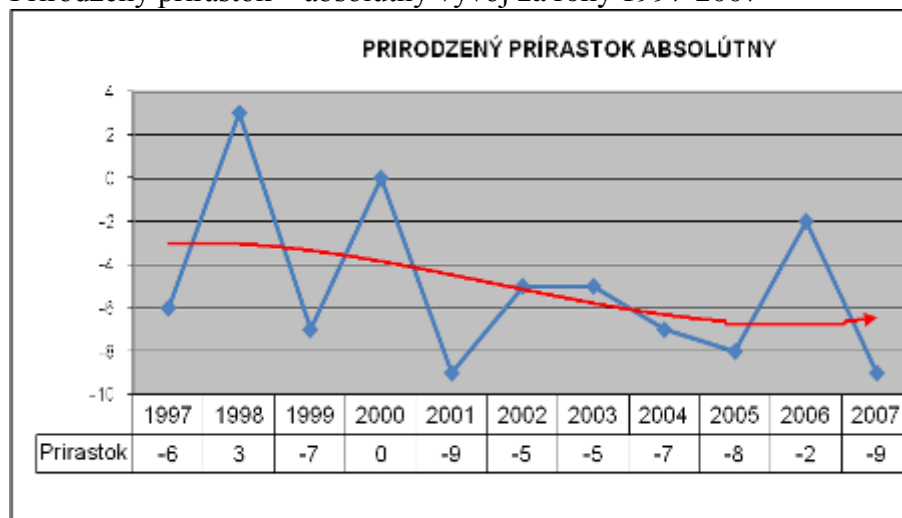
Prirodzený pohyb obyvateľstva za vývoj roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Prirodzený prírastok – absolútny vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Údaje o prirodzenom pohybe demonštrujú nízky vnútorný demografický potenciál obce. Prirodzený prírastok za sledované obdobie okrem rokov 1997 a 2000 mal takmer vždy negatívnu hodnotu a počet narodených detí neprekročil v žiadnom roku počet 10 novorodencov za rok.

4.1.3. Migrácia obyvateľstva

Migrácia taktiež vykazuje výraznú nestabilitu a v priebehu sledovaného obdobia značné výkyvy. Opätovne je zjavná tendencia poklesu migračného salda. Trend vývoja migrácie má v poslednom období narastajúcu tendenciu v ukazovateli „vystáňovalectva“ z obce. Od roku 2003 je zjavný nárast celkového objemu migračného pohybu, ako dokumentujú následné grafy, čo je znakom zvyšovania miery nestability v miestnej populácii.

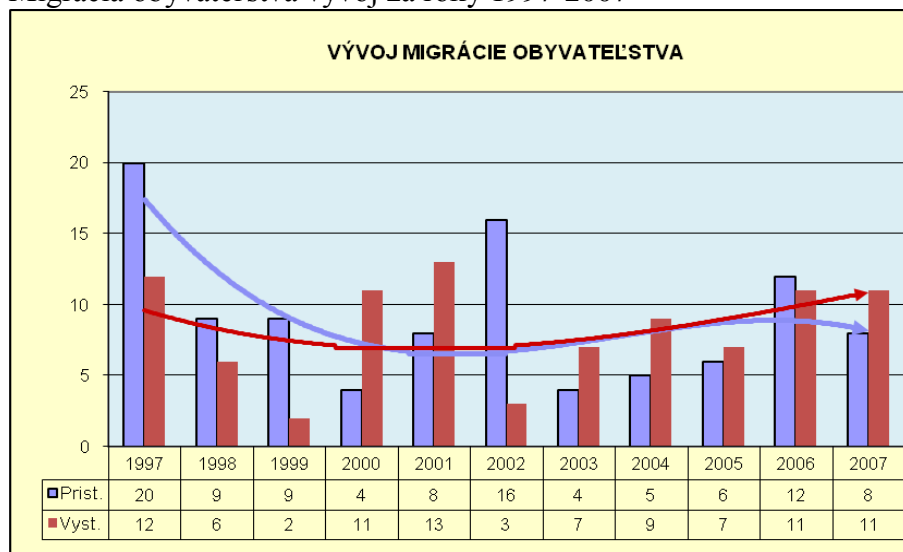
Migrácia obyvateľstva

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prist.	20	9	9	4	8	16	4	5	6	12	8
Vyst.	12	6	2	11	13	3	7	9	7	11	11
Mig. saldo	8	3	7	-7	-5	13	-3	-4	-1	1	-3

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

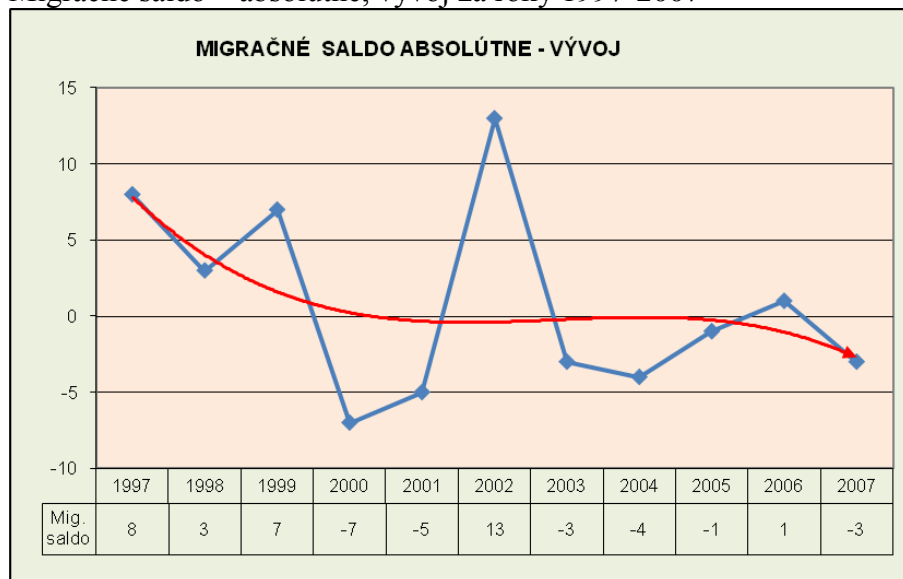

Migrácia obyvateľstva vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migračné saldo – absolútne, vývoj za roky 1997-2007

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

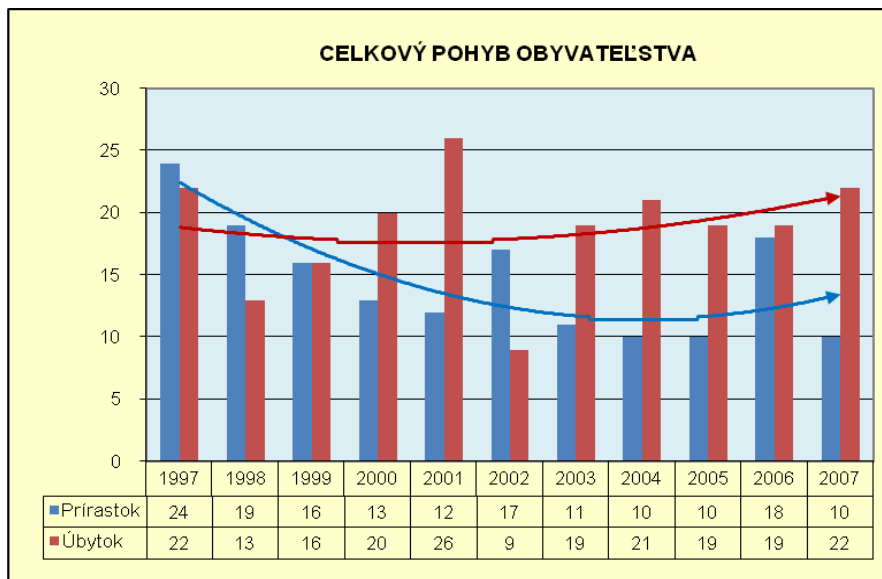
4.1.4. Celkový pohyb obyvateľstva

Celkový vývoj pohybu obyvateľstva za posledných 11 rokov

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prírastok	24	19	16	13	12	17	11	10	10	18	10
Úbytok	22	13	16	20	26	9	19	21	19	19	22
Celkový pohyb absolútne	2	6	0	-7	-14	8	-8	-11	-9	-1	-12

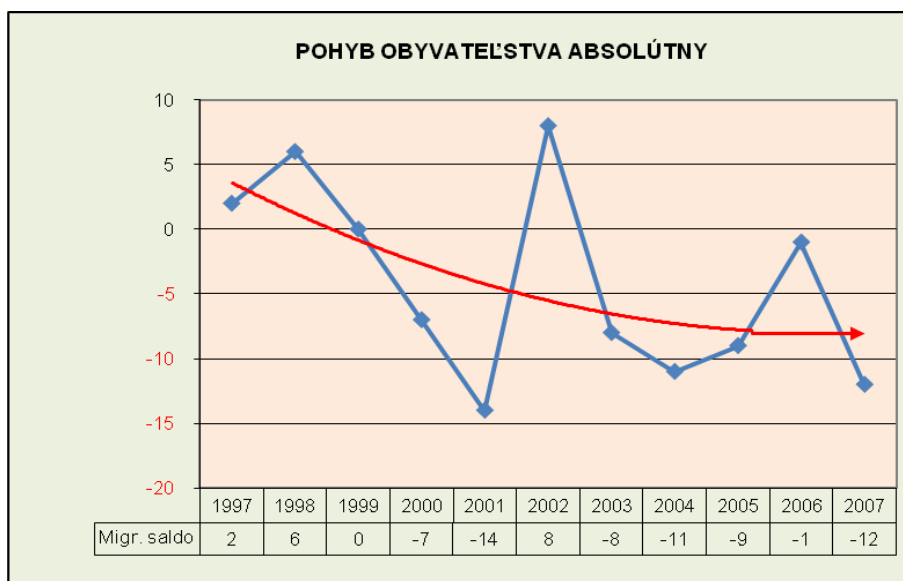
Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Vývoj celkového pohybu obyvateľstva

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Vývoj celkového absolútneho pohybu obyvateľstva

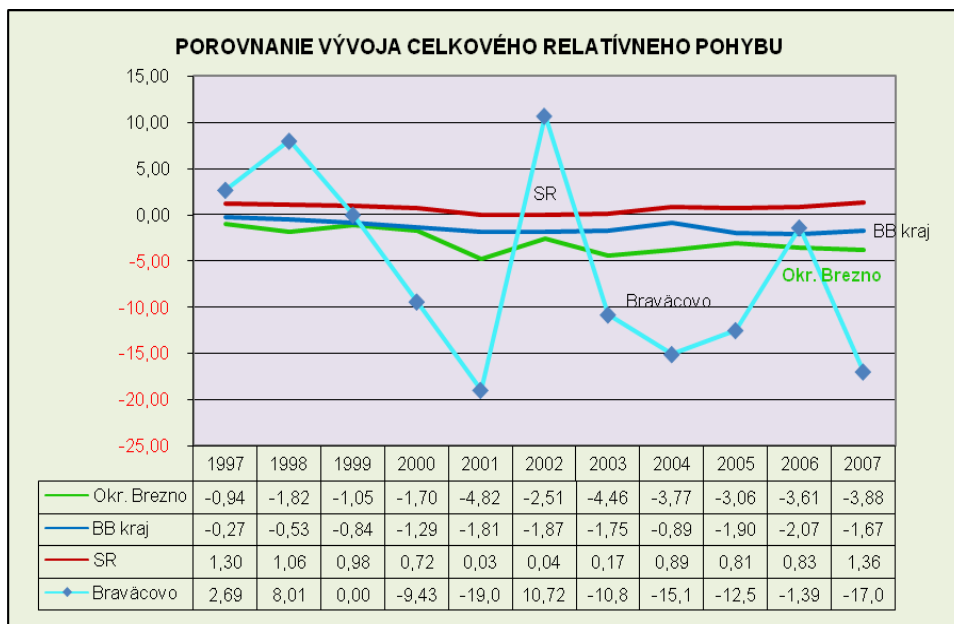

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Celkový pohyb obyvateľstva v obci za obdobie od 1997 – 2007 vykazuje tendenciu rastu v oboch hodnotách (prírastok aj úbytok), pričom absolútny pohyb má zjavne regresívnu tendenciu napriek určitým výkyvom (rok 2002 výrazne ovplyvňuje pozitívne migračné saldo); priemerný index má hodnotu približne -5,8, čo je na priemerná hodnota v regióne. Napriek tomu je tu zreteľný vplyv migračného salda a jeho značných výkyvov.

Pre porovnanie uvádzame graf relatívneho pohybu (celkové saldo na 1000 obyvateľov) na úrovni okresu kraja a celej SR. Na rozdiel od okresných a regionálnych ukazovateľov, ktoré sú počas celého sledovaného obdobia v mínusových hodnotách, priemerný relatívny index obce -5,81 je nižší aj ako okresný priemer -2,86.

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

V rámci porovnania je možné vysledovať určitú väzbu pohybu obyvateľstva v obci na celkovom pohybe obyvateľstva v okrese, čo dokladuje vplyv sociálno-ekonomickej situácie regiónu na demografické ukazovatele.

Rok 2007

Prirodzený pohyb 2007

Narodení			Zomretí			Prír. (-úbyt.) prirodzený		
spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
2	1	1	11	5	6	-9	-4	-5

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

Migrácia a celkový pohyb 2007

Prist'ahovalí	Vyst'ahovalí	Prír. (-úbyt.) sťah.			Celk.prír. (-úbyt.)		
spolu	spolu	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
8	11	-3	-3	0	-12	-7	-5

Zdroj: ŠÚ BB, 2008

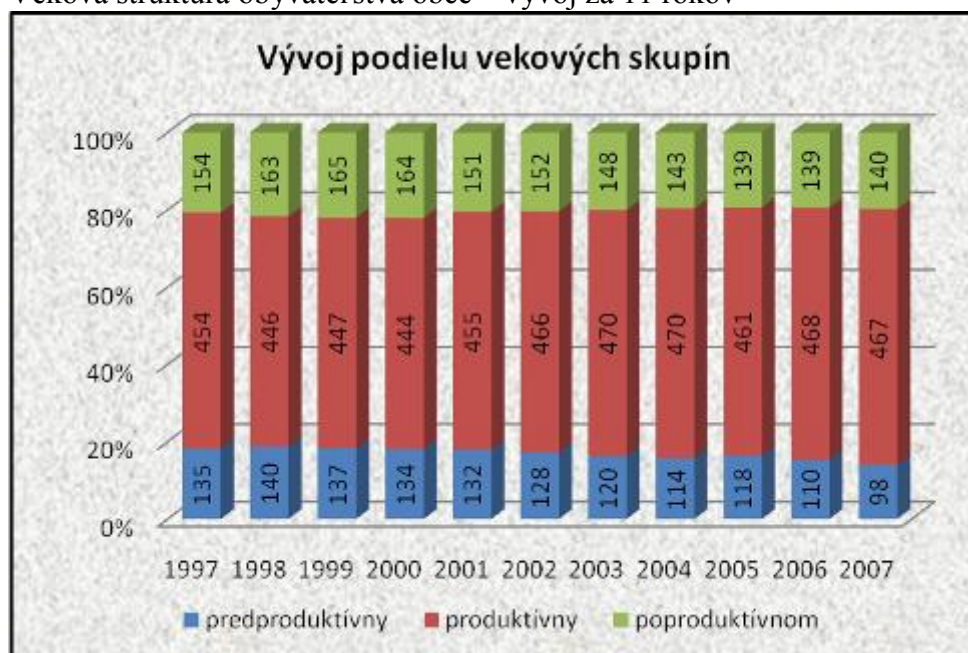
4.1.5. Veková štruktúra obyvateľstva

Veková štruktúra podľa produktivity a pohlavia, údaje od 1997-2007

rok		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
muži	predpr	63	66	61	58	57	57	57	50	51	49	42
	prod	260	255	259	254	254	259	262	264	261	259	258
	poprod	46	51	50	51	44	43	41	40	37	38	39
ženy	predpr	72	74	76	76	75	71	63	64	67	61	56
	prod	194	191	188	190	201	207	208	206	200	209	209
	poprod	108	112	115	113	107	109	107	103	102	101	101
Spolu	predpr	135	140	137	134	132	128	120	114	118	110	98
	prod	454	446	447	444	455	466	470	470	461	468	467
	poprod	154	163	165	164	151	152	148	143	139	139	140

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Veková štruktúra obyvateľstva obce – vývoj za 11 rokov

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Index starnutia ako pomer obyvateľstva v poproduktívnom k obyvateľom v predproduktívnom veku má v obci postupne stúpajúci charakter, s menším poklesom v roku 2005. Tento negatívny trend je umocnený celkovo zlým podielom týchto dvoch skupín, najmä **veľmi nízkym pomerom zastúpenia obyvateľov v predproduktívnom veku.**

Rovnaký charakter vývoja je možné sledovať aj v absolútnych hodnotách, kde počet obyvateľov v predproduktívnom veku klesá s výraznou hodnotou poklesu. Pozitívnejší je

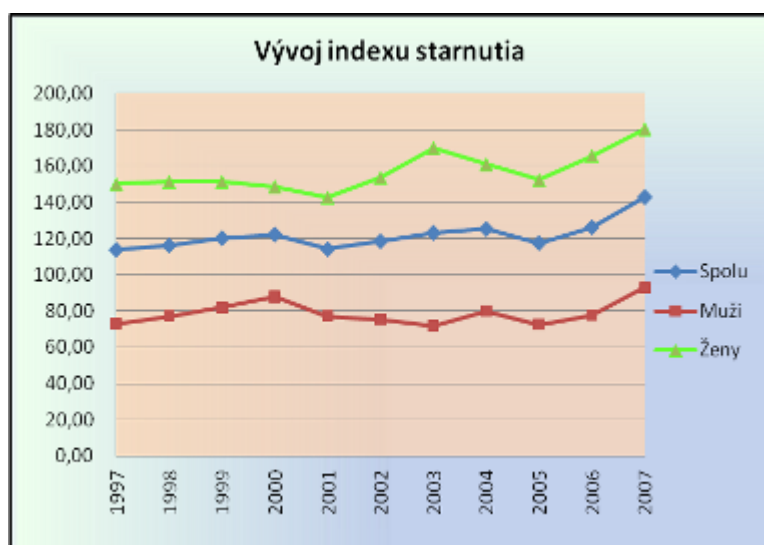
ukazovateľ vývoja obyvateľov v poproduktívnom veku ktorý má mierne klesajúcu, prípadne v posledných troch rokoch stabilizovanú hodnotu.

Vývoj Indexu starnutia obyvateľstva

rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muži	73,02	77,27	81,97	87,93	77,19	75,44	71,93	80,00	72,55	77,55	92,86
Ženy	150,00	151,35	151,32	148,68	142,67	153,52	169,84	160,94	152,24	165,57	180,36
Spolu	114,07	116,43	120,44	122,39	114,39	118,75	123,33	125,44	117,80	126,36	142,86

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Vývoj indexu starnutia za obdobie 11 rokov

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Index ekonomického zaťaženia obyvateľstva je pomer obyvateľstva v neproduktívnom a produktívnom veku k obyvateľom v produktívnom veku, ktorý vykazuje pozitívny klesajúci trend, čo je jedným z hľadiska krátkodobého, prípadne strednodobého pozitívny ukazovateľ, žiaľ štruktúra neproduktívneho obyvateľstva nevytvára predpoklady zabezpečenie dlhodobo trvalo udržateľného demografického a ekonomického rozvoja.

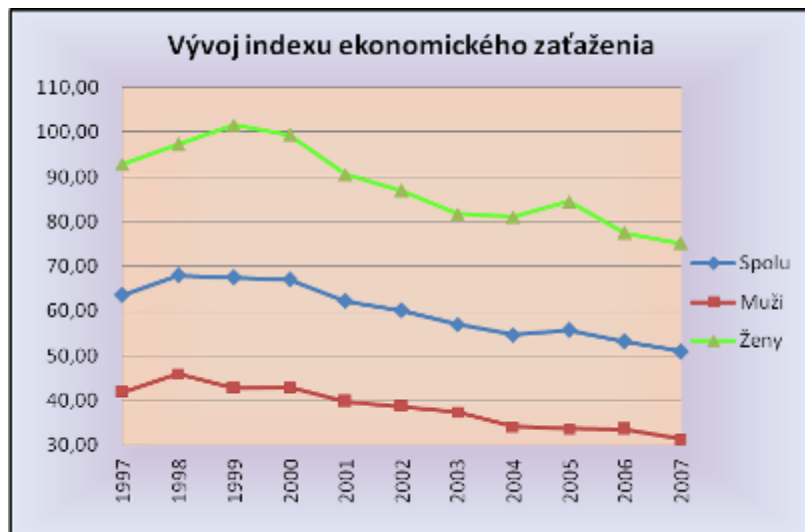
Vývoj Indexu ekonomického zaťaženia obyvateľstva

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Spolu	63,66	67,94	67,56	67,12	62,20	60,09	57,02	54,68	55,75	53,21	50,96
Muži	41,92	45,88	42,86	42,91	39,76	38,61	37,40	34,09	33,72	33,59	31,40
Ženy	92,78	97,38	101,60	99,47	90,55	86,96	81,73	81,07	84,50	77,51	75,12

Zdroj: ŠÚ BB 2008

Vývoj Indexu ekonomického zaťaženia obyvateľstva

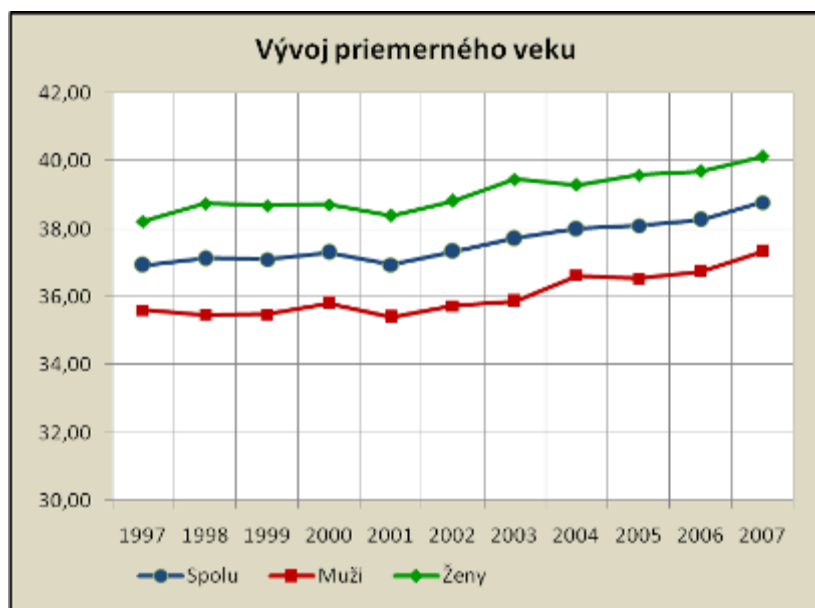
Zdroj: ŠÚ BB 2008

Stredný priemerný vek za sledované obdobie vykazuje stabilný rast v oboch skupinách obyvateľstva

Vývoj stredného priemerného veku za roky 1997-2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muži	35,61	35,48	35,49	35,81	35,41	35,74	35,88	36,63	36,54	36,75	37,34
Ženy	38,22	38,75	38,69	38,72	38,39	38,83	39,47	39,30	39,59	39,70	40,13
Spolu	36,93	37,13	37,11	37,30	36,95	37,34	37,72	38,00	38,10	38,27	38,79

Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

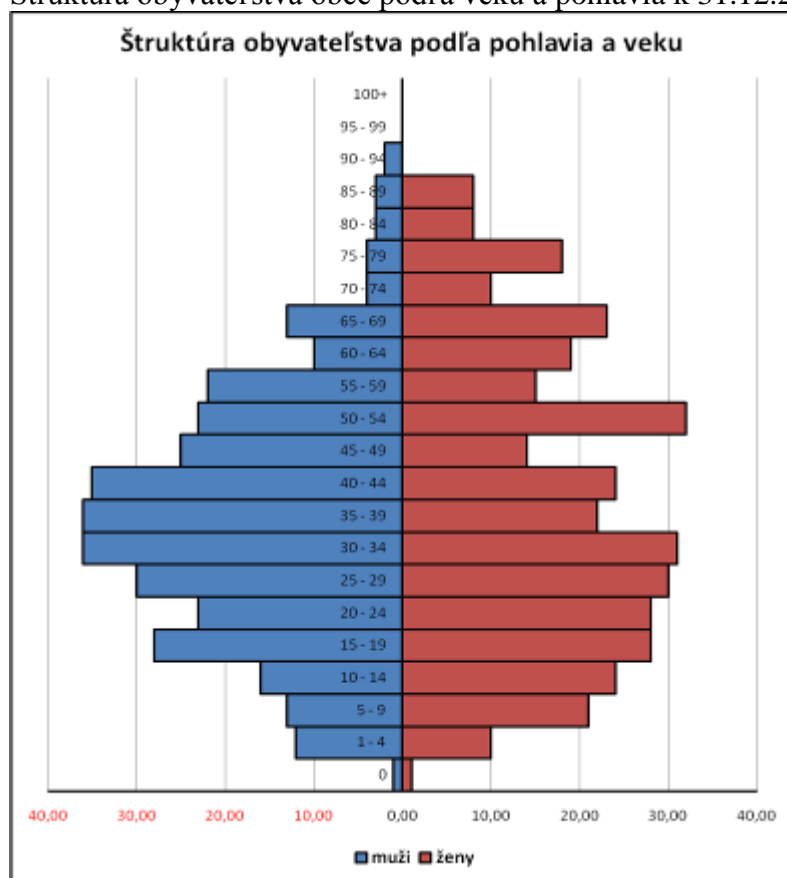

Výsledkom uvedených demografických procesov boli zmeny vo vekovom zložení obyvateľstva. Demografická štruktúra obyvateľstva a jeho tendencie sú pre obec relatívne pozitívne, čo v konečnom dôsledku má vplyv na rozvoja celej ekonomickej udržateľnosti v lokalite. Výrazný pokles počtu obyvateľov vo predproduktívnom veku čiastočne znižuje možnosti vnútornej dynamiky rozvoja z dlhodobého hľadiska.

Index starnutia predstavoval k 31.12.2007 hodnotu 142,9 (na 1000 detí do 15 rokov pripadalo 1429 osôb v poproduktívnom veku). Rozdiel v počte medzi mužmi a ženami v poproduktívnom veku je pomerne výrazný. Priemerný vek obyvateľov obce je: 38,79 roka.

V porovnaní s okolitými obcami je veková skladba z hľadiska produktivity v obci sa pohybuje v priemerných číslach okresu; napríklad Index starnutia populácie okresu Brezno je 137,5 a priemerný stredný vek obyvateľstva 38,68.

Štruktúra obyvateľstva obce podľa veku a pohlavia k 31.12.2007

Zdroj: ŠÚ 2008

Veková pyramída vykazuje nevyvážené vekové skupiny, ako aj rozdiely medzi jednotlivými pohlaviami vo vekových skupinách. Výrazný nepomer medzi pohlaviami je najmä v seniorských skupinách nad 60 rokov v neprospech mužskej populácie. Pozitívny je pomer v podiele a počte ženskej populácie do 34 roku, čo vytvára predpoklady na zlepšenie

negatívnej tendencie poklesu novonarodených detí, čo bolo dôsledkom práve slabších starších ročníkov.

Štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Zdroj: ŠÚ 2008

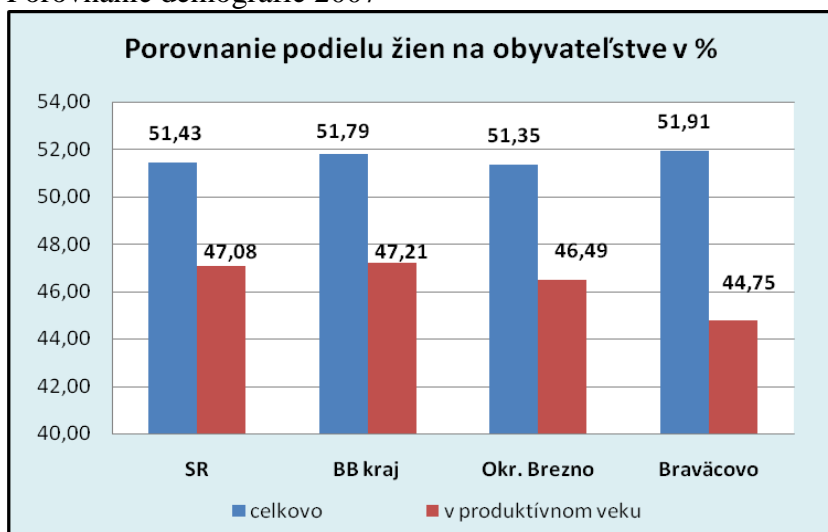
Porovnanie demografie obce/MR s priemerom okresu , kraja a SR

Porovnanie demografie 2007

Územie	Trvale bývajúce obyvateľstvo			Podiel žien v %	Produktívne obyvateľstvo			Podiel žien v %
	Spolu	Muži	Ženy		Spolu	Muži	Ženy	
SR	5 400 998	2 623 127	2 777 871	51,43	3 460 723	1 831 349	1 629 374	47,08
Kraj	654 668	315 645	339 023	51,79	417 783	220 566	197 217	47,21
Okr.Brezno	64 397	31 327	33 070	51,35	40 668	21 761	18 907	46,49
Braväcovo	705	339	366	51,91	467	258	209	44,75

Zdroj: ŠÚ 2008

Porovnanie demografie 2007

Zdroj: ŠÚ 2008

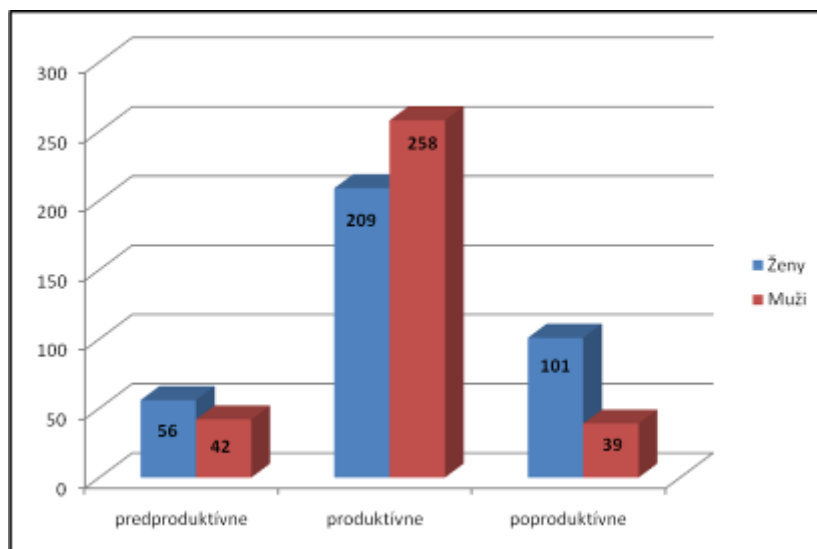
Prehľad vekového zloženia za rok 2007 podľa produktivity

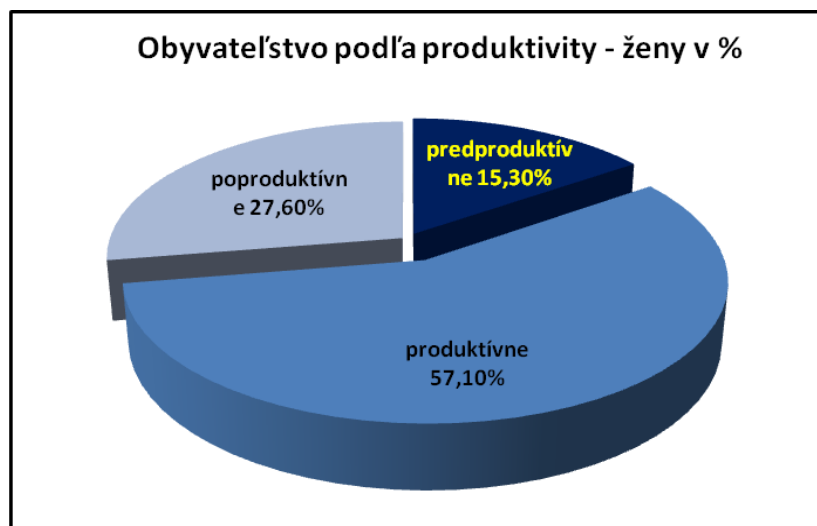
2007		OBYVATEĽSTVO			SPOLU
		predproduktívne	produktívne	poproduktívne	
Počty	Ženy	56	209	101	366
	Muži	42	258	39	339
	Spolu	98	467	140	705
percentá	Ženy	15,30	57,10	27,60	100,00
	Muži	12,39	76,11	11,50	100,00
	Spolu	13,90	66,24	19,86	100,00

Zdroj: ŠÚ 2008

Prehľad vekového zloženia za rok 2007 podľa produktivity

Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

Zdroj: ŠÚ 2008

V oblasti vekového zloženia obyvateľstva podľa skupín produktívnosti veku vykazuje obec výrazne podiel žien v produktívnom veku a to aj v porovnaní s priemerom SR, alebo kraja. Pričom rozdiel je viac ako 2,5% 1%. Je to spôsobené práve nevyváženou vekovou štruktúrou obyvateľstva, ako aj nízkym podielom mužov v poproduktívnom.

4.1.6. Vierovyznanie

Výrazne najväčšie zastúpenie má v obci rímskokatolícka cirkev až 95,7%. V základnej škole sa na náboženstve vyučuje náuka rímskokatolíckej cirkvi. Obec patrí do farnosti Beňuš. V obci nie je postavený žiaden kostol ani iné náboženstvá v obci nemajú zástupcu svojej cirkvi, ani priestory, kde by sa zhromažďovali.

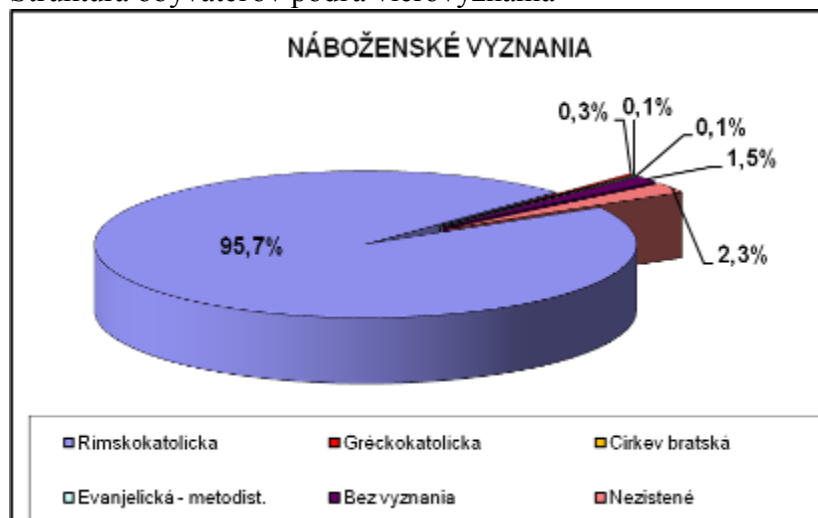
Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Podľa SODB 2001	Spolu	%
Rímskokatolícka	718	95,73
Gréckokatolícka	2	0,27
Cirkev bratská	1	0,13
Evanjelická - metodistická	1	0,13
Bez vyznania	11	1,47
Nezistené	17	2,27
Spolu	750	100,00

Zdroj: ŠÚ SODB, 2001

Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Zdroj: SODB, 2001

4.1.7. Národnostné zloženie

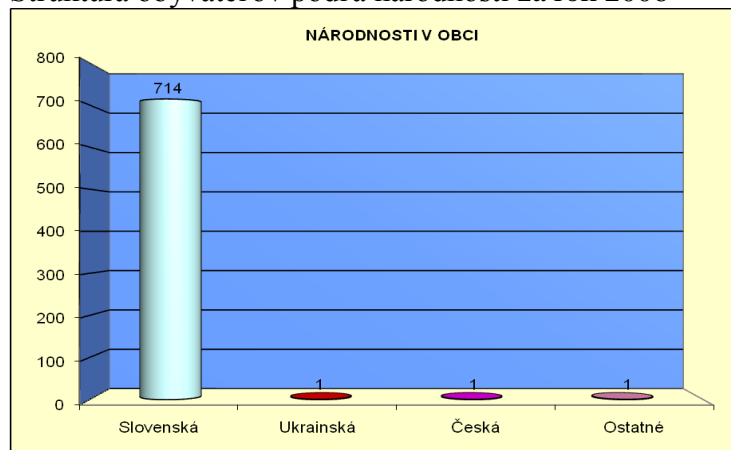
Obyvateľstvo obce je čisto slovenskej národnosti 99,6%. V obci nežijú Rómovia.

Národnostná štruktúra obyvateľov k 31.12.2006

	počet	%
Slovenská	714	99,58%
Ukrajinská	1	0,14%
Česká	1	0,14%
Ostatné	1	0,14%
Spolu	717	100,00%

Zdroj: Štatistický úrad 2006

Štruktúra obyvateľov podľa národnosti za rok 2006

Zdroj: ŠÚ 2006

4.1.8. Vzdelanie

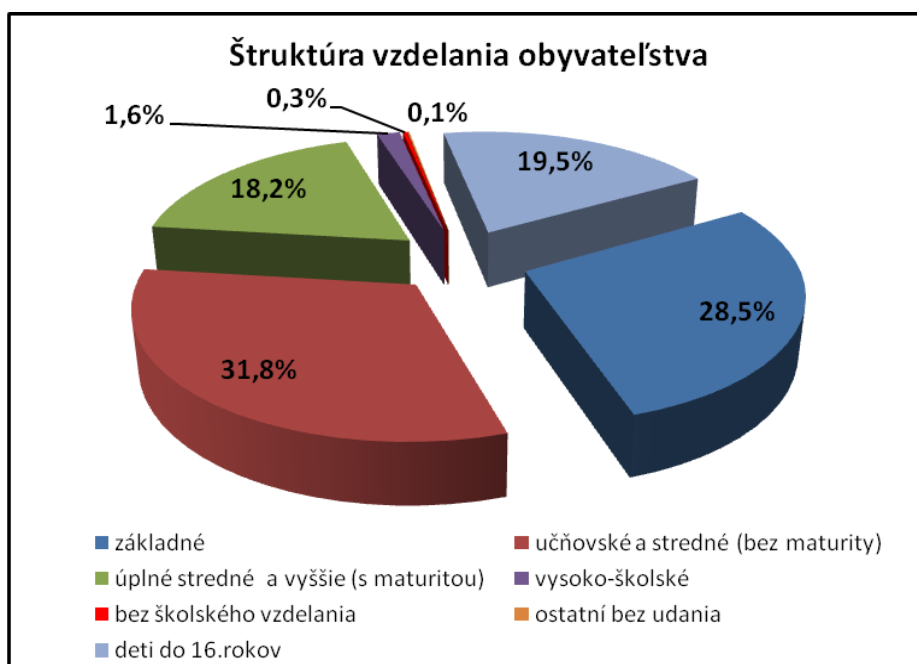
Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva

základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysokoškolské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania	deti do 16.rokov	spolu
28,46%	31,78%	18,22%	1,60%	0,27%	0,13%	19,55%	100%

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

Najväčší počet obyvateľov obce má ukončené učňovské a stredné vzdelanie bez maturity. Priemerný počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov je viac ako štvornásobne menší ako priemer v Banskobystrickom kraji. Tieto údaje sú však aktuálne za rok 2001, zistené počas Sčítania obyvateľstva bytov a domov SR. Vzhľadom na trend posledných rokov je možné očakávať určitý posun smerom k zvyšovaniu počtu stredoškolsky vzdelaných s maturitou na úkor vzdelania bez maturity.

Napriek tomu je možné vzdelanostnú situáciu hodnotiť ako značne podpriemernú až veľmi zlú. Tento stav má aj bude mať v dlhodobom výhľade dopad na problém zamestnania sa obyvateľov obce a rozvoj vnútorných zdrojov.

Zdroj: Štatistický úrad, SOBD 2001

5. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

5.1. Bývanie, urbanistická štruktúra sídla.

Obec plní najmä funkciu základnej vybavenosti, bývania, kultúry, rekreácie a športu.

Obec je sídelný konglomerát pozostávajúci z častí Braväcovo, Podholie a Srnkovo. Jedná sa o *skupinovú cestnú zástavbu*, väčšia časť zástavby pochádza z 19. stor. a 1. pol. 20. stor., ktorá bola v povojnovom období výrazne doplnená o novú uličnú zástavbu vo všetkých častiach obce.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde za rok 2001

Domy spolu	Trvale obývané domy		Neobývané domy	Neobývané domy, z toho určené na rekreáciu	Byty spolu	Trvale obývané byty		Neobývané byty
	spolu	z toho RD				spolu	z toho v RD	
242	200	197	42	36	283	240	224	43

Zdroj: SODB 2001

Súčasný bytový fond v obci sa oproti stavu v roku 2001 čiastočne zmenil a tieto údaje neodrážajú celkom presne reálny stav.

Značnú časť bytového fondu tvoria byty v objektoch z trvanlivejších stavebných materiálov, ale významnú časť predstavujú i byty v pôvodných objektoch.

Od roku 1980 do súčasnosti bol domový fond viac rekonštruovaný a časť objektov je *novostavieb*. O pôvodné objekty je značný záujem na rekreačné využitie. Z celkových 42

neobývaných domov je časť rezervou pre rozvoj obytnej a časť rekreačnej funkcie.

Pri zohľadnení demografického vývoja, vekovej štruktúry obyvateľstva a záujmu o pôvodné objekty pre rekreačné využitie, predpokladáme stabilizáciu a postupný mierny rast bytového fondu a zároveň vylepšovanie priestorových podmienok.

5.2. Základná infraštruktúra

Súhrnný prehľad stavu základnej infraštruktúry v obci

Názov infraštruktúry	Jednotka	Množstvo	Typ*	Stav*
Dopravná infraštruktúra				
Cesty I. triedy	km	0 km		
Cesty II. triedy	km	0 km		
Cesty III. a IV. triedy poľné cesty	km	6,2 km	asfalt, betón, prašný povrch	čiastočný
Chodníky	km	0		
Parkoviská	počet/kapacita	0/0		
Železnica	km	0 km		
Železničné zastávky	počet	0		
Autobusové linky	počet	2	miestne 2	
Autobusové zastávky	počet	3		
Environmentálna infraštruktúra				
Kanalizácia	km	vo výstavbe		32 prípojk
Čistička OV	kapacita	vo výstavbe		

Komunikačná infraštruktúra				
TV vysielanie	počet staníc	3	STV1,STV2, Markiza	100%
Mobilné siete	počet operátorov	3	Orange, T-mobile, O2	100%
Telefónna sieť	počet staníc	1	digitálna	
Internet	počet poskytovateľov	3	analóg, WIFI,	100%
Technická infraštruktúra				
Plyn	počet odberateľov			
Vodovod	km	nezistené	majiteľ zdroja: StVPS	97,5%
Elektrina		22kV	majiteľ: SSE	95%
	trasy VN	nie		

Zdroj: VSP MP 2008

5.2.1. Doprava

Širšie dopravné vzťahy

Územím obce neprechádza žiadny stredoeurópsky dopravný koridor, ani železničná trať patriaca medzi dopravné trasy európskeho ani regionálneho významu.

Obec je koncovou obcou dostupnou jedinou príjazdovou komunikáciou a to cestou III triedy 066060 Beňuš – Bravčovo, ktorá sa napája na cestu prvej triedy číslo I/66 Banská Bystrica – Brezno – Telgárt, ktorá je regionálnou spojniciou .

Zdroj: SSC 2008

Cestná doprava

Hlavnú dopravnú sieť obce tvorí cesta III. triedy 066060 a sieť miestnych komunikácií, tvoriacich ulice obce a prepojenie na miestne časti.

Cesta 066060 je na celom úseku dvojpruhová, má celkovú dĺžku 1,84km, z čoho 1,4 km je v katastri obce. Táto cesta spája obec s mestom Brezno a mestom Banská Bystrica, ktoré predstavujú cestné dopravné uzly trás nadradenej komunikačnej siete.

Kapacitne všetky uvedené komunikácie vyhovujú. Kvalitatívne čiastočne vyhovuje iba cesta III. triedy 066060. Miestne komunikácie, ktoré sú v niektorých častiach betónové alebo dokonca prašné si vyžadujú rekonštrukciu a opravy.

O údržbu miestnych ciest sa stará obecný úrad, regionálnu cestu má na starosti OSC Banská Bystrica. V obci neexistujú chodníky,

Benzínová pumpa sa v obci nenachádza, najbližšia je v katastri obce Brezno na ceste I/66 vo vzdialenosti 8 km, a ďalšia je v obci Polomka vo vzdialenosti 10 km.

Dostupnosť obce na nadradenú dopravnú sieť je veľmi dobrá.

Dostupnosť hlavného mesta z obce je v 250 - 270 minút. Dostupnosť krajského mesta je v rozpätí 60 – 90 minút,

Železničná doprava

Územím obce neprechádza železničná trať. Najbližšie dostupná je železničná trať II. kategórie č.172 Margecany – Banská Bystrica. Táto trať je neelektrifikovaná a jednokoľajová. Najbližšia zastávka je v obci Beňuš (2,5 km), kde zastavujú osobné vlaky; zastávka pre rýchlikové súpravy je Brezno (13 km).

Letecká doprava

Vzdialenosť obcí od najbližších letísk je: Sliač 66 km, Poprad 70 km. Obidva tieto letiská sú zaradené do siete letísk pre medzinárodnú dopravu.

5.2.2. Vodné hospodárstvo

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Bravčovo je pitnou vodou zásobovaná z miestneho vodovodu, ktorý je v správe obci. Hlavným zdrojom vody per obecný vodovod je odber zo zdrojov Hájenka, Hudcovo

a Srnková, ktoré sú v správe StVPS. V roku 2007 bolo v obci 97,45% obyvateľov napojených na verejný skupinový vodovod. Zdroj: www.szubb.sk

V obci sa nenachádzajú registrované minerálne pramene, najbližší je Prameň pri potoku v obci Beňuš.

5.2.3. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec Braväcovo má vybudovanú kanalizáciu s ukončením do mechanicko-biologickej . Čistička odpadových vôd. ČOV v kapacite cca. 750 obyvateľov je ČOV je situovaná pod obcou Braväcovo na ploche medzi potokom Hlboká a lesnou cestou.

V súčasnosti je vybudovaná prvá etapa kanalizácie a ČOV na ktorú je napojených 32 obyvateľov.

Časti obce budú napojené výtlačnými potrubiami z troch čerpacích staníc do gravitačnej splaškovej kanalizácie. Mechanicko-biologická ČOV je vybudovaná ako nízko zaťažená aktivácia s aeróbnou stabilizáciou kalu. Zníženie koncentrácie dusičnanov na odtoku z ČOV je zabezpečené predradenou denitrifikáciou. Odpadový kal je pri tejto technológii čistenia minimalizovaný a môže byť preto odvážaný z ČOV v dlhších časových intervaloch. Pri tejto technológii čistenia je zabezpečené plnenie ukazovateľov podľa Nariadenia Vlády SR č. 242/93 Z. z..

Ostatní obyvatelia vypúšťajú odpadové vody do žump, septikov, alebo priamo do potokov.

5.2.4. Energetika

Zásobovanie elektrickou energiou

Z nadradených prenosových vedení územím neprechádza vedenie VN. Obec je elektrickou energiou napájaná z transformačných staníc 22/0,4 kV, ktoré sú napájané vonkajšími vzdušnými 22 kV prípojkami na 22 kV vedenia, ktoré vyúsťujú zo 110/22 kV trafostaníc. Obec je napájaná distribučnými 110 kV vedeniami zo 110 kV transformátorovne v Medzibrode, ktoré vyúsťujú na 110/22 kV transformačné stanice Brezno (80 MW).

Zásobovanie elektrickou energiou v obciach je momentálne dostatočné..

V obci je namontované a funkčné verejné osvetlenie, ktoré vykazuje značnú mieru opotrebenia..

Zásobovanie plynom a teplom

Obec je plynofikovaná, pripojením na Horehronský plynovod VVTL DN 200 PN 6,4 MPa vybudovaný v trase Bacúch - Pohorelá.

Zásobovanie teplom v obci je decentralizované prostredníctvom lokálnych zdrojov tepla. V obci sa na vykurovanie využíva plynové, elektrické a vykurovanie tuhými palivami, zhruba v pomere 1:1:1, (pri tuhom palive je vykurovanie cca 60% drevom a 40 % uhlím).

5.2.5. Telekomunikácie a informačné siete

Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú traja mobilný operátori a to Orange Slovensko, Eurotel a spoločnosť O2. V obci je zabezpečené pokrytie všetkých troch hlavných operátorov..

V obci je verejná telekomunikačná sieť, prevádzkovaná firmou Slovak Telecom, a obec patrí pod primárnu oblasť Banská Bystrica. Účastnícke stanice sú pripojené optickým káblom na digitálnu ústredňu.

Internet je v obci dostupný, obec má svoju www stránku – www.bravacovo.sk.

V obci je príjem štandardných programov STV1, STV2 , Markíza, JOJ, ktorý je zabezpečovaný z vysielača na Skalke prípadne Kráľovej holi. V katastrálnom území. obce je samostatný vykryvač umiestnený na kóte Kopce.

Zrušenie malotriednej ZŠ má za následok výrazné obmedzenie prístupu občanov k internetu: Program Infovek bol zavedený len na ZŠ a stredných školách s podmienkou prístupu verejnosti na internet. Prístup obyvateľov Bravacova k informáciám je značne obmedzený aj tým, že v obci neexistuje predaj dennej tlače, novín a časopisov. Tento nedostatok pociťujú najmä občania, ktorí necestujú denne za prácou.

5.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

5.3.1. Občianska vybavenosť a služby

Stav rozsahu a kvality občianskej vybavenosti je iba základný pre zabezpečenie najnevyhnutnejších potrieb obyvateľov. Absentujú doplnkové služby, rozsah obchodných služieb nezodpovedá veľkosti sídla, zjavný je nedostatok oficiálne prevádzkovaných remeselných služieb.

Prehľad občianskej vybavenosti v obci

Obchody	počet
Predajne: potravinárskeho a zmiešaného tovaru	2
Iné doplnkové služby pre obyvateľov	
opravu a údržbu motorových vozidiel	1
Protipožiarna ochrana	
Jednotky požiarnej ochrany (DHZ)	1
požiarne vozidlá	1

Zdroj: OcÚ 2008

Príklady stavu infraštruktúry služieb poskytovaných v obci

5.3.2. Sociálne a zdravotné služby

Obec organizuje aktivačné práce. Má zriadenú opatrovateľskú službu a v prípade potreby poskytuje sociálne pôžičky. Zariadenia sociálnej starostlivosti Obec neprevádzkuje. Za dôležité pokladá znalosť pomerov občanov odkázaných na pomoc, aby vždy mohlo nájsť riešenie a finančné prostriedky.

Nie sú tu žiadne zdravotné služby – ani detašované pracovisko.

Obec má spracovaný Komunitný plán obci na roky 2008-2013. Zmyslom vytvorenia tohto dokumentu je najmä skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom ich poskytovateľov.

5.3.3. Školstvo a vzdelávanie

V obci nie je základná škola, ani materská škola, ani žiadne zariadenia a služby celoživotného vzdelávania. Deti navštevujú školské a predškolské zariadenia v obci Beňuš prípadne v meste Brezno.

5.3.4. Kultúra, osвета

Prehľad vybavenosti kultúrnymi zariadeniami

Kultúra	počet
kultúrne domy (bývalá ZŠ)	1
verejné knižnice vr. pobočiek	1
knižničný fond spolu	3 130
používatelia spolu	83
kiná stále	0
múzeá, galérie, výstavné plochy	0
kluby	0
obecné noviny	nie
verejne dostupný internet	nie
Kostoly, smútočné služby	
kostoly	0
dom smútku	0
cintorín	0

Zdroj: OcÚ 2008,

Vybavenosť zariadeniami pre kultúru a osvetu je minimálna a ich technický stav je vo väčšine prípadov nevyhovujúci až zlý.

5.3.5. Zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych.

Prehľad zariadení pre oddych a šport

Ubytovacie zariadenia		počet lôžok
penzióny	1	50
Turistická ubytovňa	1	27
chatové osady	0	0
ubytovanie na súkromí	3	22
hotely	0	0
iné	0	0
Reštauračné zariadenia		počet stoličiek
reštaurácie	1	50
bufety	0	0
pohostinstvá	2	nezistené
cukrárne	0	0
iné, diskotéka, jedáleň (TÚ Kečka)	1	80
Športové zariadenia a služby pre oddych		počet
telocvične spolu	0	
štadióny otvorené	0	
ihriská: pre futbal	1	
volejbal	1	
lyžiarske vleky	0	
cyklotrasy	0	
turistické trasy	1	
kúpalisko	1	
amfiteáter	1	
poľovný revír	1	
ostatné zariadenia pre voľný čas (táboriská, ohniská, besiedky...)	2	
športové služby (jazda na koni, tenis, splavovanie...)	1	

Zdroj: OcÚ 2008,

Zariadenia pre cestovný ruch k 31.8.2008

Názov zariadenia	Poskytované služby	Kapacita
Penzión Schweintaal	ubytovanie / stravovanie	50/50
Vyhrievané bazény - penzión Schweintaal	športové aktivity	2
Welles centrum - penzión Schweintaal	relaxácia	1
Turistická ubytovňa Kečka	ubytovanie / stravovanie	27/80
Ubytovanie na súkromí 252	ubytovanie	7
Ubytovanie na súkromí 185 drevenica	ubytovanie	7
Ubytovanie na súkromí - chata	ubytovanie	8
Amfiteáter	kultúrne aktivity	1

Zdroj: internet

Ubytovanie na súkromí

Penzión Schwientaal

5.3.6. Administratíva a verejná správa

Prehľad administratívnej vybavenosti

Administratíva a správa v obci	
Obecný úrad	1
Matričný úrad	1
Stavebný úrad	1
Farský úrad	0
Obvodné oddelenie Polície	0
Požiarna zbrojnica	1
Lesný závod	0

Zdroj: OcÚ 2008,

6. VYUŽÍVANIE EKONOMICKÝCH ZDROJOV

V obci je veľmi nízka úroveň využívania ekonomických zdrojov. Medzi hlavné činnosti v obci patrí poľnohospodárstvo a služby pre lesné hospodárstvo. Obec má dobré danosti z hľadiska rozvoja cestovného ruchu.

Podnikateľských subjektov v obci je málo a nevytvárajú dostatok pracovných príležitostí pre občanov obce.

6.1. Primárny sektor

Lesné hospodárstvo

Lesy na území obce pokrývajú viac ako 80% rozlohy katastra. Podľa svojho poslania, prírodných a hospodárskych podmienok, ako aj podľa celospoločenských záujmov a potrieb sú lesy zaradené do lesnej oblasti:

- 36 Horehronské podolie, 36 C Breznianska kotlina
- 46 Nízke Tatry, Kozie chrbty 46Ca Kráľová hoľa, Priehyba; juh.

Zdroj: Lesoprojekt

Z hľadiska obhospodarovania sa lesy v katastri obce nachádzajú na lesných hospodárskych celkoch: LHC Beňuš Obhospodaruje ich štátny sektor Lesy SR, OLZ Beňuš, Lesná správa Beňuš..

Dominantnou funkciou lesov je produkcia drevnej hmoty, hospodárske lesy pokrývajú vyše 90 % výmery lesov. Ochranné lesy slúžia pre zachovanie stromovej vegetácie na extrémnych stanovištiach a pre všeobecnú ochranu pôdneho krytu.

Drevinová skladba porastov je diferencovaná vzhľadom na nadmorskú výšku, expozíciu a ďalšie prírodné podmienky.

Lesy SR majú v katastri obce zriadenú lesnú škôlku na pestovanie sadeníc pe lesné hospodárstvo

Pol'nohospodárstvo

V katastri obce vykonáva realizujú poľnohospodársku prvovýrobu dva významnejšie subjekty Poľnohospodárske družstvo Beňuš a Družstvo chovateľov oviec Braväcovo. Družstvo chovateľov oviec hospodári na 140 ha pôdy a chová cca 500 ks oviec.

Súkromne hospodáriaci roľníci nie sú v obci registrovaní

Pol'ovníctvo a rybárstvo

Podľa Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 91/1997 Z.z. o poľovných oblastiach a o akostných triedach poľovných revírov je územie Braväcova zaradené do jeleních poľovných oblastí

Lesná zver dominujúca lesom územia je jeleň, menej sa vyskytuje zver srnčia, medvede, diviacia zver, vlk, rys. Svoje teritória tu majú tiež hlucháne, tetrovy, bociany čierne, dravé vtáky vrátane orla krikľavého a iné.

Ťažba a využívanie nerastných surovín

V obci sa nachádzajú jedno Výhradné ložiská nerastných surovín, ktoré je nevyužívané - Leňušská keramamická pararula, majiteľom sú Lesy SR.

6.2. Sekundárny sektor

Sekundárny sektor v obci nie je vôbec rozvinutý. Je to spôsobené tradičným zameraním ekonomickej aktivity obyvateľstva najmä do primárneho sektoru (poľnohospodárstvo a lesníctvo), prípadne do služieb.

Sekundárna výroba je sústredená v okolitých priemyselných centrách, kam veľa obyvateľov dochádza za prácou - Brezno, Podbrezová, Hronec a pod.

6.3. Terciálny sektor

Cestovný ruch

Podľa ÚPN – VÚC Banskobystrického kraja je územie Horehronia málo je rekreačne a turisticky využité, pričom jeho danosti sú veľmi kvalitné, ale chýba rekreačná vybavenosť. Obec Bravčovo je navrhovaná na aktivizáciu vidieckeho turizmu s agroturizmom a pre využitie možností poznávacieho, kultúrneho, športového a relaxačného turizmu.

Služby cestovného ruchu aj v súčasnosti patria medzi najvýznamnejšie oblasti služieb poskytovaných v obci a to najmä vďaka vybudovanému zariadeniu cestovného ruchu Schweintal.

Východiská rozvoja cestovného ruchu

Poloha obce vzhľadom na územie Horehronia predurčuje jeho zaujímavé postavenie z hľadiska cestovného ruchu. Obec tvorí bočnú oddychovú zónu na úpätí Nízkych Tatier, oddelenú od údolia Hrona ..

Blízkosť regionálneho centra – Brezna a jeho potenciálu vytvára predpoklady na budovanie lukratívnych doplnkových služieb spojených s pohybom v prírode, športom a relaxom, ako napríklad rozvíjanie už existujúcej hipoturistiky, alebo rozvoj cyklotrás, prípadne ďalších športov napríklad paragliding a pod. Priestorovo je však rozvoj CR v obci limitovaný podmienkami ochrany prírody.

Okrem prírodných a geografických daností je veľmi významným prvkom a východiskom **miestny ľudský potenciál v oblasti remesiel a tradičných zvykov, najmä vďaka BKZ Bukovinka.**

Architektonická zachovalosť obce vytvára predpoklady aj pre rozvoj chalupárstva a relaxačnej zóny pre mesto Brezno.

Služby obyvateľstvu

Tvorí najrozvinutejšiu časť ekonomických aktivít obyvateľstva realizovaných v obci. Služby poskytované v obci sú zmapované v časti 6.3. Občianska a sociálna infraštruktúra

V obci sú poskytované nevyhnutné obchodno-obslužné služby, služby verejnej administratívy a správy. Tieto služby sú zabezpečované drobnými živnostníkmi a obcou.

Terciálny sektor má značné zastúpenie aj v lesníctve a to cez najmä pilčické práce a služby v lesnom hospodárstve, ktoré tvoria drvivú väčšinu živnostenských oprávnení.

Organizačná štruktúra hospodárstva	počet
subjekty vedené v registri štatistických jednotiek k 31.12.2006	80
v tom: právnické osoby spolu	10
v tom: podniky	5
neziskové inštitúcie	5
fyzické osoby nezapísané v obchodnom registri	70
z toho: živnostníci	70
slobodné povolania	0

Zdroj: ŠÚ 2007

Zdroj: ŠÚ 2006

6.4. Trh práce

6.4.1. Zamestnanosť

Štatistické údaje k zloženiu zamestnanosti sú k dispozícii iba z SOBD z roku 2001. Vzhľadom na značné zmeny v štruktúre zamestnanosti v posledných rokoch tieto údaje už neodrážajú celkom reálne súčasný stav. Pre porovnanie uvádzame aj stav zamestnanosti v okrese podľa odvetví za rok 2006. V porovnaní so situáciou v okrese je zrejماً prevaha zamestnanosti poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve oproti okresnému podielu 10%. Na druhej strane podiel zamestnanosti v priemysle je v obci o 1/3 nižší oproti stavu v okrese.

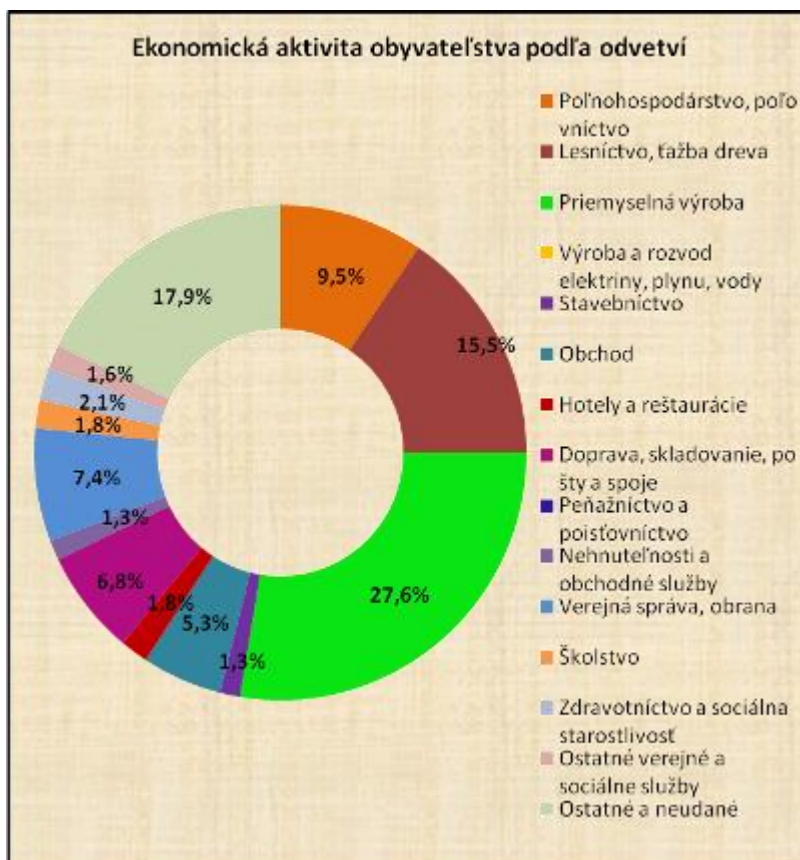

Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa odvetví

<i>Odvetvie</i>	<i>Počet</i>	<i>%</i>
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo	36	9,47%
Lesníctvo, ťažba dreva	59	15,53%
Priemyselná výroba	105	27,63%
Výroba a rozvod elektriny, plynu, vody		0,00%
Stavebníctvo	5	1,32%
Obchod	20	5,26%
Hotely a reštaurácie	7	1,84%
Doprava, skladovanie, pošty a spoje	26	6,84%
Peňažníctvo a poisťovníctvo		0,00%
Nehnuteľnosti a obchodné služby	5	1,32%
Verejná správa, obrana	28	7,37%
Školstvo	7	1,84%
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	8	2,11%
Ostatné verejné a sociálne služby	6	1,58%
Ostatné a neudané	68	17,89%
CELKOVO	380	100,00%

Zdroj: SODB 2001

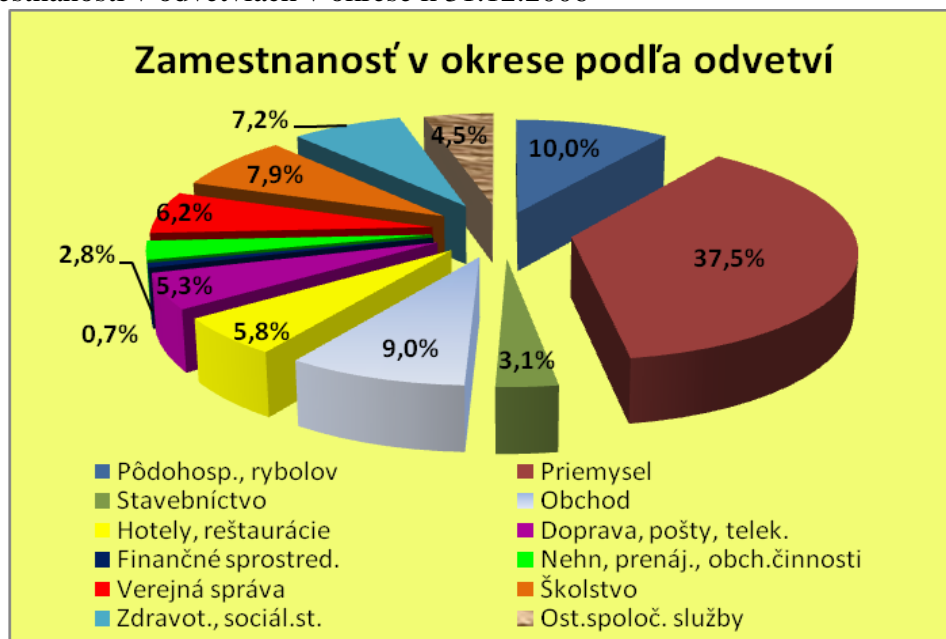
Ekonomická aktivita obyvateľstva podľa odvetví

Zdroj: SODB 2001

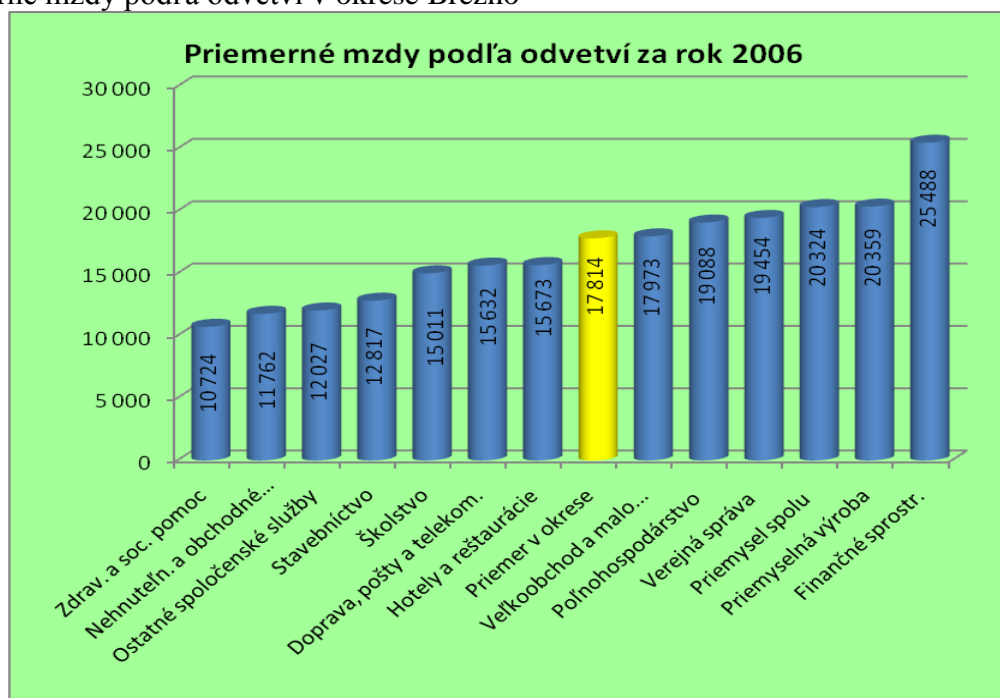

Stav zamestnanosti v odvetviach v okrese k 31.12.2006

Zdroj: www.statistics.sk

Priemerné mzdy podľa odvetví v okrese Brezno

Zdroj: www.statistics.sk

Do zamestnania z obce denne dochádza približne 35% ekonomicky aktívnych obyvateľov.

6.4.2. Nezamestnanosť

Nezamestnanosť v obci je v obci na regionálne pomery na priemernej úrovni, pohybuje vo výške okolo 12%.

Rizikovou skupinou sú najmä ženy, ktoré tvoria viac ako $\frac{3}{4}$ všetkých nezamestnaných. Rovnako veľká je skupina dlhodobo nezamestnaných nad 24 mesiacov nezamestnaní nad 45 rokov – tvoria viac ako $\frac{1}{3}$ nezamestnaných. Samostatnú skupinu tvoria nezamestnaní ktorí majú ukončené maximálne vzdelanie na úrovni strednej školy bez maturity, ktorí tvoria veľkostnú skupinu takmer 75% z celkového počtu nezamestnaných. Významným faktorom nezamestnanosti je práve kumulácia týchto faktorov a najmä nízka úroveň vzdelania.

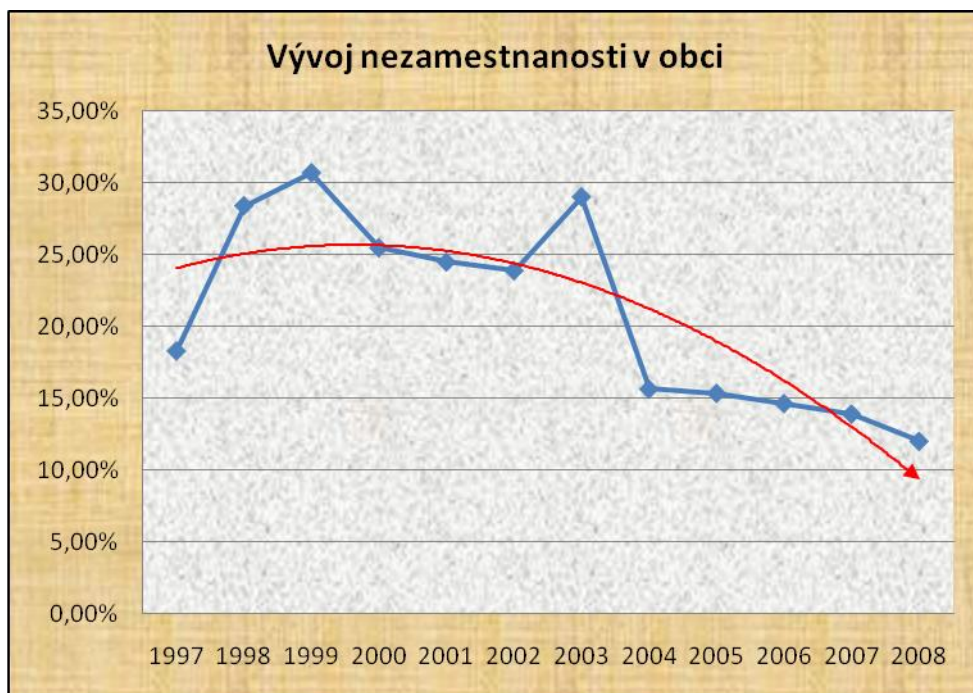
Nezamestnanosť v obci vykazuje sezónne výkyvy viac ako 2%, čo je spôsobené práve zameraním na práce v lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve.

Vývoj nezamestnanosti v obci

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Miera nezam..	18,3%	28,4%	30,7%	25,5%	24,5%	23,9%	29,0%	15,7%	15,4%	14,7%	13,9%	12,0%

Zdroj: ŠÚ BB a ÚPSVaR BR 2008

Vývoj nezamestnanosti v obci

Zdroj: ŠÚ BB a ÚPSVaR BR 2008

Nezamestnanosť v obci k 31.5.2008

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	349
Podiel EoA na celkovom obyvateľstve	48,68%
Počet nezamestnaných	42
z toho ženy	33
z toho nad 24 mesiacov	16
z toho vo veku nad 45 rokov	16
z toho s max. základným vzdelaním	11

Zdroj. ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania

vzdelanie	max. ZŠ	vyučení	s maturitou	ukončená VŠ
nezamestnaní	11	20	11	0

Zdroj. ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania a pohlavia

Zdroj. ÚPSVaR Brezno 2008

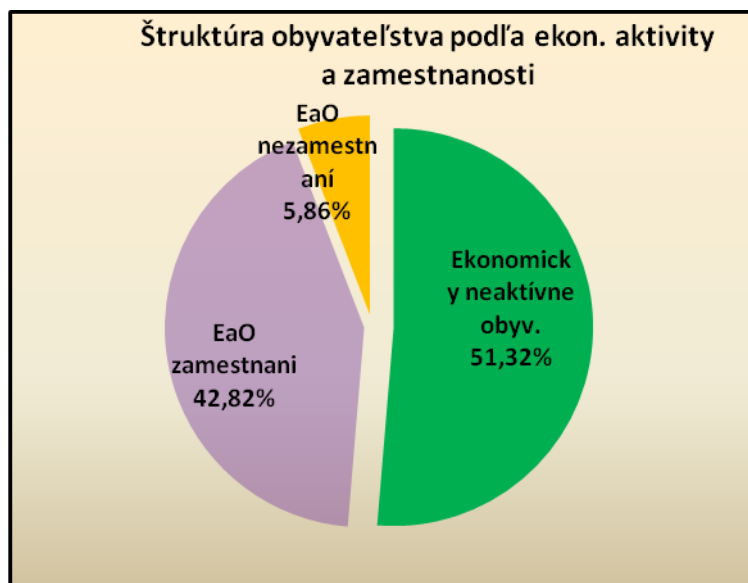
Podiel rizikových skupín nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných

Zdroj. ÚPSVaR Brezno 2008

Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity a nezamestnanosti

Zdroj: ÚPSVaR Brezno 2008

Celková nezamestnanosť v obci je priemerná, ale štruktúra nezamestnaných nedáva vysoké predpoklady na vážnejšie zníženie nezamestnanosti v obci. V aktuálnom stave je reálne možné znížiť nezamestnanosť maximálne na hranicu 8%. Ďalšie znižovanie bude vyžadovať dlhodobú systematickú prácu s cieľovou skupinou a vytváranie pracovných miest v obci

II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI

7. SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

- Rôznorodé kultúrne aktivity
- Bielo-handeľský festival
- V obci sa hrajú divadlá
- Bohaté športové aktivity v obci
- Zachovalá príroda
- Obec finančne pokrýva potreby občanov v sociálnych službách (opatrovateľská služba)
- Ľudia (vzdelaní, šikovní, aktívni)
- Dobré podmienky pre poľnohospodársku živočíšnu výrobu (chov oviec)
- Významný prírodný potenciál (drevo, prírodné podmienky a pod.) pre vytváranie nových pracovných príležitostí vo výrobe, cestovnom ruchu, službách a pod.
- Existujú zdroje kvalitnej pitnej vody (pramene)
- Penzión Schweintaal (rozvoj turizmu – možnosti kúpania a relaxu)
- Dostatok obecných budov
- Obec je plynofikovaná
- Časť obce má vybudovanú obecnú kanalizáciu s ČOV
- V obci je vodovod

- Aktívny Dobrovoľný hasičský zbor
- Existuje internetová stránka obce – prezentácia
- Udržiavané domy a zachovalé drevenice
- Dostatok zelene v obci

SLABÉ STRÁNKY

- Nedostatočné/nevyhovujúce športoviská
- Chýba turistické značenie
- Obyvatelia majú málo skúseností s organizovaním folklórneho festivalu, chýbajú nápady, originalita
- Vymierajú tradičné remeslá
- Zlý vzťah občanov k životnému prostrediu
- Talentované deti nemajú možnosti rozvíjať svoje nadanie
- Jazyková bariéra (v službách CR, pracovné príležitosti)
- Stredná a staršia generácia má problém s novými komunikačnými technológiami
- Žije tu veľa osamotených a starých ľudí
- Chýba ZŠ, celoživotné vzdelávanie
- Nedostatočný sortiment v obchodoch a službách
- Nízka úroveň vzdelanosti občanov
- Slabá miera vzájomnej spolupráce – závistlivosť ľudí
- Slabé využívanie potenciálu obce a ľudí
- Nedostatok vhodných pracovných príležitostí priamo v obci
- Zlý stav budov vo vlastníctve obce
- Nedostatočný sortiment a slabá kvalita služieb v obci
- Ťažšie dostupné zdravotné služby
- Nedostatok parkovacích plôch v obci
- Nedostatočný stav a údržba miestnych komunikácií
- Zlá situácia v doprave a spojoch
- Nedopracované základné rozvojové dokumenty obce (PHSR, Územný plán a i.)

PRÍLEŽITOSTI

- Výmena skúseností, poznávanie, čerpanie inšpirácie v SR, v zahraničí (cestovný ruch – nové pracovné miesta)
- Podpora rozvoja sociálnych služieb zo strany štátu
- Zavedenie prepravnej služby
- Získavanie informácií, o aké sociálne služby by mali občania záujem
- Využitie prostriedkov EU, ŠR, granty,
- Rozvoj turizmu vo forme nových cyklotrás a turistických trás - napojenie sa na existujúce trasy
- Blízkosť dostupnosť okresného mesta
- Zavedenie EURA
- Rozvoj spolupráce obcí v rámci mikroregiónu
- Zavedenie prístupu LEADER

RIZIKÁ (OHROZENIA)

- Nedostatok finančných zdrojov na realizáciu stratégie
- Malá obec ležiaca mimo hlavných trás – koncová obec
- Nepriaznivý demografický vývoj
- Svetová ekonomická kríza
- Nedostatočná podpora začínajúcim a malým podnikateľom zo strany štátu
- Nízky príjem obyvateľov
- Prísne pravidlá ochrany prírody
- Poškodenie prírody (lesov) – škodcovia, kalamity
- Klientelizmus a korupcia v spoločnosti (región, štát, EÚ)

8. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

8.1. Audit problémov

Cestovný ruch

- **Nedostatok vedomostí, zručností, skúseností v oblasti CR**
- Obyvatelia majú málo skúseností s organizovaním folklórneho festivalu, chýbajú nápady, originalita
- Chýba turistické značenie
- Vymierajú tradičné remeslá
- Jazyková bariéra (CR, pracovné príležitosti)
- Slabá ponuka služieb v CR
- Slabo rozvinutá agroturistika
- Chýba motivácia k rozvoju CR
- Obmedzenia zo strany ochrany prírody

Životné prostredie a infraštruktúra

- **Zlý vzťah občanov k životnému prostrediu**
- Ľahostajnosť obyvateľov k svojmu okoliu
- Nezáujem o obhospodarovanie pôdy
- Nedostatočné/nevyhovujúce športoviská
- Zlý stav budov vo vlastníctve obce
- Nedobudovaná kanalizácia
- Nedostatok parkovacích plôch v obci
- Vyhadzovanie domového odpadu mimo kontajnerov
- Vandalizmus
- Vypúšťanie septikov a odpadov z domov do potoka a jarčiekov

Ekonomika

- **Nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci**
- **Nedostatočný sortiment a kvalita služieb**
- Existujúce pracovné príležitosti v okolí (Brezno, Podbrezová)
- Nízky potenciál obce na zriadenie trvalo udržateľných miest v oblasti služieb
- Nezáujem investorov v aktivitu v obci
- Obmedzenia zo strany ochrany prírody
- Nízka miera flexibility občanov – silná tradícia klasických zručností (lesné práce, poľnohospodárstvo, práca vo fabrike)
- Slabé využívanie potenciálu obce a ľudí
- Nízka úroveň vzdelanosti občanov
- Nedostatočný sortiment tovaru v obchodoch
- Nedostatočný sortiment služieb v obci
- Nízka kvalita služieb
- Nízka kúpyschopnosť obyvateľstva
- Chýbajú komerčné služby: kaviareň, cukráreň, verejný internet, predaj dennej tlače a časopisov, krajčírstvo, opravovňa obuvi...)

Ľudské zdroje

- **Nie sú príležitosti na vzdelávanie, rozširovanie si vedomostí, získavanie nových skúseností**
- **Deti majú málo príležitostí na rozvoj svojich schopností**
- **Ľudia v obci málo vzájomne komunikujú a spolupracujú**
- **Obec o sebe málo informuje, málo sa propaguje**
- **Starým ľuďom hrozí vylúčenie zo spoločnosti (komunity, obce)**
- Talentované deti nemajú možnosti rozvíjať svoje nadanie
- Chýba ŽŠ, celoživotné vzdelávanie
- Nízka úroveň vzdelanosti občanov
- Odchod mladých ľudí
- Málo organizovaných voľnočasových aktivít pre deti
- Nezáujem mládeže o aktívne trávenie voľného času
- Nedostatočná výchova v rodine

- Rodičia majú malý záujem o záujmy a aktivity svojich detí
- Rodičia nie sú príkladom
- Ľudia nemajú záujem o spoluprácu, sú pohodlní, majú málo času
- Viac sa venujú pozeraniu televízie a videa
- Chýba spoločná práca → menej zábavy
- Ľudia zabudli na tradičné zvyky
- Nemá kto organizovať tradičné spoločensko – pracovné podujatia (páračky, priadky...)
- Nedostatočná komunikácia: občania ↔ vedenie obce
- Nezáujem a nedostatok času mladých ľudí pri starostlivosti o svojich rodinných príslušníkov
- Zmena spôsobu života (seniori ju nepochopili, nevedia sa prispôbiť)
- Stredná a staršia generácia má problém s novými komunikačnými technológiami
- Ťažšie dostupné zdravotné služby
- Zlá príjmová situácia starých ľudí
- Žije tu veľa osamotených a starých ľudí

8.2. Najdôležitejšie problémy

Identifikácia najväznejších problémov v obci občanmi

DETI MAJÚ MÁLO PRÍLEŽITOSTÍ NA ROZVOJ SVOJICH SCHOPNOSTÍ
ĽUDIA V OBCI MÁLO VZÁJOMNE KOMUNIKUJÚ A SPOLUPRACUJÚ
NEDOSTATOK VEDOMOSTÍ, ZRUČNOSTÍ A SKÚSENOSTÍ V OBLASTI ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU
STARÝM ĽUĐOM HROZÍ VYLÚČENIE ZO SPOLOČNOSTI (KOMUNITY, OBCE)
OBEČ O SEBE MÁLO INFORMUJE, MÁLO SA PROPAGUJE
NEDOSTATOČNÝ SORTIMENT A KVALITA SLUŽIEB V OBCI

NEDOSTATOK VHODNÝCH PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ PRIAMO V OBCI

OBČANIA MAJÚ ZLÝ VZŤAH K SVOJMU ŽIVOTNÉMU PROSTREDIU

NIE SÚ PRÍLEŽITOSTI NA VZDELÁVANIE, ROZŠIROVANIE SI VEDOMOSTÍ A ZÍSKAVANIE NOVÝCH SKÚSENOSTÍ

8.3. Kľúčové problémy

Identifikovanie kľúčových problémov

Matrica identifikácie kľúčových problémov		01	02	03	04	05	06	07	08	09	
01	Deti majú málo príležitostí na rozvoj svojich schopností										0
02	Ľudia v obci málo vzájomne komunikujú a spolupracujú	X									1
03	Nedostatok vedomostí, zručností a skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu	X	/								1
04	Starým ľuďom hrozí vylúčenie zo spoločnosti (komunity, obce)	X	X	/							2
05	Obec o sebe málo informuje, málo sa propaguje	/	/	/	/						0
06	Nedostatočný sortiment a kvalita služieb v obci	X	X	X	X	X					5
07	Nedostatok vhodných pracovných príležitostí priamo v obci	X	X	/	X	X	X				5
08	Občania majú zlý prístup k svojmu životnému prostrediu	X	X	X	X	X	X	X/			7
09	Nie sú príležitosti na vzdelávanie, rozširovanie si vedomostí a získavanie nových skúseností	/	/	X	/	X	/	/	/		2
		2	3	3	2	0	1	2	1	0	

Výber a formulovanie kľúčových problémov:

A./ Nižšia hodnota kvality prostredia

OBČANIA MAJÚ ZLÝ VZŤAH K SVOJMU ŽIVOTNÉMU PROSTREDIU	8
---	----------

B./ Nerozvinutá miestna ekonomika a služby v obci

NEDOSTATOK VHODNÝCH PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ PRIAMO V OBCI	7
NEDOSTATOČNÝ SORTIMENT A KVALITA SLUŽIEB V OBCI	6
Nedostatok vedomostí, zručností a skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu	4

C./ Nedostatočná úroveň kvality a rozsahu spoločenského a kultúrneho života v obci

Ľudia v obci málo vzájomne komunikujú a spolupracujú	4
Starým Ľuďom hrozí vylúčenie zo spoločnosti (komunity, obce)	4
Deti majú málo príležitostí (priestorov) na rozvoj svojich schopností	2
Nie sú príležitosti na vzdelávanie, rozširovanie si vedomostí, získavanie nových skúseností	2
Obec o sebe málo informuje, málo sa propaguje	0

8.4. Analýza kľúčových problémov

A./ Nižšia hodnota kvality životného prostredia v obci

Príčiny:

- nízka motivácia a nezáujem občanov o prostredie, v ktorom žijú
- pasívny, ľahostajný až zlý vzťah občanov k prostrediu v ktorom žijú
- chýba územný plán obce
- nie sú spracované technické projekty, štúdie,
- vysoká finančná a časová náročnosť vybudovania infraštruktúry
- zastaraná infraštruktúra (najmä elektrické siete, osvetlenie, rozhlas...)
- obec nie vždy môže ovplyvniť stav infraštruktúry
- nezáujem niektorých majiteľov sietí o ich obnovu.
- nesystémové riešenia
- problémy s majetkovým vysporiadaním
- nezáujem o obhospodarovanie pôdy
- vandalizmus

Dôsledky:

- vyhadzovanie domového odpadu mimo kontajnerov
- vypúšťanie septikov a odpadov z domov do potoka a jarčiekov
- obmedzovanie rozvoja obce
- nižšia kvalita života občanov (vypadáva elektrina, nie dobrá dostupnosť internetu, nebudujú sa bezbariérové vstupy ...)
- nezáujem o investovanie obci
- nespokojnosť občanov
- nedostatočné/nevyhovujúce športoviská
- nespokojnosť návštevníkov
- nekvalitné komunikácie
- zlý stav budov vo vlastníctve obce
- znečisťovanie verejných priestranstiev
- nedostatok parkovacích plôch v obci

B./ Nerozvinutá miestna ekonomika a služby v obci

Príčiny:

- neatraktivnosť regiónu (obce) pre podnikateľov a investorov
- nízky potenciál obce na zriadenie trvalo udržateľných miest v oblasti služieb
- existujúce pracovné príležitosti v okolí (Brezno, Podbrezová)
- nezáujem investorov v aktivity v obci
- obmedzenia zo strany ochrany prírody
- nízka miera flexibility občanov – silná tradícia klasických zručností (lesné práce, poľnohospodárstvo, práca vo fabrike)
- nedostatočné využívanie miestneho potenciálu a zdrojov
- nízka úroveň vzdelanosti občanov
- nízka kvalita služieb
- nízka úroveň zručností miestnych obyvateľov v podnikaní
- nízka miera dopytu po službách
- nízke ohodnocovanie práce v regióne
- kolobeh miestnej ekonomiky je na veľmi nízkej úrovni - nízka kúpyschopnosť obyvateľstva

Dôsledky:

- nedostatočný sortiment a kvalita služieb
- nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci
- chýbajú komerčné služby: kaviareň, cukráreň, verejný internet, predaj dennej tlače a časopisov, krajčírstvo, opravovňa obuvi...)
- nedostatočný sortiment tovaru v obchodoch
- slabý rozvoj v oblasti služieb občanom a návštevníkom
- nekompletnosť poskytovaných služieb (najmä v oblasti CR)
- využívanie služieb mimo obce
- cestovanie za prácou - nevytváranie pracovných príležitostí v obci
- nespokojnosť občanov s rozvojom obce
- nerozvinuté sociálne služby
- vysoká nezamestnanosť

C./ Nedostatočná úroveň kvality a rozsahu spoločenského a kultúrneho života v obci

Príčiny:

Seniori a sociálne odkázaní

- ťažšie dostupné zdravotné služby
- zlá príjmová situácia starých ľudí
- nezáujem a nedostatok času mladých ľudí pri starostlivosti o svojich rodinných príslušníkov
- žije tu veľa osamotených a starých ľudí
- zmena spôsobu života (seniori ju nepochopili, nevedia sa prispôbiť)
- nie sú príležitosti na vzdelávanie, rozširovanie si vedomostí, získavanie nových skúseností pre seniorov
- nízka sociálna uvedomelosť občanov, nedostatočná vnútorná motivácia
- narastajúci počet obyvateľov, ktorí sú prijímateľmi dávok v hmotnej núdzi

Deti a mládež

- deti majú málo príležitostí na rozvoj svojich schopností
- ľudia zabudli na tradičné zvyky
- nedostatok voľno časových aktivít a programov pre deti
- nezáujem mládeže o aktívne trávenie voľného času
- chýba základná škola a programy celoživotného vzdelávania
- nedostatočná výchova v rodine, rodičia majú malý záujem o záujmy a aktivity svojich detí, rodičia nie sú príkladom

Veci verejné

- ľudia v obci málo vzájomne komunikujú a spolupracujú
- občania sa nezaujímajú o veci verejné
- ľudia majú iné priority, riešia iné problémy ako veci verejné
- nezaujímajú sa o veci, ktoré sa ich priamo nedotýkajú
- prioritou vlastných problémov pred spoločnými
- vzájomná nedôvera a závisť a neochota pristupovať na kompromisy

Obec

- obec o sebe málo informuje, málo sa propaguje
- nedostatočný informačný systém – málo informácií pre návštevníkov aj domácich
- nedostatočná komunikácia: občania ↔ vedenie obce

Spolupráca

- nedostatočná, neefektívna vonkajšia motivácia – pozitívna aj negatívna
- subjekty najmä podnikateľské sa prioritne venujú svojmu prežitiu a nevidia ekonomický dopad verejných vecí na svoju činnosť,
- neskúsenosť so spoluprácou
- ľudia nemajú záujem o spoluprácu, sú pohodlní, majú málo času
- v okolí je málo pozitívnych príkladov spolupráce, ktorá by priniesla výsledky
- nezáujem o spoluprácu medzi obcami - konkurencia

Dôsledky:

- talentované deti nemajú možnosti rozvíjať svoje nadanie
- starým ľuďom hrozí vylúčenie zo spoločnosti (komunity, obce)
- chýba spoločná práca → menej zábavy
- nemá kto organizovať tradičné spoločensko – pracovné podujatia (páračky, priadky...)
- stredná a staršia generácia má problém s novými komunikačnými technológiami
- chýba pozitívny rozvoj života obce v oblastiach, kde je nevyhnutná
- nedostatočné využívanie existujúcich kapacít služieb ktoré v obci existujú,
- neefektívnosť mnohých aktivít realizovaných individuálne
- nespokojnosť občanov a návštevníkov s rozvojom obce
- nevyužívanie potenciálu a možností spolupráce brzdí zlepšovanie kvality života v obci
- nedostatočné využívanie miestnych zdrojov
- nedostatočná koordinácia akcií v obci, mikroregióna a regióna,
- zásadné otázky v obci rieši úzka skupina ľudí
- problémy sa často riešia bez účasti tých, ktorých sa to dotýka
- malý podiel obyvateľov sa zapája aktívne do rôznych aktivít v obci (akcie, podujatia)
- spoločenský život v obci nie je taký bohatý ako je potenciál a tradície obce

D./ Nedostatočný rozvoj cestovného ruchu v obci

Príčiny:

- nevyužívanie miestnych zdrojov a potenciálu pre rozvoj CR
- nezmapovaný potenciál obce pre rozvoj turizmu

- nízka úroveň zručností miestnych obyvateľov v podnikaní
- nízka miera dopytu po službách pre návštevníkov
- slabá propagácia a informovanosť o obci a jej zaujímavostiach
- nezáujem časti občanov o rozvoj cestovného ruchu
- zlý vzťah obce
- prítomnosť priemyselnej zóny
- nedostatok produktov v oblasti CR
- slabá spolupráca subjektov aktívnych v CR

Dôsledky:

- nekompletnosť poskytovaných služieb v oblasti CR)
- nízka návštevnosť obce
- nízka miera využívania existujúcich služieb CR v obci
- nízke podiel príjmov v obci z aktivít v oblasti cestovného ruchu

Globálny problém obce:

Nízka kvalita života občanov v obci s nevyužitým potenciálom pre cestovný ruch.

9. ANALÝZA VÄZIEB NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY BBSK

9.1. PHSR BBSK na roky 2007-2013

Okres Revúca z hľadiska typológie je zaradený do skupiny **okresov s výrazne problémovou situáciou** a z hľadiska vyrovnávania vnútroregionálnych rozdielov medzi **okresy najvyššej kategórie vonkajšej podpory regionálneho rozvoja** v rámci regionálnej politiky BBSK. Z hľadiska priorít Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2007-2013 sa obce Bravčovo dotýkajú priamo nasledovné oblasti a priority:

** Vzhľadom na rozsiahlosť programovej časti strategického dokumentu BBSK tvorí podrobný prehľad na úrovni opatrení samostatnú prílohu tohto dokumentu **Príloha č.1***

Prioritná os 1 – Rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov

Oblasť: Vzdelávanie

Priorita 1.1: Podpora rozvoja ľudských zdrojov

Priorita 1.5: Podpora systematického rozvoja pohybových a iných záujmových voľno časových aktivít detí a mládeže

Oblasť: Kultúra

Priorita 1.7: Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry (neživá kultúra)

Priorita 1.8: Ochrana kultúrneho dedičstva a rozvoj kultúrnych aktivít a služieb (živá kultúra)

Priorita 1.9: Spolupráca a propagácia v oblasti kultúry

Oblasť: Systém sociálnych služieb

Priorita 1.13: Rozvoj terénnych sociálnych služieb a sociálnej práce v teréne

Priorita 1.14: Zvyšovanie kvality ľudských zdrojov v sociálnej oblasti a ich motivácia

Oblasť: Zdravotníctvo

Priorita 1.19: Zvyšovanie informovanosti a osobnej zodpovednosti za zdravie

Oblasť: Bývanie

Priorita 1.23: Revitalizácia sídiel

Oblasť: Nezamestnanosť

Priorita 1.24: Budovanie rovnováhy medzi ponukou a dopytom na trhu práce

Priorita 1.26: Podpora návratu osôb ohrozených sociálnym vylúčením na trh práce s dôrazom na rómsku komunitu

Oblasť: Rovnosť príležitostí a osoby ohrozené sociálnym vylúčením (OOSV)

Priorita 1.27: Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb ohrozených sociálnym vylúčením

Priorita 1.28: Podporovať pracovné príležitosti pre OOSV na trhu práce

Priorita 1.29: Rozvoj služieb pre ohrozené skupiny obyvateľstva

Priorita 1.30: Budovanie multifunkčných centier pre ohrozené skupiny obyvateľstva

Priorita 1.32: Podporovanie základnej úlohy rodiny, skvalitnenie vzťahov v rodine

Prioritná os 2 – Inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu

Priorita 2.2: Zvyšovanie konkurencieschopnosti výroby a služieb

Priorita 2.3: Rozvoj podnikateľských aktivít využívajúcich suroviny nachádzajúce sa v regióne

Priorita 2.4: Zvýšenie atraktívnosti kraja pre investorov

Prioritná os 3 – Cestovný ruch

Oblasť: Ekonomická

Priorita 3.1: Využitie a ochrana kultúrneho dedičstva a zvýšenie identity prostredia

Priorita 3.2: Rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu s akcentom na kvalitu služieb

Priorita 3.3: Podpora mikro-, malého a stredného podnikania v cestovnom ruchu, kúpeľníctve a doplnkových službách cestovného ruchu

Priorita 3.4: Budovanie atrakcií, animácia a reanimácia existujúcich atrakcií

Oblasť: Sociálna

Priorita 7: Rast zamestnanosti realizáciou programu podpory mikro-, malého a stredného podnikania, zvýšenie podielu samostatne zárobkovo činných osôb

Priorita 8: Zvýšiť vzdelanostnú úroveň obyvateľstva s dôrazom na pracovníkov v odvetví cestovného ruchu

Priorita 9: Podporiť rozvoj sociálneho cestovného ruchu

Prioritná os 5 – Informačná spoločnosť

Priorita 5.1: Informačná gramotnosť

Priorita 5.3: Široká dostupnosť rýchleho internetu

Prioritná os 6 – Životné prostredie

Priorita 6.1: Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd

Priorita 6.3: Ochrana ovzdušia, ozónovej vrstvy a minimalizácia nepriaznivých vplyvov klimatických zmien vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie

Priorita 6.4: Odpadové hospodárstvo

Priorita 6.5: Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny

Prioritná os 7 – Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka

Priorita 7.1: Podpora súladu produkcie agrosektora s potenciálom krajiny

Priorita 7.3: Zvyšovanie kvality života na vidieku a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Priorita 7.2: Zlepšenie kvality životného prostredia a krajiny

Priorita 7.4: Podpora decentralizácie a zlepšenia riadenia a mobilizácie rozvojového potenciálu vidieka

9.2. ÚPN BBSK

Pre riešené územie obce Braväcovo sú platné záväzné regulätivy ÚPN-VÚC Banskobystrický kraj, zmeny a doplnky, spracovateľ: SAŽP Banskä Bystrica, CTK, september 2004.

** Vzhľadom na rozsiahlosť väzieb záväzných regulätivov ÚPN BBSK na obec Braväcovo tvorí podrobný prehľad na úrovni opatrení samostatnú prílohu tohto dokumentu **Príloha č.2***

Záväzné regulätivy funkčného a priestorového usporiadania územia obce Braväcovo sú viazané v nasledovných základných oblastiach:

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry
2. V oblasti hospodärsťva
3. V oblasti rozvoja rekreäcie a turistiky
4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu
5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva
8. V oblasti sociálnej infraštruktúry
9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

10. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

10.1. Rozvojový potenciál obce

1. Rozvoj finalizácie produktov z chovu oviec (výroba produktov z mlieka , mäsa, kože ...),
Rozvoj areálu poľnohospodárskeho družstva
2. Rozvoj remesiel a tradičných zručností – výrobky z dreva, kože, hlíny ...
3. Využitie tradícií a zručnosti v práci s drevom a dostatok kvalitnej drevnej suroviny
4. Vhodné priestory pre rozvoj agroturizmu a vidieckeho turizmu
5. Vhodné podmienky pre poľovníctvo
6. Veľmi dobré podmienky a tradície chovu oviec a ovčiarstva
7. Uloženie sietí pod zem a zlepšenie vzhľadu a atraktívnosti obce
8. Vybudovanie oddychovej zóny pre občanov aj návštevníkov
9. Vybudovanie miestneho centra cestovného ruchu – Amfiteáter, penzión Schweintaal
10. Využitie kultúrneho a historického potenciálu
  - vyhlásenie miestnych kultúrnych pamiatky
  - zriadenie obecného múzea
11. Využitie prírodného bohatstva pre rozvoj turizmu – NaPaNT

Predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu je kultúra, história, tradície a zručnosť ľudí územia, ktorí sa dokážu podeliť s návštevníkom územia so svojimi znalosťami.

Rozvojové zóny obce – návrh

1. Zóna pre kultúru, šport a služby CR
2. Zóna pre vidiecky cestovný ruch
3. Zóna pre aktivity hospodárenia na pôde spojené s agroturizmom
4. Zóna industriálna, rozvoj ekonomických aktivít sekundárnej sféry,
5. Centrálna zóna služieb obyvateľstvu
6. Technologické zázemie

Potenciálne lokality rozvoja (mapa: geoportal)

10.2. Disparity rozvoja obce

Hlavné disparity rozvoja obce

Rozvojový potenciál	Súčasný stav
Veľký potenciál pre rozvoj turizmu najmä prírodný a kultúrno-historický a v oblasti živej kultúry	Miera využívania podmienok pre turizmus je veľmi nízka, najmä z hľadiska počtu návštevníkov a dĺžky pobytu návštevníkov (nevyužitie sú aj existujúce ubytovacie kapacity)
Existencia Mikroregiónu Horehron	Miera využitia potenciálu spolupráce obcí je nízka, využitie územia a prezentácia MR ako celku a budovanie spoločných produktov a značiek je iba čiastočná
Značný počet občanov dochádza za prácou	Nízka schopnosť a pripravenosť obyvateľov na samostatné podnikanie a tvorbu miestnych služieb, nízka miera pracovnej flexibility, nízka úroveň vzdelania

Prioritou rozvoja obce je rozvoj v oblasti cestovného ruchu	Nedostatočné investície do oblasti vzhľad obce a vytvárania podmienok pre spokojnosť návštevníkov
Tradície ovčiarstva, spracovanie a predaj finálnych produktov (mliečne, mäsové produkty, spracovanie kožušín a koží...)	Zachovalý chov oviec, nízka miera finalizácie produktov z chovu
Využitie tradičných zručností a remesiel pre samozamestnanie a rozvoj turizmu	Tradičné remeslá upadajú a nie sú predmetom podnikania ani služieb pre návštevníkov

III. STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

11. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE

11.1. Vízia obce

V obci Bravčovo sa v roku 2020 rozvíja cestovný ruch, v ktorom nachádzajú obyvatelia uplatnenie. S podporou obce sa rozvíja kultúrne dedičstvo a tradičné remeslá, čím sa zvyšujú príjmy občanov i obecnej pokladnice. Vďaka lepšiemu príjmu v zamestnaní si občania stavajú nové domy alebo opravujú staré.

Deti majú možnosť vzdelávať sa priamo v obci a rozvíjať svoje schopnosti a talent. Občania sa vzdelávajú celoživotne v obci, alebo v blízkom okolí. Aktívni ľudia využívajú voľno časové aktivity pre všetky vekové generácie, najmä kultúrno – športový areál.

Kvalita života občanov sa zvýšila, pretože sortiment a kvalita služieb zodpovedá potrebám obyvateľov. Príroda v okolí obce je zdravá a čistá, pretože obyvatelia majú lepší vzťah k životnému prostrediu.

Čestní, zodpovední, dobroprajní a pohostinní občania tu nažívajú vo vzájomnej úcte a dôvere, v dobrých medziľudských vzťahoch a majú záujem o veci verejné.

11.2. Ciele stratégie rozvoja obce

Strategický cieľ

ZVÝŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV

Rozvojová oblasť: Životné prostredie

Všeobecný cieľ I

Zvýšiť kvalitu životného prostredia v obci

Špecifické ciele

- I/1   Motivovať správanie obyvateľov smerom k zodpovednosti a ohľaduplnosti k životnému prostrediu a krajine**
- I/2   Skvalitniť a rozvíjať miestnu infraštruktúru.**

Rozvojová oblasť : Ekonomika a služby občanom

Všeobecný cieľ II

Zvýšiť úroveň miestnej ekonomiky a služieb v obci

Špecifické ciele

II/1 Zvýšiť mieru zamestnanosti, ponuku a kvalitu služieb v obci

II/2 Zlepšiť služby a rozšíriť aktivity v oblasti cestovného ruchu

Rozvojová oblasť : Spoločnosť a kultúra

Všeobecný cieľ III

Zlepšiť kvalitu a rozsah spoločenského a kultúrneho života v obci

Špecifické ciele

III/1 Zlepšiť spoločenský a kultúrny život obyvateľov

III/2 Zlepšiť vzájomnú spoluprácu v obci a mikroregióne

12. FINANČNÝ RÁMEC

12.1. Finančná náročnosť stratégie

Vzhľadom na historicko-spoločenský vývoj Slovenska a samotného regiónu a obce je obdobie od roku 1989 a najmä od reformy miestnej samosprávy charakterizované neobvykle vysokým investičným rozmachom. Objemy prostriedkov vynaložené a potrebné na rozvoj obcí a regiónov vysoko prekračujú možnosti vnútorných zdrojov. Je to spôsobené najmä zastaranou infraštruktúrou, do ktorej sa dlhé roky neinvestovalo a ktorá je finančne a materiálno najnáročnejšou oblasťou rozvoja obce.

Celý systém obnovy a rozvoja obcí a regiónov je v súčasnom období vybudovaný najmä na externých zdrojoch Európskej únie. Z tohto dôvodu aj pri zostavovaní cieľov stratégie a celého PHSR je kalkulovaná možnosť získania externých zdrojov, bez ktorých obec nie je schopná zabezpečiť zásadnejšie rozvojové programy.

Odhad objemu základných finančných zdrojov potrebných na naplnenie cieľov stratégie (v EUR)

<i>2008-2015</i>	<i>Externé zdroje (ŠF, SR, BBSK, iné)</i>	<i>Obec (rozpočet obce, úvery)</i>	<i>Súkromné miestne zdroje</i>	<i>Investori</i>	<i>Spolu</i>
Cieľ1:	2 068 750	121 750	0	0	2 190 500
Zvýšiť kvalitu životného prostredia v obci					
Cieľ 2:	68 330	2 800	50 430	0	121 560
Zvýšiť úroveň miestnej ekonomiky a služieb v obci					
Cieľ3:	58 500	12 300	9 500	0	80 300
Zlepšiť kvalitu a rozsahu spoločenského a kultúrneho života v obci					
Celkovo	2 195 580	136 850	59 930	0	2 392 360

Vlastné zdroje pre naplnenie cieľov stratégie (obecné, súkromné, investičné) tvoria iba 8,2% objemu potrebných prostriedkov, čo je relatívne veľmi nízke vlastné financovanie. Je to

spôsobené najmä tým, že sa nepredpokladá financovanie žiadnych aktivít externými investormi. Objem vlastných zdrojov vychádza z reálnych možností obce a jej obyvateľov. Predpokladáme však, že objem týchto vlastných zdrojov, najmä súkromných bude podstatne vyšší ako je predpokladaná kalkulácia. V súčasnosti je však nereálne ani približne odhadnúť tento objem súkromných miestnych zdrojov, ktoré sa môžu preinvestovať v najbližších siedmych rokoch.

Externé zdroje (ŠF, národné zdroje, BBSK, iné) drvivú časť plánovaného rozpočtu a to až 91,8%. Je však potrebné poznamenať, že veľkú časť z tohto objemu tvorí investičný zámer dobudovania miestnej kanalizácie, ktorý je už v etape realizácie a tvorí až 70% z celkového objemu financovania.

Zdroje obce potrebné na podporu naplnenia cieľov sú kalkulované v celkovom objeme 136 850,- EUR na obdobie 7 rokov, čo je v priemere 20 000. EUR na 1 rok. Zabezpečenie týchto zdrojov je vo väčšej miere reálne priamo z rozpočtu obce, pričom je odhadovaný postupný nárast príjmovej zložky rozpočtu obce približne o 5-7% ročne (t.j. do roku 2015 spolu približne o 40-50% súčasného rozpočtu. Zvyšné prostriedky samospráva bude musieť zabezpečiť formou úveru, najmä pri dobudovávaní infraštruktúry v obci. Použitie zdrojov obce je plánované vo väčšine prípadov vo forme kofinancovania získaných externých zdrojov, najmä prostriedkov zo Štrukturálnych fondov EÚ.

12.2. Zdroje financovania PHSR

Prehľad externých finančných zdrojov, ktoré svojim obsahom sú vhodné ako zdroje pre financovanie Cieľov a opatrení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Braväcovo na roky 2008-2015 je podrobnejšie rozpísaný v **Prílohe č.1**.

Zdroje financovania:

Externé:

Štrukturálne fondy EÚ – NSRR 2007-2013; Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka – PRV 2007-2013; Štátne zdroje SR; Iné zahraničné zdroje; Iné malé granty; Bankové úvery

Vlastné:

Rozpočet obce; Súkromné zdroje; Investičné zdroje

Program hospodärskeho a sociálneho rozvoja Obce Braväcovo na roky 2008 -2015

PROGRAMOVÄ ÄASÄ

Braväcovo, 2008

OBSAH

I. PROGRAM ROZVOJA OBCE

1. PRIORITY A OPATRENÍ

II. IMPLEMENTÁCIA PROGRAMU

2. ZABEZPEČENIE IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU

2.1. Socio-ekonomické partnerstvo

2.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie programu

2.3. Organizačné zabezpečenie implementácie programu

3. ZÁKLADNÝ IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PROGRAMU

3.1. Indikatívny finančný rámec programu

3.2. Realizačný rámec opatrení

4. MONITORING PHSR

5. ČASOVÝ HARMONOGRAM

ZÁVER

I. PROGRAM ROZVOJA OBCE

1. PRIORITY A OPATRENIA

Strategický cieľ

ZVÝŠIŤ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV

Strategická priorita

**PODPORA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU, AKO
ZDROJA EKONOMICKÉHO ROZVOJA A PROSPERITY
OBCE**

Rozvojová oblasť: Životné prostredie

Všeobecný cieľ I.

Zvýšiť kvalitu životného prostredia v obci

Priorita 1

ROZVOJ ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V OBCI

Zdôvodnenie:

Prostredie v ktorom žijú obyvatelia obce je jedným z rozhodujúcich faktorov ich spokojnosti a záujmu o bývanie v obci. Na jednej strane je dôležitý vzťah občanov k prostrediu v ktorom žijú a budovanie pozitívneho vzhladu obce a zároveň na druhej strane je to vybavenosť sídla sieťami základnej infraštruktúry, ktorá je síce často málo viditeľná ale, ktorá ovplyvňuje prostredie a kvalitu života v obci. Základná infraštruktúra je dlhodobo vnímaná ako jedno z rizík ďalšieho rozvoja obcí. Bez zabezpečenia kvalitnej základnej infraštruktúry stojí ďalší rozvoj obce iba na veľmi nestabilných základoch. Základná infraštruktúra vytvára východisko a potenciál pre ďalší rozvoj obce. Zbytočne sa v obci bude investovať do budovania služieb, prípadne nadstavbovej infraštruktúry, povedzme v oblasti služieb, alebo cestovného ruchu, pokiaľ nebude dostatočne zabezpečená základná infraštruktúra. Pokiaľ základná infraštruktúra je východiskom a potenciálom rozvoja, nadstavbová infraštruktúra je materiálnou súčasťou rozvojových procesov v obci. Rozvíjanie kultúrnych, historických, prírodných hodnôt, budovanie zázemia pre kvalitné sociálne a zdravotné služby, ale aj pre spoločenské a voľno časové aktivity je súčasťou komplexnej starostlivosti o obec. Neposlednou oblasťou je údržba vzhladu a čistoty obce, ktorá je priamo spojená jednak s vytváraním vhodných podmienok a jednak s vhodným motivovaním občanov

Špecifický cieľ I./1

Motivovať správanie obyvateľov smerom k zodpovednosti a ohľaduplnosti k životnému prostrediu a krajine

Opatrenie 1.1.   Výchova a vzdelávanie občanov so zameraním na ochranu a tvorbu životného prostredia.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vydávanie informačných letákov pre občanov,
- nákup odbornej literatúry do obecnej knižnice, súťaže s tematikou životného prostredia,
- poznávacie aktivity v okolí,
- spolupráca so Správou NP,
- podpora environmentálneho vzdelávania v základnej škole a mimoškolských aktivít v spolupráci s obcou Beňuš.
- vzdelávanie a informovanie v oblasti energetickej hospodárnosti

Opatrenie 1.2.   Zavedenie ekonomického a iného zvýhodnenia občanov s lepším vzťahom k životnému prostrediu

Indikatívne aktivity opatrenia:

- daňové úľavy,
- výhody v poplatkoch obyvateľov,
- vyhlásenie súťaže o najkrajšiu predzáhradku, úpravu okolia domu - spoločenské uznanie

Opatrenie 1.3.   Podpora a realizácia individuálnych a skupinových aktivít na ochranu, zlepšenie a tvorbu životného prostredia.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podpora aktivít z rozpočtu obce,
- realizácia jedno rázových i trvalých aktivít na zlepšenie život v obci a skrášlenie obce
- vytvorenie a schválenie architektonických zásad obnovy a výstavby domov zachovávajúcich vidiecky ráz obce

Špecifický cieľ I./2

Skvalitniť a rozvíjať miestnu infraštruktúru.

Opatrenie 1.4. Podpora a zavádzanie separácie odpadu obyvateľmi.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- zriadenie kompostoviska,
- zriadenie haly na sústredenie komunálneho odpadu,
- zavedenie vriec a nádob na separáciu domového odpadu,
- spolupráca v programe separácie v mikroregióne, okrese,

Opatrenie 1.5. Budovanie miestnej infraštruktúry a investície do obecného majetku

Indikatívne aktivity opatrenia

- dobudovanie ČOV a kanalizácia,
- rekonštrukcia OcÚ a MOS,
- oprava miestnej kanalizácie,
- rekonštrukcia a modernizácia turistickej ubytovne,
- obnova centra obce – park,
- rekonštrukcia miestneho rozhlasu a VO,
- rekonštrukcia kultúrneho domu
- pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení v domácnostiach – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie
- pomoc a podpora pri zvyšovaní úrovne vybavenosti domácností v oblasti modernizácie bývania
- pomoc a podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení budov podnikateľov, organizácií – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie

Rozvojová oblasť : Ekonomika a služby občanom

Všeobecný cieľ II.

Zvýšiť úroveň miestnej ekonomiky a služieb v obci

Priorita 2

ROZVOJ PODNIKANIA A SLUŽIEB AKO PROSTRIEDOK EKONOMICKÉHO ROZVOJA OBCE

Zdôvodnenie:

Obec Braväcovo vzhľadom na svoju veľkosť a polohu nemá predpoklady pre poskytovanie trvalo udržateľných komplexných služieb obyvateľstvu. Oblasť rozvíjania služieb pre občanov je však jednou zo základných úloh pri zvyšovaní úrovne života v obci. Zabezpečenie ľahkej dostupnosti k čo najširšiemu spektru služieb vytvára vhodné podmienky pre spokojnosť občanov a ich záujem žiť v obci. V súčasnosti sú v obci poskytované služby, ktoré nezabezpečujú ani najnevyhnutnejšie potreby a ktoré zodpovedajú potenciálu sídla. Rozvoj služieb je spojený s rozvojom miestnej ekonomiky a kúpnej sily obyvateľstva a **zvýšením návštevnosti obce**. Práve návštevníci obce a teda rozvoj cestovného ruchu sú potenciálom pre naštartovanie miestnej ekonomiky. Vzhľadom na charakteristiku obce je rozvoj cestovného ruchu a turizmu jednou z mála možností skvalitnenie úrovne života občanov obce.

Špecifický cieľ II./1.

Zvýšiť mieru zamestnanosti, ponuku a kvalitu služieb v obci

Opatrenie 2.1. Podpora podnikateľov v zavádzaní nových a zlepšovaní existujúcich služieb a rozvoj služieb.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podporné programy obce pri zavádzaní služieb
- zriaďovanie nových prevádzok

- podporovania a zriaďovanie občasných služieb (1x týždenne, 1 x mesačne a pod)
- rozšírenie spektra tovarov v obchodoch.
- zvyšovanie kvality služieb

Opatrenie 2.2. Podpora a rozvoj ekologického podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vytváranie podmienok pre podnikanie výhodný prenájom obecných pozemkov, poskytovať informácie, umožniť
- rozvoj chovu oviec v obci,
- rozvoj prvotného spracovania produktov,
- zavádzanie moderných ekologických technológií v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve,
- predaj produktov mimo obec (mikroregión, región), spolupráca v rámci mikroregiónu

Opatrenie 2.3. Motivovanie občanov pre podnikanie v oblastiach vhodných na spracovanie miestnych surovín

Indikatívne aktivity opatrenia:

- výrobky na propagáciu obce,
- exkurzie, vzdelávacie aktivity, motivačné kurzy
- kurzy tradičných remesiel
- zmapovanie miestnych možností

Špecifický cieľ II./2

Zlepšiť služby a rozšíriť aktivity v oblasti cestovného ruchu

Opatrenie 2.4. Podpora a rozvoj podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu a agroturistike

Indikatívne aktivity opatrenia:

- podpora zo strany obce,

- propagácia obce, jej služieb a aktivít (vydávanie informačných materiálov, vydávanie pohľadníc, aktualizácia webovej stránky obce),
- zriaďovanie ubytovania na súkromí,
- rozvoj tradičných remesiel,
- zriaďovanie doplnkových služieb cestovného ruchu,
- využívanie podmienok na rozvoj agroturistiky, salašníctvo, hipoturistika a pod

Opatrenie 2.5. Rozvoj vedomostí, zručností a skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu

Indikatívne aktivity opatrenia:

- školiace aktivity a praktické kurzy pre riadenie, marketing CR a organizáciu podujatí,
- návšteva a zber skúseností s iných podujatí,
- budovanie tímu ľudí pre aktivity v oblasti turizmu, CR a pod.
- formy doplnkových spoločenských, kultúrnych a športových aktivít pre CR

Rozvojová oblasť : Spoločnosť a kultúra

Všeobecný cieľ III

Zlepšiť kvalitu a rozsahu spoločenského a kultúrneho života v obci

Priorita 3

ROZVOJ SPOLUPRÁCE A SPOLOČENSKÉHO A KULTÚRNEHO ŽIVOTA V OBCI

Zdôvodnenie:

Rozvoj spoločenského a kultúrneho života v obci je jednou z neoddeliteľných súčastí zvyšovania kvality života občanov. Zároveň je to najpriechodnejšia forma aktivizácie občanov a cesta vytvárania sociálnej spolupatričnosti obyvateľov obce. Je veľmi dôležité, aby sa pri rozhodovaní o veciach obce aktívne zúčastňovalo čo najviac občanov, aby realizované riešenia boli výsledkom rozhodnutia obyvateľov obce a nie iba ich volených zástupcov. Aktívny občan je základné východisko úspešného rozvoja obce, bez aktivity a angažovanosti sa občanov obce nie je možné ani čiastkovo naplniť všetky plány, rozvojové zámery a ciele obce ako aj ciele a priority tejto stratégie, ako základného rozvojového dokumentu. Práve rozvíjanie spoločenského, kultúrneho športového života a podporovanie vzájomnej spolupráce nielen v obci, ale v celom mikroregióne je cestou k aktívnemu občanovi.

Špecifický cieľ III./1.

Zlepšiť spoločenský a kultúrny život obyvateľov obce

Opatrenie 3.1. Zriaďovanie sociálnych a iných neziskových služieb

Indikatívne aktivity opatrenia:

- poskytovanie jednorazového finančného príspevku od obce
- poradenstvo,
- pomoc pri vybavovaní formalít,

- zriaďovanie spoločných služieb pre viac obcí, vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci

Opatrenie 3.2. Vytváranie príležitosti na vzdelávanie a na aktivity podporujúce získavanie vedomostí

Indikatívne aktivity opatrenia:

- poskytovanie obecných priestorov zdarma,
- poskytovanie techniky zdarma alebo za výhodných podmienok,
- organizovanie vzdelávacích aktivít,
- programy celoživotného vzdelávania
- vzdelávanie lídrov
- spoznávanie nástrojov občianskej participácie

Opatrenie 3.3. Realizovanie kultúrnych a spoločenských aktivít zameraných na historické a kultúrne dedičstvo obce a regiónu.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- zriadenie obecného zoznamu kultúrnych a historických pamiatok,
- zriadenie centra tradičnej ľudovej kultúry,
- rozširovanie a skvalitňovanie organizovaných kultúrnych a spoločenských akcií;
- budovanie jednej regionálnej akcie venovanej miestnej tradičnej kultúre
- vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov
- využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne
- verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti
- rôzne formy aktivizácie občanov (spoločenské, kultúrne, športové, vzdelávacie akcie organizované občanmi ...)
- zatriaktivnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov
- rozvíjanie miestnych tradícií
- zakladanie nových združení občanov
- vzájomná spolupráca pri tvorbe a realizácii projektov

Špecifický cieľ III./2.

Zlepšiť vzájomnú spoluprácu v obci a mikroregióne

Opatrenie 3.1. Podpora verejno-súkromných partnerstiev a spolupráce v obci a regióne.

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vytváranie partnerstiev obecných i medzi obecných pri realizácii rôznych programov a projektov,
- vytváranie spoločných produktov, služieb pre obyvateľov a návštevníkov
- budovanie partnerstva a realizovanie rozvoja prístupom LEADER.
- spoločné plánovanie a programovanie

II. IMPLEMENTÁCIA PROGRAMU

2. ZABEZPEČENIE IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU

2.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo

Budovanie miestneho obecného partnerstva na princípe vzájomnej otvorenej spolupráce rôznych zástupcov sektorov pôsobiacich v obci, je základným východiskom úspešného naplnenia cieľov PHSR. Bez spoločnej spolupráce ostane tento dokument iba podporným nástrojom a stratí svoj prioritný rozvojový rozmer. V obci môže byť vybudované jedno silné partnerstvo socio-ekonomických partnerov, alebo i viacej konkrétnych účelových partnerstiev.

Dôležité pre úspešnú spoluprácu je, aby tieto partnerstvá neostali iba na báze občasných stretnutí, výmeny informácií, ale aby svoju **spoluprácu formalizovali vo forme dohovoru alebo zmluvy o spolupráci**.

Takáto forma spolupráce obvykle časom prerastie do potreby vybudovania inštitucionalizovanej formy partnerstva. Čo znamená, že partnerské organizácie založia spoločný právny subjekt (napríklad neziskovú organizáciu, alebo aj podnikateľský subjekt).

2.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dokument, ktorý vo svojej podstate definuje rozvojové ciele a postupnosť krokov k stanoveným cieľom. V takomto procese je

dôležité, aby bol zabezpečený koordinovaný postup jednotlivých krokov a realizácií (napr. príprava projektových zámerov, projekty v partnerstvách pre spoločný cieľ a pod.).

Hlavnou úlohou v procese realizácie a implementácie stratégie je práve koordinácia a súvŕažnosť postupov ktorá má zabezpečiť:

- kumuláciu vnútorných zdrojov – spájanie síl a zdrojov
- zabránenie duplicite
- rozdelenie úloh v území
- poznanie sa a vzájomná komunikáciu
- vzájomnú informovanosť

Ďalšou úlohou v procese implementácie je zabezpečovať monitorovanie a spätnú väzbu naplňania priorít a cieľov, čo následne zabezpečuje:

- spätnú väzbu realizovaných projektov
- hodnotenie účinkov a dopadov
- odporúčania pre zmeny stratégie
- krátkodobý aj dlhodobý vplyv realizovaných opatrení
- a ďalšie.

Z týchto zásadných dôvodov je nevyhnutné zriadiť formalizovanú jednotku, ktorej primárnym zmyslom bude práve dohľad nad procesom implementácie PHSR obce.

Obvykle sa na úrovni obce jedná o konkrétnu skupinu občanov poverených obecným zastupiteľstvom na výkon tejto funkcie. Okrem poverenia je potrebné, aby obecné zastupiteľstvo zadefinovalo a schválilo aj kompetencie tejto „pracovnej skupiny“.

V praktickej rovine môže obecné zastupiteľstvo využiť dve cesty vytvorenia pracovnej skupiny:

- 1. poverí niektorú z existujúcich komisií, ktorú má zriadenú pre činnosť v oblasti rozvoja obce, zabezpečovaním úloh spojených s procesom implementácie a monitoringu. Môže sa jednáť aj o inú formu, ktorú obec má zriadenú - napríklad obecná rada, alebo expertná rada**
- 2. vytvorí novú samostatnú pracovnú skupinu pre tento účel.**

Odporúčaním je, aby v tejto pracovnej skupine boli zastúpené pokiaľ možno všetky rozhodujúce oblasti zadefinované v stratégii. V prípade obce Braväcovo by v pracovnej skupine mali mať zastúpenie tieto oblasti:

- lesníctvo, poľnohospodárstvo
- ochrana prírody

- **cestovný ruch**
- **samospráva**
- **dobrovoľníctvo**

Zároveň by sa tieto oblasti mali prelínať so zastúpením nasledovných skupín obyvateľstva:

- **podnikatelia**
- **dôchodcovia**
- **mládež**

Pracovná skupina by mala mať pritom menej ako 7 členov, tak aby bola schopná efektívne pracovať.

Konkrétnou náplňou činnosti pracovnej skupiny sú nasledovné úlohy:

- zabezpečovať súlad rozvojových zámerov územia s prioritami a opatreniami stratégie
- zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika
- stanoviť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
- spracovanie hodnotiacej správy za každý kalendárny rok
- pripravovať návrhy na aktualizáciu stratégie, prvýkrát najskôr v roku 2010
- raz za dva roky každoročne zabezpečiť zostavenie prehľadu finančných zdrojov na financovanie a kofinancovanie spoločných rozvojových projektov.
- podľa potreby spracovanie čiastkových akčných plánov realizácie stratégie.

Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bravčovo na roky 2008-2015 by malo zároveň schváliť aj zriadenie jednotky pre implementáciu a dohľad nad stratégiou.

2.3. Organizačné zabezpečenie implementácie stratégie

Pracovná skupina vytvorená pre dohľad nad implementáciou stratégie k výkonu svojej činnosti nevyhnutne potrebuje zabezpečené organizačné zázemie. Je potrebné vybudovať stabilnú systém organizácie, ktorý bude funkčný po celú dobu platnosti spracovanej stratégie.

Organizačné zabezpečenie by malo plniť nasledovné úlohy:

- zabezpečiť činnosť pracovnej skupiny
- zabezpečovať monitorovanie stratégie

- zabezpečiť informovanosť partnerov o plnení stratégie
- zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov
- zabezpečiť informovanosť obecného zastupiteľstva o činnosti skupiny
- a pod.

Návrh organizačnej štruktúry:

Rozhodujúci orgán:

- Zastupiteľstvo obce Braväcovo

Výkonný monitorovací orgán:

- Výbor (pracovná skupina) pre dohľad nad stratégiou (maximálne 5 členov),

Technické zabezpečenie:

- Obecný úrad Braväcovo – poverený pracovník

Monitorovanie v teréne:

- Obecný úrad Braväcovo
  - terénni sociálni pracovníci
  - členovia komisií obecného zastupiteľstva
  - matrika
  - prípadne vyškolená skupina aktivistov

3. ZÁKLADNÝ IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PROGRAMU

3.1. Indikatívny finančný rámec programu

Indikatívny finančný rámec v tis EUR

<i>2008-2015</i>	<i>EU ŠF + nár. spoluf.</i>	<i>EÚ iné</i>	<i>Št. rozpočet</i>	<i>Reg. zdroje</i>	<i>Iné</i>	<i>Vlastné (miestne)</i>	<i>Spolu</i>
Priorita 1							
Opatrenie 1.1			1 000	1 000	600	400	3 000
Opatrenie 1.2.						1 500	1 500
Opatrenie 1.3.			4 000	2 000	2 000	1 000	9 000
Opatrenie 1.4.	20 000		18 150			11 850	50 000
Opatrenie 1.4.	1 800 000		220 000			107 000	2 127 000
Priorita 2							
Opatrenie 2.1	1 000			1 000		400	2 400
Opatrenie 2.2.	830					830	1 660
Opatrenie 2.3.	4 000		1 500	500	500	1 000	7 500
Opatrenie 2.4.	45 000	6 000				49 000	100 000
Opatrenie 2.5.	7 000			1 000		2 000	10 000
Priorita 3							
Opatrenie 3.1	30 000					10 000	40 000
Opatrenie 3.2.	3 000		2 000	1 000	500	800	7 300
Opatrenie 3.3.	8 000		5 000	2 000	2 000	10 000	27 000
Opatrenie 3.3.	4 000			500	500	1 000	6 000
SPOLU	1 922 830	6 000	251 650	9 000	6 100	196 780	2 392 360

3.2. Realizačný rámec opatrení

Všeobecný cieľ I.	Zvýšiť kvalitu životného prostredia v obci						
Priorita 1	Rozvoj životného prostredia v obci						
Špecifický cieľ I./1	Motivovať správanie obyvateľov smerom k zodpovednosti a ohľaduplnosti k životnému prostrediu a krajine						
	Indikatívne aktivity	Financovanie v EURO			Zdroje	Monitorovacie ukazovatele	
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje		pred realizáciou	po skončení
Opatrenie 1.1.	<div><div>Výchova a vzdelávanie občanov so zameraním na ochranu a tvorbu životného prostredia.</div><div><ul style="list-style-type: none"> - vydávanie informačných letákov pre občanov, - nákup odbornej literatúry do obecnej knižnice, súťaže s tematikou životného prostredia, - poznávacie aktivity v okolí, - spolupráca so Správou NP, - podpora environmentálneho vzdelávania v základnej škole a mimoškolských aktivít v spolupráci s obcou Beňuš. - vzdelávanie a informovanie v oblasti energetickej hospodárnosti </div></div>	3 000	400	2 600	MŠ SR, MK SR, MŽP SR, malé granty	Vydávajú sa informačné letáky pre občanov o separácii odpadu, v MŠ sa robí vzdelávanie s tematikou životného prostredia, nakupuje sa odborná literatúra do obecnej knižnice, miestna organizácia Červeného kríža občas organizuje súťaže s tematikou ochrany ŽP. Nezodpovednosť k ŽP sa prejavuje problémami ako je vandalizmus, neporiadok na verejných priestranstvách, vypúšťanie odpadov do miestnych tokov, pytliactvo, , nevykosené plochy v obci, neobhospodarovaná pôda, mŕtve zvieratá v okolí obce, a pod.	Separácia odpadu v každej domácnosti, zodpovedný vzťah k prírode, zvýšenie stavu lesnej zveri, minimalizovanie činov vandalizmu, udržiavanie plôch v okolí domu a verejných priestranstiev, začiatok obhospodarovania pôdy v okolí obce, odkanalizovanie celej obce vyrieši problém znečisťovania potoka

Opatrenie 1.2.							
Zavedenie ekonomického a iného zvýhodnenia občanov s lepším vzťahom k životnému prostrediu	<ul style="list-style-type: none"> - daňové úľavy, - výhody v poplatkoch obyvateľov, - vyhlásenie súťaže o najkrajšiu predzáhradku, úpravu okolia domu - spoločenské uznanie 	1 500	1 500	0	Obec	Vyskytujú sa nevykosené plochy okolo domov, odvoz a likvidácia veľkorozmerného odpadu nie je vyriešená a občania sa k tomuto stavajú ľahostajne, časť obyvateľov sa stará o svoje doma, ale časť je ľahostajná k ich vzhľadu.	Triedenie domového odpadu v 80% domácnostiach, zodpovedný prístup väčšiny občanov k ŽP na základe zvýhodnenia
Opatrenie 1.3.							
Podpora a realizácia individuálnych a skupinových aktivít na ochranu, zlepšenie a tvorbu životného prostredia.	<ul style="list-style-type: none"> - podpora aktivít z rozpočtu obce, - realizácia jedno rázových i trvalých aktivít na zlepšenie život v obci a skrášlenie obce - vytvorenie a schválenie architektonických zásad obnovy a výstavby domov zachovávajúcich vidiecky ráz obce 	9 000	1 000	8 000	Obec, malé granty, POD	Málo realizovaných aktivít, ľudia sú ľahostajní k ŽP	Zodpovedný prístup občanov k ŽP
Špecifický cieľ I./2	Skvalitniť a rozvíjať miestnu infraštruktúru.						
Opatrenie 1.4.							
Podpora a zavádzanie separácie odpadu obyvateľmi	<ul style="list-style-type: none"> - zriadenie kompostoviska, - zriadenie haly na sústredenie komunálneho odpadu, - zavedenie vriec a nádob na separáciu domového odpadu, - spolupráca v programe separácie v mikroregióne, okrese, 	50 000	11 850	38 150	MŽP SR,, Envirofond, Recyklačný fond,	Takmer 40 % domácností ešte netriedi domový odpad, Občania prevažne separujú domový odpad v rámci možnosti obce a podľa výkupu druhotných surovín.	Realizovaný separovaný zber v obci, aj v spolupráci s okolitými obcami
Opatrenie 1.5.							
Budovanie miestnej infraštruktúry a investovanie do obecného majetku	<ul style="list-style-type: none"> - dobudovanie ČOV a kanalizácia, - rekonštrukcia OcÚ a MOS, - oprava miestnej kanalizácie, - rekonštrukcia a modernizácia turistickej ubytovne, - obnova centra obce – park, - rekonštrukcia miestneho rozhlasu a VO, - rekonštrukcia kultúrneho domu - podpora pri zavádzaní energeticky úsporných opatrení v domácnostiach – zatepľovanie, využívanie alternatívnych zdrojov energie - zvyšovanie úrovne vybavenosti domácností v oblasti modernizácie bývania 	2 127 000	107 000	2 020 000	MŽP SR, MP – PRV, MVaRR, MŽP- POD, MF SR	Vybudovaná časť kanalizácie a ČOV, TU v zastaralom stave, budova KD architektonicky nevhodná do charakteru obce a zastaralá	Skrášlenie obce, zvyšovanie kvality života občanov, dobudovaná kanalizácia a 90% obce napojených na ČOV, skrášlené verejné priestranstvá

Všeobecný cieľ II		Zvýšiť úroveň miestnej ekonomiky a služieb v obci					
Priorita 2		Rozvoj podnikania a služby ako prostriedok ekonomického rozvoja obce					
Špecifický cieľ II/1		Zvýšiť mieru zamestnanosti, ponuku a kvalitu služieb v obci					
	Indikatívne aktivity	Financovanie v EURO			Zdroje	Monitorovacie ukazovatele	
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje		pred realizáciou	po skončení
Opatrenie 2.1.	Podpora podnikateľov v zavádzaní nových a zlepšovaní existujúcich služieb a rozvoj služieb. <ul style="list-style-type: none"> - podporné programy obce pri zavádzaní služieb - zriaďovanie nových prevádzok - podporovanie a zriaďovanie občasných služieb (1x týždenne, 1 x mesačne a pod) - rozšírenie spektra tovarov v obchodoch. - zvyšovanie kvality služieb 	2 400	400	2 000	SACR, BBSK, OP KaHR	Chýbajú služby v sociálnej oblasti, kultúre a športe, treba cestovať za službami, slabý sortiment rýchlo kaziacich sa výrobkov a tovaru dennej (častej) potreby, chýbajú komerčné služby: kaviareň, cukráreň, verejný internet, predaj dennej tlače a časopisov, krajčírstvo, opravovňa obuvi	Zviditeľnenie obce a jej služieb, pomoc miestnym podnikateľom pri propagácii, zvýšenie návštevnosti obce, zlepšenie sortimentu a kvality služieb, zvýšenie tržieb
Opatrenie 2.2.							
	Podpora a rozvoj ekologického podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> - vytváranie podmienok pre podnikanie výhodný prenájom obecných pozemkov, poskytovať informácie, umožniť - rozvoj chovu oviec v obci, - rozvoj prvotného spracovania produktov, - zavádzanie moderných ekologických technológií v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, - predaj produktov mimo obec (mikroregión, región), spolupráca v rámci mikroregiónu 	1 660	830	830	MŽP SR, OP KaHR, PRV	Existujúce družstvo chovateľov oviec, podnikatelia v službách lesného hospodárstva využívajú zastaralé technológie	Využitie nových technológií a ekologických materiálov v lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve, zvýšenie miery prvotného spracovania poľnohosp. produktov

Obec Bravčovo

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

Opatrenie 2.3.	- výrobky na propagáciu obce,						
Motivovanie občanov pre podnikanie v oblastiach vhodných na spracovanie miestnych surovín	- exkurzie, vzdelávacie aktivity, motivačné kurzy - kurzy tradičných remesiel - zmapovanie miestnych možností	7 500	1 000	6 500	MK SR, OP ZaSI, malé granty, BBSK	Vymierajúce tradičné remeslá, neobhospodarovaná pôda, slabá ponuka služieb v CR a agroturistike	Živé prevádzkované remeslá,
Špecifický cieľ II/2	Zlepšiť služby a rozšíriť aktivity v oblasti cestovného ruchu						
Opatrenie 2.4.	- podpora zo strany obce,						
Podpora a rozvoj podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu a agroturistike	- propagácia obce, jej služieb a aktivít (vydávanie informačných materiálov, vydávanie pohľadníc, aktualizácia webovej stránky obce), - zriaďovanie ubytovania na súkromí, - rozvoj tradičných remesiel, - zriaďovanie doplnkových služieb cestovného ruchu, - využívanie podmienok na rozvoj agroturistiky, salašníctvo, hipoturistika a pod	100 000	49 000	51 000	SACR, PRV, OP KaHR, EK fondy	Obec má rezervy v svojej propagácii, miestne súkromné služby, ako aj oblasť CR nie je dostatočne spropagovaná, slabá ponuka služieb v CR a agroturistike, málo ubytovania na súkromí	Zviditeľnenie obce a jej služieb, pomoc miestnym podnikateľom pri propagácii, zvýšenie návštevnosti obce, zlepšenie sortimentu a kvality služieb, zvýšenie tržieb
Opatrenie 2.5.	- školiace aktivity a praktické kurzy pre riadenie, marketing CR a organizáciu podujatí,						
Rozvoj vedomostí, zručností a skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu	- návšteva a zber skúseností s inými podujatiami, - budovanie tímu ľudí pre aktivity v oblasti turizmu, CR a pod. - formy doplnkových spoločenských, kultúrnych a športových aktivít pre CR	10 000	2 000	8 000	SOP ZaSI, BBSK, malé granty	Skupina občanov z BKZ Bukovinka má čiastočné skúsenosti s realizáciou kultúrnych športových a spoločenských akcií	Kvalitne pripravený tím ľudí pre realizáciu aktivít a akcií pre občanov a návštevníkov

Všeobecný cieľ III	Zlepšiť kvalitu a rozsahu spoločenského a kultúrneho života v obci						
Priorita 3	Rozvoj spolupráce a spoločenského a kultúrneho života v obci						
Špecifický cieľ III./1	Zlepšiť spoločenský a kultúrny život obyvateľov						
	<i>Indikatívne aktivity</i>	<i>Financovanie v EURO</i>			<i>Zdroje</i>	<i>Monitorovacie ukazovatele</i>	
		<i>celkovo</i>	<i>vlastné zdroje</i>	<i>iné zdroje</i>		<i>pred realizáciou</i>	<i>po skončení</i>
Opatrenie 3.1.	<ul style="list-style-type: none"> – poskytovanie jednorazového finančného príspevku od obce – poradenstvo, – pomoc pri vybavovaní formalít, – zriaďovanie spoločných služieb pre viac obcí, vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci 	40 000	10 000	30 000	OP ZaSI,	Fungujú iba opatrovateľská služba a sociálne pôžičky	2 nové služby
Zriaďovanie sociálnych a iných neziskových služieb							
Opatrenie 3.2.	<ul style="list-style-type: none"> - poskytovanie obecných priestorov zdarma, - poskytovanie techniky zdarma alebo za výhodných podmienok, - organizovanie vzdelávacích aktivít, - programy celoživotného vzdelávania - vzdelávanie lídrov - spoznávanie nástrojov občianskej participácie 	7 300	800	6 500	OP ZaSI, MK SR, malé granty, BBSK, FSR	žiadne	počet kurzov, počet účastníkov, počet vzdelávacích projektov
Vytváranie príležitosti na vzdelávanie a na aktivity podporujúce získavanie vedomostí							

Opatrenie 3.3.	<ul style="list-style-type: none"> - zriadenie obecného zoznamu kultúrnych a historických pamiatok, - zriadenie centra tradičnej ľudovej kultúry, - rozširovanie a skvalitňovanie organizovaných kultúrnych a spoločenských akcií; - budovanie jednej regionálnej akcie venovanej miestnej tradičnej kultúre - vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov - využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne - verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti - rôzne formy aktivizácie občanov (spoločenské, kultúrne, športové, vzdelávacie akcie organizované občanmi ...) - zatraktívnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov	27 000	10 000	17 000	Matica slovenská, MK SR, malé granty, BBSK, MK SR	Obec aj v súčasnosti dotuje a podporuje záujmové, kultúrne a športové aktivity spolkov podľa možnosti rozpočtu	Zachovanie miestnych tradícií , kultúrnych a športových podujatí, zvýšená návštevnosť, využitie pre komerčné účely v CR
Realizovanie kultúrnych a spoločenských aktivít zameraných na historické a kultúrne dedičstvo obce a regiónu.							
Špecifický cieľ III./2	Zlepšiť vzájomnú spoluprácu v obci a mikroregióne						
Opatrenie 3.4.	<ul style="list-style-type: none"> - vytváranie partnerstiev obecných i medzi obecných pri realizácii rôznych programov a projektov, - vytváranie spoločných produktov, služieb pre obyvateľov a návštevníkov - budovanie partnerstva a realizovanie rozvoja prístupom LEADER. - spoločné plánovanie a programovanie	6 000	1 000	5 000	PRV, BBSK, obce, podnikatelia	Spolupráca existujúceho mikroregiónu je na slabšej úrovni, zrealizovali sa kroky na zavádzanie prístupu LEADER v mikroregiónne (podaný projekt na prípravu)	Rozvoj spolupráce, spoločný postup v rozvoji obce a regiónu, vzájomná pomoc, presadzovanie spoločných záujmov, existujúce účelové partnerstvá rôznych subjektov (sociálne, kultúrne, podnikateľské)
Podpora verejno - súkromných partnerstiev a spolupráce v obci a regióne.							

4. MONITORING PHSR

Monitoring stratégie v súlade s navrhovanou organizačnou štruktúrou ja zabezpečovaný na dvoch základných úrovniach.

Prvou je získavanie a prvotné spracovanie informácií z terénu. Na jednej strane je potrebné sledovať realizované a pripravované aktivity, na druhej strane ukazovatele pôsobenia a dopadov implementácie PHSR na život v obci. Tieto úlohy môžu zabezpečovať iba pracovníci aktívni priamo v teréne. Je potrebné zabezpečiť systém (skupinu pracovníkov, aktivistov) spolupracujúcich na tejto úlohe.

K zabezpečeniu monitoringu je potrebné spracovať systém kritérií a ukazovateľov a metodiku monitoringu, tak, aby bolo možné reálne vyhodnocovať prebiehajúce procesy.

Druhou úrovňou je odborné vyhodnocovanie informácií a sledovanie plnenia cieľov, priorít a Úlohou vytvorenej pracovnej skupiny je zároveň aj spracovanie kritérií a ukazovateľov hodnotenia realizácie stratégie a metodiky jej monitoringu.

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich výber alebo spôsob realizácie. Stabilizovať zásady procesu monitorovania umožní priebežná i etapovitá kontrola realizácie programu. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie.

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude obsahovať nasledovné činnosti:

- každoročné hodnotenie napĺňania cieľov stanovených v PHSR,
- každoročné spracovanie plánu aktivít na nasledujúce obdobie
- vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov ako popis stupňa realizovaných cieľov a opatrení,
- vyhodnotenie dopadov aktivít na občanov dotazníkovou formou a porovnanie s počiatočnými preferenciami občanov pri zostavovaní PHSR.

Uvedené činnosti uskutočnené v procese monitorovania umožnia zhodnotiť postup v realizácii plánovaných úloh. Znamená sledovanie výstupov, financovanie jednotlivých činností, projektov alebo etáp. Monitorovanie sa uskutočňuje prostredníctvom ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na špecifické ciele, objasňujú stav implementácie, výsledkov a dopadov a poukazujú na dosiahnutý vývoj vo vzťahu k finančnému plánu.

Cieľom monitorovania pracovnými skupinami bude zabezpečiť konzistentné a pravidelné informácie o realizovaných a ukončených projektoch. Vhodným spôsobom na realizáciu monitoringu sú kvantitatívne ukazovatele úspešnosti, ktoré dávajú jednoznačnú odpoveď na stupeň alebo mieru naplnenia projektu v danom časovom období. Spôsob práce pracovnej skupiny uskutočňujúcej monitorovanie a hodnotenie vyplynie zo samotného charakteru projektu.

Zmyslom procesu hodnotenia je sumarizovať výstupy získané monitorovaním projektov na získanie informácií o účinnosti a efektívnosti vynaložených nákladov. Tieto informácie sa transformujú do monitorovacích a hodnotiacich správ, ktoré sa prerokovávajú na zasadnutiach pracovnej skupiny. Proces hodnotenia využíva ako svoje vstupy všetky dáta získavané v procese monitorovania. Výstupom procesu hodnotenia, resp. celého procesu monitorovania a hodnotenia, sú hodnotiace a monitorovacie správy. Hodnotenie je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom projektov. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Posudzuje sa hlavne vecná stránka a vzniknuté problémy. Riešenie prioritných problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom. Hodnotenie znamená kritické a objektívne overovanie. Plní funkciu spätnej väzby. Hodnotenie sa opiera o monitorovacie činnosti, ktoré mu poskytujú nevyhnutné informácie.

Monitorovacie ukazovatele procesu implementácie programu rozvoja obce:

- vytvorenie pracovnej skupiny pre proces implementácie
- počet stretnutí pracovnej skupiny
- počet správ o implementácii PHSR
- počet akčných plánov
- spracovanie monitorovacích ukazovateľov pre jednotlivé opatrenia
- počet informačných aktivít a realizácii programu
- úroveň a početnosť zberu informácií v teréne

Základné monitorovacie ukazovatele plnenia programu rozvoja obce – vzorový návrh:

- počet pripravených investičných aktivít v obci
- počet zrealizovaných investičných aktivít v obci
- objem zrealizovaných investičných aktivít
- objem získaných prostriedkov z externých zdrojov
- objem aktivizovaných vnútorných zdrojov
- miera zapojenia občanov a subjektov do aktivít programu rozvoja
- miera skvalitnenia poskytovaných služieb v obci
- počet a rozsah poskytovaných služieb v obci
- miera zvýšenia kvality a pripravenosti ľudských kapacít v obci
- miera zvýšenia návštevnosti obce
- miera zviditeľnenia sa obce v regióne, v SR a EÚ
- počet a kvalita zrealizovaných občianskych aktivít
- miera skvalitnenia života občanov v obci

5. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Časový harmonogram procesu implementácie PHSR obce Bravčovo

rok	kvartál	príprava PHSR	schválenie PHSR	príprava Akčných plánov	schválenie Akčných plánov	spracovanie hodnotiacich kritérií	spracovanie metodiky monitoringu	zber údajov	spracovanie hodnotiacej správy a návrhov na doplnenie stratégie	schválenie hodnotiacej správy a zmien v PHSR	informovanie
2008	4										
2009	1										
	2										
	3										
	4										
2010	1										
	2										
	3										
	4										
2011	1										
	2										
	3										
	4										
2012	1										
	2										
	3										
	4										
2013	1										
	2										
	3										
	4										
2014	1										
	2										
	3										
	4										
2015	1										
	2										
	3										
	4										
2016	1										
	2										
	3										
	4										

Záver

Každý programový dokument a Program rozvoja obce obzvlášť, dostáva svoj zmysel nie jeho vytvorením, ale v procese jeho realizácie. Prax a samotné napĺňanie cieľov, priorít a opatrení PHSR je skúškou kvality procesu programovania a jeho zmysluplnosti. V procese spracovania rozvojového programu obce sa aktivizujú mnohé, často dovtedy neodsúhlasené miestne zdroje, najmä z oblasti ľudských kapacít. Miestna samospráva ako garant a zadávateľ spracovanie programu rozvoja obce, má byť zároveň garantom aj toho, aby tento potenciál, ktorý sa v procese tvorby PHSR vytvoril, naplnil svoju hodnotu v procese reálneho napĺňania programu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je spracovaný na báze viacerých dokumentov a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi. Časť programu je zameraná na komplexnú analýzu v oblastiach ako demografia, nezamestnanosť, hospodársku oblasť, sociálnu a technickú infraštruktúru a iné oblasti, ktoré popisujú a analyzujú súčasný stav v obci, ktorý je detailnejšie rozpracovaný v SWOT analýze popisujúcej silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia. Program rozvoja obce je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VÚC), je dokument PHSR účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu. Program je potrebné hodnotiť ako dokument otvorený, ktorý môžu orgány obce priebežne doplňovať a o nové aktivity, respektíve vypúšťať tie opatrenia, ktorých realizácia nie je v možnostiach obce. Je zrejmé, že najmä v dnešnej dobe je veľmi zložitá dokázať exaktne naformulovať prognózu rozvoja územia na dobu viac ako 5 rokov. Z tohto dôvodu je nesmierne dôležité akceptovať „živosť“ tohto dokumentu. Len priebežným vyhodnocovaním situácie v obci, regióne a spoločnosti a následným aktualizovaním dokumentu je možné zabezpečiť jeho aktuálnosť a zmysluplosť.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bravčovo na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidieka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Experti:

Michaela Heretová

Mgr. Marián Ďuriš

Rok spracovania 2008

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Braväcovo na roky 2008 -2015

PRÍLOHY

Príloha 1: Väzba rozvojových priorít PHSR BBSK 2007-2013 na rozvoj územia obce Braväcovo

Príloha 2: Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

Príloha 3: Finančné zdroje pre implementáciu PHSR – externé

Príloha 1.

Väzba rozvojových priorít PHSR BBSK 2007-2013 na rozvoj územia obce Braväcovo

PHSR BBSK na roky 2007 - 2013

Prioritná os 1 – Rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov

Oblasť: Vzdelávanie

Priorita 1.1: Podpora rozvoja ľudských zdrojov

Opatrenia: 1.1.3 Podpora rozvoja ďalšieho vzdelávania a jeho otvoreného modulárneho systému

Priorita 1.3: Modernizácia výchovno-vzdelávacieho procesu a informatizácia škôl a školských zariadení

Opatrenia: 1.3.5 Modernizácia a zvýšenie kvality knižnično–informačnej podpory

Priorita 1.5: Podpora systematického rozvoja pohybových a iných záujmových voľnočasových aktivít detí a mládeže

Opatrenia: 1.5.1 Podpora systematického rozvoja pohybových aktivít detí a mládeže

1.5.2 Podpora kultúrnych a umeleckých aktivít detí a mládeže

Oblasť: Kultúra

Priorita 1.7: Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry (neživá kultúra)

Opatrenia: 1.7.1 Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty

1.7.9 Rekonštrukcia remeselných dvorov, obnova tradičných remeselných postupov a remeselných výrob s prihliadnutím na špecifiká jednotlivých miest a obcí

Priorita 1.8: Ochrana kultúrneho dedičstva a rozvoj kultúrnych aktivít a služieb (živá kultúra)

Opatrenia: 1.8.1 Podpora pravidelne sa opakujúcich významných celoštátnych a regionálnych kultúrnych akcií

- 1.8.2 Podpora rozvoja profesionálnej i amatérskej umeleckej činnosti
- 1.8.3 Rozvoj záujmovej umeleckej činnosti a voľnočasových aktivít
- 1.8.4 Zvyšovanie vzdelanosti, vedomostí a zručností pre rozvoj miestnej výroby so zameraním na ľudovoumeleckú výrobu a zachovanie tradičných výrobných postupov prostredníctvom celoživotného vzdelávania
- 1.8.5 Podpora súčasnej umeleckej tvorby, projektov pre deti a mládež
- 1.8.6 Zabezpečenie dostatočného dopĺňania a aktualizácie informačných zdrojov v knižniciach a pamäťových inštitúciách
- 1.8.10 Zabezpečenie vyváženej ponuky kultúrnych služieb pre obyvateľov a návštevníkov
- 1.8.11 Zachovanie a rozvoj folklórnych tradícií

Priorita 1.9: Spolupráca a propagácia v oblasti kultúry

- Opatrenia:
- 1.9.2 Rozvoj spolupráce s mestami, obcami a tretím sektorom pri ochrane a rozvoji kultúry
  - 1.9.5 Využitie pamiatkového fondu, kultúry, miestnych zvykov a obyčají v cestovnom ruchu
  - 1.9.7 Budovanie náučných chodníkov a trás, informačných bodov a smerových tabúl viažucim sa k tradičnej kultúre
  - 1.9.8 Cielená a intenzívna propagácia kultúrnych a historických pamiatok a kultúrnych podujatí (veľtrhy, tlačené materiály, digitálne materiály, internet)
  - 1.9.12 Tvorba a ponuka komplexných produktov v súčinnosti so subjektmi cestovného ruchu (napr. Zlatá banská cesta a iné)
  - 1.9.15 Vytváranie podmienok pre poskytovanie a využívanie kultúrnych služieb pre zdravotne a sociálne znevýhodnených občanov v záujme ich integrácie do spoločnosti

Oblasť: Systém sociálnych služieb

Priorita 1.12: Podpora kvalitného, efektívneho, heterogénneho a flexibilného poskytovania sociálnych služieb v kraji

Priorita 1.13: Rozvoj terénnych sociálnych služieb a sociálnej práce v teréne

- Opatrenia:
- 1.13.1 Vytvorenie efektívneho systému sociálneho poradenstva, sociálnej prevencie a terénnej sociálnej práce

1.13.2 Rozvoj terénnych sociálnych služieb s cieľom zabezpečenia ich dostupnosti

Priorita 1.14: Zvyšovanie kvality ľudských zdrojov v sociálnej oblasti a ich motivácia

Opatrenia: 1.14.2 Zabezpečovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre aktérov v sociálnej oblasti

Oblasť: Zdravotníctvo

Priorita 1.16: Skvalitňovanie a zefektívňovanie zdravotnej starostlivosti v kraji

Opatrenia: 1.16.1 Optimalizácia ambulantnej, ústavnej a špecializovanej siete, ktorá bude zodpovedať potrebám občanov

Priorita 1.19: Zvyšovanie informovanosti a osobnej zodpovednosti za zdravie

Opatrenia: 1.19.1 Realizácia programov zdravia a prevencie ochorení
1.19.4 Podpora komunitných aktivít vedúcich k zvýšeniu zdraviu prospešnej pohybovej aktivity a zmene stravovacích návykov
1.19.5 Zvyšovanie informovanosti pacientov o ich právach a ich ochrana v zdravotníckom systéme

Oblasť: Bývanie

Priorita 1.21: Príprava pozemkov a podpora výstavby rodinných domov a nájomných – cenovo dostupných bytov

Opatrenia: 1.21.1 Príprava pozemkov pre výstavbu rodinných domov a nájomných bytov
1.21.2 Výstavba bytov a príslušnej infraštruktúry pre sociálne odkázané skupiny

Priorita 1.23: Revitalizácia sídiel

Opatrenia: 1.23.1 Podpora laznického osídlenia s dôrazom na dobudovanie infraštruktúry
1.23.2 Podpora spoločenských a športových aktivít pre deti a dospelých
1.23.4 Podpora obnovy pôvodných objektov ľudovej architektúry na vidieku

Oblasť: Nezamestnanosť

Priorita 1.24: Budovanie rovnováhy medzi ponukou a dopytom na trhu práce

Opatrenia: 1.24.5 Zvýšenie kvality a prístupu k celoživotnému vzdelávaniu s dôrazom na nový obsah a procesy vzdelávania

Priorita 1.26: Podpora návratu osôb ohrozených sociálnym vylúčením na trh práce s dôrazom

na rómsku komunitu

- Opatrenia:
- 1.26.1 Podpora programov v oblasti riešenia dlhodobej nezamestnanosti
  - 1.26.3 Podpora vytvárania rovností príležitostí v prístupe na trh práce
  - 1.26.4 Uplatňovanie preventívnych stratégií a individuálneho prístupu k nezamestnaným

Oblasť: Rovnosť príležitostí a osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Priorita 1.27: Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb ohrozených sociálnym vylúčením

- Opatrenia:
- 1.27.1 Vytvoriť inovatívne programy pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením
  - 1.27.2 Zlepšiť úroveň vzdelania osôb ohrozených sociálnym vylúčením
  - 1.27.3 Zlepšiť prípravu projektov zameraných na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života
  - 1.27.4 Vytvoriť podmienky na e-learning vzdelávanie pre tieto ohrozené skupiny

Priorita 1.28: Podporovať pracovné príležitosti pre OOSV na trhu práce

- Opatrenia:
- 1.28.1 Vytvoriť pracovné príležitosti pre osoby OSV s rešpektovaním ich zdravotného stavu
  - 1.28.2 Zlepšiť úroveň pracovných zručností osôb ohrozených sociálnym vylúčením
  - 1.28.3 Zlepšiť prípravu projektov zameraných na podporu vytvárania pracovných miest a zosúladenia rodinného a pracovného života

Priorita 1.29: Rozvoj služieb pre ohrozené skupiny obyvateľstva

- Opatrenia
- 1.29.1 Zlepšiť podporu MVO, ktoré sa zaoberajú ohrozenými skupinami obyvateľstva

Priorita 1.30: Budovanie multifunkčných centier pre ohrozené skupiny obyvateľstva

- Opatrenia:
- 1.30.2 Zlepšiť bezbariérovosť infraštruktúry každého typu
  - 1.30.3 Podporiť rozvoj neziskových organizácií, podpora verejnej správy a iných inštitúcií, ktoré sa zaoberajú problematikou OOSV

Priorita 1.32: Podporovanie základnej úlohy rodiny, skvalitnenie vzťahov v rodine

- Opatrenia:
- 1.32.1 Zvyšovať a skvalitniť a zvýšiť dostupnosť verejných služieb cez prioritnú elektronizáciu služieb pre rodiny
  - 1.32.2 Podporovať aktívne starnutie, zosúladenie pracovného a rodinného života

Prioritná os 2 – Inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu

Priorita 2.2: Zvyšovanie konkurencieschopnosti výroby a služieb

Opatrenia: 2.2.2 Podpora malých a stredných podnikateľov
2.2.6 Podpora predaja kvalitných domácich výrobkov formou osvetu a propagácie u slovenských spotrebiteľov

Priorita 2.3: Rozvoj podnikateľských aktivít využívajúcich suroviny nachádzajúce sa v regióne

Opatrenia: 2.3.1 Podpora vyššej úrovne zhodnocovania drevnej suroviny
2.3.3 Podpora rozvoja potravinárskej výroby a bioproduktov

Priorita 2.4: Zvýšenie atraktívnosti kraja pre investorov

Opatrenia: 2.4.3 Vytváranie podmienok pre prílev nových investícií v oblasti cestovného ruchu a kúpeľníctva

Prioritná os 3 – Cestovný ruch

Oblasť: Ekonomická

Priorita 3.1: Využitie a ochrana kultúrneho dedičstva a zvýšenie identity prostredia

Opatrenia: 3.1.4 Pri prestavbe a dostavbe sídiel upraviť okolie objektov historicko-kultúrneho fondu
3.1.5 Podporiť zvýšenie identity prostredia a vidieckeho rázu obcí

Priorita 3.2: Rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu s akcentom na kvalitu služieb

Opatrenia: 3.2.3 Rozšíriť ponuku služieb pre návštevníkov
3.2.5 Akčné plánovanie rozvoja cestovného ruchu rozvinúť do úrovne mikrodestinácií a koncových miest
3.2.6 Kapacitne aj pozične riešiť technickú infraštruktúru s akcentom na rozvoj aktivít cestovného ruchu
3.2.8 Vypracovať projekty pre podporu podnikania v cestovnom ruchu na vidieku s dôrazom na podnikanie vo vidieckej turistike a agroturistike na báze polyfunkčného využitia priestoru
3.2.9 Rozvíjať vzdelávacie programy v agroturistike

3.2.11 Podporovať vznik a rozvoj malých a stredných podnikateľov s osobitným dôrazom na mikropodnikateľov vo vidieckom prostredí

3.2.12 Podporovať spoločenské hodnoty medzi návštevníkmi a miestnym obyvateľstvom

3.2.29 Upraviť verejné priestory a chodníky pre peších

3.2.35 Budovať sieť cyklotrás a greenways pre účely cykloturistiky a rekreácie

3.2.38 Poskytnúť široký sortiment služieb cestovného ruchu a voľnočasových aktivít s akcentom na atrakcie a rozpracovaný manažment voľného času

Priorita 3.3: Podpora mikro-, malého a stredného podnikania v cestovnom ruchu, kúpeľníctve a doplnkových službách cestovného ruchu

Opatrenia: 3.3.1 Skvalitniť poskytovanie služieb obyvateľstvu a návštevníkom

3.3.2 Skvalitniť objekty supraštruktúry cestovného ruchu pre poskytovanie komerčných služieb

3.3.3 Budovať nové objekty s kvalitou zodpovedajúcou hornatému prostrediu kraja a s primeranou kvalitou poskytovaných služieb

Priorita 3.4: Budovanie atrakcií, animácia a reanimácia existujúcich atrakcií

Opatrenia: 3.4.1 Existujúce atrakcie – prírodné – zatriktívniť, upozorniť na ne v marketingových aktivitách so zvýraznením a animáciou jedinečnosti jednotlivých trás

3.4.2 Existujúce atrakcie – človekom vytvorené – historické objekty – využiť všetky formy oživenia vytypovaných atrakcií a celosezónne animovať – ponuku animácie a iných spôsobov oživenia a dostupnosti neustále rozširovať

3.4.3 Existujúce atrakcie – človekom vytvorené – špeciálne ako návštevnícke atrakcie – parky, strediská voľného času, zábavné parky – ponuku formulovať a rozširovať

3.4.4 Atrakcie živej kultúry – festivaly a špeciálne udalosti – podporovať, rozširovať, programovať a financovať

Oblasť: Sociálna

Priorita 7: Rast zamestnanosti realizáciou programu podpory mikro-, malého a stredného podnikania, zvýšenie podielu samostatne zárobkovo činných osôb

Opatrenia: 3.7.1 Vytvárať pracovné príležitosti v cestovnom ruchu

3.7.6 Zapojiť dlhodobu nezamestnaných obyvateľov obcí do verejnoprospešných prác v estetizácii obcí a stredísk cestovného ruchu

Priorita 8: Zvýšiť vzdelanostnú úroveň obyvateľstva s dôrazom na pracovníkov v odvetví cestovného ruchu

- Opatrenia:
- 3.8.1 Poskytnúť obyvateľom riešeného územia možnosť ďalšieho vzdelávania v cestovnom ruchu
  - 3.8.2 Prispôbiť rekvalifikačné kurzy potrebám pracovníkov na trhu práce za účelom eliminácie odlivu kvalifikovanej pracovnej sily
  - 3.8.3 Rozvíjať vzdelávacie akreditované aktivity pre podporu rozšírenia doplnkových služieb – manažment voľného času
  - 3.8.4 Rozšíriť kurzy v štýle remeselných dvorov na získanie zručností pre rozvoj aktivít vo vidieckej turistike a agroturistike, či v činnostiach podporujúcich ponuku suvenírov v priemysle cestovného ruchu
  - 3.8.5 Rozpracovať programy celoživotného vzdelávania vo sfére cestovného ruchu

Priorita 9: Podporiť rozvoj sociálneho cestovného ruchu

- Opatrenia:
- 3.9.1 Podporiť budovanie vzájomných vzťahov a spoločných hodnôt medzi návštevníkmi a miestnym obyvateľstvom
  - 3.9.2 Podporiť budovanie turistických útulní v horskom prostredí v spojení so značkovými trasami
  - 3.9.3 Podporiť účasť nízkoprijímových skupín obyvateľstva na cestovnom ruchu rozširovaním ponuky cenovo prístupného ubytovania

Prioritná os 4 – Doprava

Priorita 4.1: Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry

- Opatrenia:
- 4.1.6 Zabezpečenie systematickej údržby a opravy pozemných komunikácií
  - 4.1.9 Budovanie cyklistických trás a budovanie cestnej infraštruktúry s ohľadom na rozvoj nemotorovej dopravy
  - 4.1.10 Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a ich debarierizácia
  - 4.1.11 Výstavba a rekonštrukcia zariadení pre statickú dopravu (parkovacie miesta)

Prioritná os 5 – Informačná spoločnosť

Priorita 5.1: Informačná gramotnosť

- Opatrenia: 5.1.2 Podpora projektov zvyšujúcich vzdelanostnú úroveň v informačnej oblasti na základných a stredných školách
5.1.3 Podpora projektov celoživotného vzdelávania

Priorita 5.2: Efektívna elektronizácia verejnej správy

- Opatrenia: 5.2.1 Podpora projektov na zvýšenie poskytovaných služieb prostredníctvom informačných technológií
5.2.3 Sprístupnenie služieb a informácií o službách verejnej správy pre občana, podnikateľa, ale aj pre samotné orgány verejnej správy na internete
5.2.4 Propagácia informačných internetových stránok, ktoré sa zaoberajú službami verejnej správy

Priorita 5.3: Široká dostupnosť rýchleho internetu

- Opatrenia: 5.3.1 Maximálne využitie prostriedkov Európskej únie na roky 2007 - 2013 na zavádzanie rýchleho internetu
5.3.2 Zabezpečenie aby obce a mestá mali k dispozícii materiál poskytujúci prehľad o existujúcich bodoch a linkách pripojenia na širokopásmový internet
5.3.3 Spolupráca a združovanie miest a obcí pri tvorbe projektov

Prioritná os 6 – Životné prostredie

Priorita 6.1: Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd

- Opatrenia: 6.1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd

Priorita 6.3: Ochrana ovzdušia, ozónovej vrstvy a minimalizácia nepriaznivých vplyvov klimatických zmien vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie

- Opatrenia: 6.3.3 Podporovanie aktivít na minimalizáciu nepriaznivých vplyvov klimatických zmien, vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie

Priorita 6.4: Odpadové hospodárstvo

- Opatrenia: 6.4.1 Podporovanie aktivít v oblasti separovaného zberu
6.4.2 Podporovanie aktivít na zhodnocovanie odpadov

Priorita 6.5: Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny

- Opatrenia:
- 6.5.1 Zabezpečenie priaznivého stavu biotopov a druhov prostredníctvom vypracovania a realizácie programov starostlivosti o chránené územia vrátane území NATURA 2000 a programov záchrany pre kriticky ohrozené druhy rastlín, živočíchov a území vrátane realizácie monitoringu druhov a biotopov
  - 6.5.3 Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vrátane posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami

Prioritná os 7 – Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka

Priorita 7.1: Podpora súladu produkcie agrosektora s potenciálom krajiny

- Opatrenia:
- 7.1.1 Usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom, sceľovanie a arondácia pozemkového vlastníctva
  - 7.1.2 Podporovanie vzniku biofariem, spracovanie a predaj produktov
  - 7.1.5 Modernizácia poľnohospodárskych podnikov a spracovateľských kapacít
  - 7.1.6 Budovanie kapacity na spracovanie produktov ekologického poľnohospodárstva
  - 7.1.7 Zavádzanie inovácií, nových metód a nástrojov práce v poľnohospodárskych, potravinárskych a lesníckych podnikoch pre zvýšenie ich efektívnosti
  - 7.1.9 Zdokonalenie a zracionalizovanie pestovania a ochrany lesa, ťažby dreva, manipulácie a dopravy dreva, zberu ostatnej lesnej produkcie a pestovanie reprodukčného materiálu v lesných škôlkach
  - 7.1.10 Obnova strojov a zariadení na ťažbu a spracovanie drevnej hmoty
  - 7.1.11 Budovanie zariadení pre výrobu obnoviteľných zdrojov energie
  - 7.1.12 Zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov
  - 7.1.13 Ekologická stabilizácia a ochrana krajiny realizáciou vodohospodárskych, protieróznych, ekologických a rekultivačných opatrení
  - 7.1.15 Odborné vzdelávanie, informačné aktivity a terénne poradenstvo (*poľnohospodárstvo, potravinárstvo a lesné hospodárstvo*)

Priorita 7.2: Zlepšenie kvality životného prostredia a krajiny

- Opatrenia:
- 7.2.1 Dodržiavanie zásad hospodárenia v znevýhodnených oblastiach
  - 7.2.2 Zachovanie biotopov s vysokou prírodnou hodnotou

7.2.4 Zachovanie ekosystémov s vysokou prírodnou hodnotou

7.2.5 Dodržiavanie vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov šetrných k životnému prostrediu

7.2.6 Podporovanie aktivít na udržanie vody v krajine, vrátane vhodnej regulácie tokov a vytvárania malých vodných plôch a mokradí a to v záujme zabránenia lokálnych povodní

7.2.7 Budovanie miestnych územných systémov ekologickej stability

7.2.8 Zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie a zmiernovanie klimatických zmien

7.2.9 Zlepšiť verejno-prospešné funkcie lesov

Priorita 7.3: Zvyšovanie kvality života na vidieku a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

- Opatrenia:
- 7.3.1 Dobudovanie a zlepšenie dopravnej a informačnej dostupnosti vidieka
  - 7.3.2 Dobudovanie miestnej infraštruktúry, revitalizácia majetku obce a objektov ľudovej architektúry pri zachovaní identity obce
  - 7.3.3 Dobudovanie infraštruktúry a servisných služieb pre zvýšenie atraktivity, podporu rozvoja spolupráce a podnikania
  - 7.3.4 Vzdelávanie, poradenstvo, nadobúdanie nových zručností a zvyšovanie odbornosti a kvalifikovanosti pre oživenie ekonomiky vidieka
  - 7.3.5 Diverzifikácia výrobných činností a vytváranie nových pracovných miest na báze využitia miestnych potenciálov, zdrojov a hodnôt
  - 7.3.6 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu
  - 7.3.7 Podpora remesiel na báze miestnych tradícií a prírodných zdrojov
  - 7.3.8 Obnova objektov s kultúrnohistorickou hodnotou
  - 7.3.9 Zvýšenie atraktivity oblastí pre návštevníkov vidieka
  - 7.3.10 Poskytovanie lepších priestorov pre podnikateľské dielne remeselných výrobcov a umelcov na vidieku

Priorita 7.4: Podpora decentralizácie a zlepšenia riadenia a mobilizácie rozvojového potenciálu vidieka

- Opatrenia:
- 7.4.1 Implementácia rozvojových stratégií MAS /vrátane chodu MAS
  - 7.4.2 Realizácia a implementácia projektov spolupráce MAS
  - 7.4.3 Podpora budovania implementačných a absorbčných kapacít pre prístup LEADER
  - 7.4.4 Rozvíjanie zručností v oblasti lokálneho manažmentu

Príloha 02:

Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia:

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

- 1.6. Podporovať budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry
- 1.6.2. podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa: horehronskú rozvojovú os: Banská Bystrica – Brezno – Heľpa
- 1.7. V oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom
  - 1.7.1. podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka a kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností
  - 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov
  - 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru
  - 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života

2. V oblasti hospodárstva

- 2.1. vytvárať územno-technické predpoklady pre rozvoj hospodárskych aktivít v území vrátane zariadení na nakladanie s odpadmi a považovať ich za prioritný podnet pre jeho komplexný rozvoj,

- 2.1.2. podporovať prednostné využívanie existujúcich priemyselných a poľnohospodárskych areálov formou ich rekonštrukcie, revitalizácie a zavádzaním nových technológií, šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov a znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať
- 2.2. poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo
- 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii,
- 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitnú sústavu hospodárenia (chránené územia podľa § 12 ods.1 písm. c), d),e) a § 18 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a ochranné pásma vodných zdrojov),
- 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom,
- 2.2.4. pri využívaní LPF uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy,
- 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
- 2.2.6. zalesniť pôvodnými, stanovištne vhodnými druhmi drevín poľnohospodársky nevyužiteľné pozemky, ak súčasne nepredstavujú biotop chránených druhov rastlín, alebo živočíchov a ak tým nie sú ohrozené záujmy ochrany prírody podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, a vykonať ich prevod do lesného pôdneho fondu,
- 2.2.7. zosúladiť stav evidencie pozemkov s ich skutočným stavom – prevod zalesnených nelesných pozemkov do lesného pôdneho fondu,
- 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
- 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu TTP v súlade s udrzaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,
- 2.2.10. stabilizovať výmeru najkvalitnejších pôd a ich ochranu uskutočňovať ako ochranu hospodársko-sociálneho potenciálu štátu aj ako súčasť ochrany prírodného a životného prostredia.

2.3. priemysel, ťažba a stavebníctvo

2.3.1. pri rozvoji priemyslu podporovať a uprednostňovať princíp rekonštrukcie, sanácie a intenzifikácie využívania existujúcich priemyselných zón, areálov a plôch, prípadne aj objektov,

2.4. regionálny rozvoj

2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,

2.4.9. zabezpečiť v záujme rozvoja vidieka v horských a podhorských oblastiach so sťaženými prírodnými podmienkami primeranú životnú úroveň a zlepšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva prostredníctvom podpory vybraných centier s využitím ich prírodného, demografického a kultúrno-historického potenciálu v prospech rozvoja vidieckych oblastí.

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

3.3. utvárať územno-technické predpoklady na rozvoj všetkých aktuálnych foriem domácej a medzinárodnej turistiky v sídlach a rekreačných útvaroch modernizáciou jestvujúcej a budovaním novej obslužnej, relaxačnej a športovej vybavenosti v zastavanom území a nadväzujúcich priestoroch, na významných medzinárodných a regionálnych cestných trasách kraja a na cykloturistických trasách všetkých kategórií

3.6. rozvíjať podmienky na rekreáciu a turistiku v plnom súlade so záujmami ochrany prírody a prírodných zdrojov, preorientovať ťažisko rozvoja rekreácie z voľnej krajiny do obcí s potrebným potenciálom atraktivít a vybavenosti

3.8. umiestňovať novú rekreačnú vybavenosť do urbanizovaného prostredia obcí a jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky v ostatných chránených územiach; vo voľnej krajine umiestňovať len zariadenia športovo-relaxačnej vybavenosti, ak to podmienky ochrany prírody a zdrojov prírody umožňujú

3.11. pri rozvoji rekreácie a turizmu na území chránených území a ich ochranných pásiem rešpektovať návštevný poriadok príslušného chráneného územia, platný v čase prípravy a realizácie rozvojových zámerov.

3.17. podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

4.5. rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja

- 4.7. uplatňovať pri hospodárskom využívaní území začlenených medzi prvky územného systému ekologickej stability podmienky ustanovené
  - 4.7.3. zákonom Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu pre poľnohospodárske ekosystémy v kategóriách podporujúcich a zabezpečujúcich ekologickú stabilitu územia (trvalé trávne porasty),
- 4.8. zosúlad'ovať trasovanie dopravnej a technickej infraštruktúry s prvkami ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénosť.
- 4.10. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).
- 4.11. zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

- 5.14. rešpektovať pri rozvoji územia význam a hodnoty jeho kultúrno-historických daností v nadväznosti na všetky zámery v sociálno-ekonomickom rozvoji.

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 8.3.4. podporovať vytvorenie siete domácej ošetrovateľskej starostlivosti a starostlivosti o dlhodobo chorých a zdravotne ťažko postihnutých.

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

- 9.4. vytvoriť územno-technické predpoklady pre rozvoj a budovanie potrebnej kapacity zariadení na zhodnocovanie, zneškodňovanie, zber a iné nakladanie s odpadmi
- 9.5. usmerňovať cieľové smerovanie nakladania s odpadmi, budovanie nových zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov a budovanie zariadení na iné nakladanie s odpadmi v území v súlade s Programami odpadového hospodárstva.
- 9.7. sanovať skládky odpadov, ktoré sú rizikovými z hľadiska ohrozenia kvality životného prostredia.

Príloha č. 3**Zdroje financovania PHSR obce Bravčovo na roky 2008-2013****Štrukturálne fondy EÚ****NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC SR
2007 -2013**

OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	
Prioritná os - 1. Podpora rastu zamestnanosti	
Opatrenie 1.1. Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti	
Aktivita 1.1.1 Opatrenia aktívnej politiky trhu práce a podpory zamestnanosti	
Aktivita 1.1.2 Aktivity zamerané na modernizáciu verejných služieb zamestnanosti	
Aktivita 1.1.3 Aktivity zamerané na zlepšovanie mobility za prácou	
Aktivita 1.1.4 Aktivity zamerané na zvyšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci	
Opatrenie 1.2 Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania	
Aktivita 1.2.1 Podpora adaptability podnikov, podnikateľov, podnikateľských združení a regiónov	
Aktivita 1.2.2 Podpora integrovaných projektov na úrovni regiónov a SR	
Aktivita 1.2.3 Podpora cielených služieb pre podniky/ zamestnávateľov a SZČO	
Aktivita 1.2.4 Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane podpory vytvárania nových pracovných miest v nových podnikoch a samozamestnania	
Prioritná os - 2. Podpora sociálnej inklúzie	
2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	
Aktivita 2.1.1 Podpora zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	
Aktivita 2.1.2 Aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu násilia ako bariéry vstupu a udržania sa na trhu práce	

Aktivita 2.1.3 Aktivity zamerané na podporu komunitnej práce a na vyvolanie a podporovanie zmeny v rámci miestnych spoločenstiev a senzibilizačné aktivity
Aktivita 2.1.4 Podpora zvyšovania profesionality výkonu a budovanie ľudských kapacít v oblasti sociálnej inklúzie
2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
Aktivita 2.2.1 Programy vzdelávania a prípravy pre trh práce znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie s výrazným zacielením na osoby vzdialené od trhu práce s osobitným zreteľom na osoby z marginalizovaných rómskych komunít
Aktivita 2.2.2 Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín (t.j. cieľovej skupiny pre túto rámcovú aktivitu)
Aktivita 2.2.3 Programy druhej šance umožňujúce ukončenie základnej resp. strednej školy, získanie odborných zručností formou zamestnaneckej praxe s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
Aktivita 2.2.4 Programy zamerané na poskytovanie služieb zamestnanosti a vzdelávania pre zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním s osobitným zreteľom na starších zamestnancov a zamestnancov s nízkym vzdelaním
Aktivita 2.2.5 Podpora mechanizmov predchádzania a eliminácie rodovej nerovnosti na trhu práce
2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
Aktivita 2.3.1 Podpora uľahčenia vstupu a udržania sa na trhu práce pre osoby s rodinnými povinnosťami
Aktivita 2.3.2 Aktivity zamerané na udržanie kontaktu s pracoviskom a profesionálnych zručností počas neprítomnosti na trhu práce z dôvodu plnenia rodinných povinností
Aktivita 2.3.3 Aktivity zamerané na rozširovanie podporných služieb pre zamestnancov s rodinnými povinnosťami
Aktivita 2.3.4 Podpora udržania osôb s rodinnými povinnosťami na trhu práce poskytovaním inovatívnych programov zo strany zamestnávateľov
Prioritná os 4 „Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy“
Opatrenie 4.1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami
Aktivita 4.1.1 Podpora rozvoja ľudských zdrojov a zlepšenia kvality služieb poskytovaných verejnou správou
Aktivita 4.1.2 Podpora fungovania inštitúcií na pro klientsky orientovaný systém v rámci ďalšieho vzdelávania
Aktivita 4.1.3 Podpora rozvoja ľudských zdrojov a zlepšenia kvality služieb poskytovaných neziskovými organizáciami

OP Vzdelávanie	
Prioritná os 2 - Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja ľudských zdrojov	
Opatrenie 2.1. Podpora ďalšieho vzdelávania	
Aktivita 2.1.1. Zvyšovanie kvality ďalšieho vzdelávania	
Aktivita 2.1.2. Rozvoj ľudských zdrojov v ďalšom vzdelávaní	
Aktivita 2.1.3. Podpora učiacich sa regiónov a vytvárania sietí v ďalšom vzdelávaní	
Aktivita 2.1.4. Podpora ďalšieho vzdelávania v jednotlivých sektoroch	
Aktivita 2.1.5. Uľahčenie prístupu k ďalšiemu vzdelávaniu	
Aktivita 2.1.6. Podpora diverzifikácie foriem financovania ďalšieho vzdelávania	
Aktivita 2.1.7. Rozvoj kľúčových kompetencií prostredníctvom ďalšieho vzdelávania	
Aktivita 2.1.8. Zlepšenie priechodnosti medzi sektormi a úrovňami formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania	
Prioritná os 3 - Podpora vzdelávania osôb s osobitými vzdelávacími potrebami	
3.1. Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít	
Aktivita 3.1.1. Podpora prístupu príslušníkov MRK k vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl	
Aktivita 3.1.2. Podpora individuálneho prístupu a rozvoj alternatívnych foriem a nástrojov vyučovania	
Aktivita 3.1.3. Ďalšie vzdelávanie príslušníkov MRK	
Aktivita 3.1.4. Ďalšie vzdelávanie osôb a podpora spolupráce inštitúcií pracujúcich v oblasti integrácie príslušníkov MRK do spoločnosti h	
3.2. Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb s osobitými vzdelávacími potrebami	
Aktivita 3.2.1. Podpora prístupu osôb s osobitými vzdelávacími potrebami k vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl	
Aktivita 3.2.2. Podpora individuálneho prístupu a rozvoj alternatívnych foriem a nástrojov vyučovania	
Aktivita 3.2.3. Ďalšie vzdelávanie osôb s osobitými vzdelávacími potrebami	
Aktivita 3.2.4. Ďalšie vzdelávanie osôb a podpora spolupráce inštitúcií pracujúcich v oblasti integrácie občanov s osobitými vzdelávacími potrebami do spoločnosti	

OP Zdravotníctvo
Prioritná os - 2. Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám
Opatrenie 2.1. Rekonštrukcia a modernizácia zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti
Aktivita 2.1.1. Modernizácia, rekonštrukcia, budov
Aktivita 2.1.2. Dodávka zdravotníckej techniky – high technology
Aktivita 2.1.3. Dodávka a výmena morálne zastaraného IT a iného prístrojového vybavenia - štruktúrovaná kabeľáž

OP Informatizácia spoločnosti
Prioritná os 1 - Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb
Opatrenie 1.2 Elektronizácia verejnej správy na miestnej a regionálnej úrovni
1. 1. Rozvoj zdieľaných služieb eGovernmentu na regionálnej a miestnej úrovni
1.2. Rozvoj špecializovaných služieb eGovernmentu na regionálnej a miestnej úrovni
Prioritná os 2 - Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry
Opatrenie 2.1 Zlepšenie systémov získavania, spracovania a ochrany obsahu zo zdrojov pamäťových a fondových inštitúcií
Opatrenie 2.2 Digitalizácia obsahu pamäťových a fondových inštitúcií, archivovanie a sprístupňovanie digitálnych dát
Prioritná os 3 - Zvýšenie prístupnosti k širokopásmovému internetu
3.1 Rozvoj a podpora trvaloudržateľného využívania infraštruktúry širokopásmového prístupu

OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
Prioritná os 1 Inovácie a rast konkurencieschopnosti
Opatrenie 1.1. Inovácie a technologické transfery
Aktivita 1.1.1 Aktivity zamerané na modernizáciu strojov, prístrojov a zariadení, vybavenie skúšobní a technológií s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti a pridanej hodnoty vrátane nevyhnutného hardware a software,
Aktivita 1.1.2 Aktivity zamerané na modernizáciu strojov, prístrojov a zariadení, s cieľom znižovania a odstraňovania negatívnych vplyvov priemyslu a služieb na životné prostredie vrátane nevyhnutného hardware a software,
Aktivita 1.1.3 Malé stavebné úpravy, rekonštrukcia prevádzkových priestorov súvisiace s inováciou, ktoré výhradne úzko súvisia so zabudovaním nových strojov, prístrojov a

zariadení, výrobných postupov a technológií (do oprávnených aktivít nespádajú ako oprávnené náklady rekonštrukcie budov a výstavba nových priestorov);
Aktivita 1.1.4 Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania,
Aktivita 1.1.5 Účasť slovenských výrobcov na veľtrhoch a výstavách v SR a v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách, účasť podnikateľov na subkontrakčných veľtrhoch,
Aktivita 1.1.6 Vývoj a zavádzanie aplikácií elektronického obchodu,
Aktivita 1.1.7 Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov
Aktivita 1.2.1. Výstavba a revitalizácia infraštruktúry hnedých priemyselných parkov; (podpora rekonštrukcie a modernizácie bývalých priemyselných a podnikateľských lokalít pre ďalšie trvalo udržateľné investície na sanáciu a obnovu verejnej infraštruktúry podporujúce podnikanie),
Aktivita 1.2.2. Budovanie infraštruktúry zelených priemyselných parkov – výnimočne s veľkým socio-ekonomickým dopadom pre región po odsúhlasení MH SR,
Aktivita 1.2.3. Výstavba a vybavenie hmotnej infraštruktúry (rekonštrukcia, alebo výstavba budov a technologických priestorov vrátane sietí),
Aktivita 1.2.4. Iné aktivity nešpecifikované súvisiace s projektom
Aktivita 1.2.5. Realizácia projektu pre ochranu spotrebiteľa,
Aktivita 1.2.6. Ďalšie oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 1.3 Podpora inovačných aktivít v podnikoch
Aktivita 1.3.1 Podpora v priemysle zameraná na systematické získavanie nových poznatkov a ich praktické využitie pri vývoji nových výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb alebo pri podstatnom zdokonalení existujúcich výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb (vrátane špecializovaného poradenstva pri vypracovávaní dokumentácie kvality v procese riadenia kvality, pri implementácii systémov manažérstva kvality),
Aktivita 1.3.2. Podpora inovácií v priemysle a službách, usmernenie výsledkov výrobného výskumu do plánu, projektu, úpravy alebo návrhu nového, zmeneného alebo vylepšeného výrobku, postupu alebo služby určených na predaj alebo prenájom a ich systematické využívanie pri výrobe materiálov, zariadení, systémov, metód a postupov. Výstupom tohto procesu môže byť aj zhotovenie prvého nekomerčného prototypu a jeho overenie (vrátane výroby skúšobných stavov); analýza uskutočniteľnosti, tvorba konštrukčnej dokumentácie vrátane zakúpenia výpočtových a konštrukčných hardware a software na riadenie dát,
Aktivita 1.3.3. Technické štúdie realizovateľnosti – analýza napr. technických riešení na úrovni patentov a úžitkových vzorov, inovatívnych aktivít z ekonomického, technického a technologického aspektu realizovateľnosti v praxi,
Aktivita 1.3.4. Príprava a budovanie systémov manažérstva kvality a externého predcertifikačného a certifikačného procesu súvisiaceho so zavádzaním systému manažérstva kvality. Oprávnenými projektmi sú projekty zamerané na zavádzanie systémov manažérstva kvality v súlade s medzinárodnými normami ISO 9000, ISO 14000, EMAS, VDA, BS, QS, Správnej výrobnéj praxe, Správnej laboratórnej praxe, HACCP a ISO/TS 16 949, prípadne ďalších systémov, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť podnikateľov v podporovaných oblastiach,
Aktivita 1.3.5. Podpora predcertifikačného auditu pre overenie stavu, v akom sa podnik nachádza po príprave, t.j. po absolvovaní školení, odborného poradenstva a konzultáciách,

Aktivita 1.3.6. Podpora projektov spojených s priemyselno-právnou ochranou vynálezov, úžitkových vzorov, ochranných známk a dizajnov na Slovensku a v zahraničí,
Aktivita 1.3.7. Podpora projektov spojených s uplatňovaním nových metrologických postupov a harmonizáciou systémov kalibrácie,
Aktivita 1.3.8. Podpora projektov spojených so získaním akreditácie a certifikácie na Slovensku a v zahraničí,
Aktivita 1.3.9. Podpora účasti slovenských výrobcov na zasadnutiach technických komisií európskych a medzinárodných normalizačných organizácií,
Aktivita 1.3.10. Podpora projektov na tvorbu nových a aplikovaných technických noriem do praxe,
Aktivita 1.3.11. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.

Prioritná os 2 Energetika

Opatrenie 2.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike

Aktivita 2.1.1. Úspory energie vo všetkých oblastiach priemyslu a služieb vrátane izolácie stavebných objektov za účelom zlepšenia ich tepelno-technických vlastností,
Aktivita 2.1.2. Vysokoúčinná kombinovaná výroba elektriny a tepla,
Aktivita 2.1.3. Využívanie obnoviteľných energetických zdrojov, tzn. výstavba, modernizácia alebo rekonštrukcia: malých vodných elektrární, zariadení na energetické využitie biomasy, bioplynu, zariadení na výrobu biopalív a bioplynu, zariadení na využitie slnečnej energie, zariadení na využitie geotermálnej energie,
Aktivita 2.1.4. Rekonštrukcia a modernizácia existujúcich energetických zdrojov na báze fosílnych palív za účelom zvýšenia účinnosti zariadení alebo za účelom využívania obnoviteľných zdrojov energie,
Aktivita 2.1.5. Rekonštrukcia existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla (napr. zlepšenie izolácie potrubných rozvodov, zavádzanie systémov na sledovanie úniku tepla, rekonštrukcia odovzdávajúcich staníc tepla a iné),
Aktivita 2.1.6. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.

Opatrenie 2.2 Budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá a obce a poskytovanie poradenstva v oblasti energetických úspor

Aktivita 2.2.1. Aktivity spojené s budovaním a modernizáciou verejného osvetlenia pre obce a mestá (verejný sektor),
Aktivita 2.2.2. Individuálny projekt na podporu osvetly poskytovanej SIEA v rámci efektívneho využívania energií a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vrátane zvýšenia informovanosti širokej verejnosti.

Prioritná os 3 Cestovný ruch

Opatrenie 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu

Aktivita 3.1.1. Podpora budovania mikroinfraštruktúry k strediskám CR, t.j. najmä mikroinfraštruktúry, ktorá sama o sebe neprodukuje zisk (parkoviská, inžinierske siete, verejné sociálne zariadenia, odpočívadla, orientačné tabule a pod.),
Aktivita 3.1.2. Výstavba nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu (napr. obnova kúpeľníctva, doplnkové a športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky, využitie banských diel na CR, využitie lokalít priemyselného dedičstva pre cestovný ruch, atď.),
Aktivita 3.1.3. Vytváranie nových atrakcií v regiónoch (napr. areálov pre športovcov či už letných alebo zimných, atď.),

Aktivita 3.1.4. Podpora obnovy pamiatkových území, tematických kultúrnych trás a rekonštrukcia kultúrnych a historických objektov a zariadení so zámerom ich využitia na účely cestovného ruchu; zahrňujúcich aj lokality UNESCO zapísané, ale aj navrhované na zápis do zoznamu UNESCO,
Aktivita 3.1.5. Podpora manažmentu voľného času,
Aktivita 3.1.6. Podpora výstavby a obnovy lyžiarskych tratí, vodných mól, prístavísk a pod.,
Aktivita 3.1.7. Ďalšie podobné oprávnené aktivity, ktoré podporujú ciele opatrenia.
Opatrenie 3.2 Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu, prezentácie regiónov a Slovenska
Aktivita 3.2.1. Rozvoj informačných služieb cestovného ruchu - pokračovania v tvorbe Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu, zber informácií do NUTIS-u TIK-mi, vytváranie a činnosť turisticko-informačných kancelárií a pod.,
Aktivita 3.2.2. Tvorba informačných a prezentačných materiálov, účasť na propagačných a prezentačných aktivitách cestovného ruchu, podpora prezentácie SR v zahraničí ako atraktívnej turistickej destinácie, a pod.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013
Os 3. Zvýšenie konkurencieschopnosti sektoru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
1.1. Modernizácia fariem
1.2. Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva
1.3. Infraštruktúra týkajúca sa rozvoja a adaptácie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
1.4. Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov
1.5. Odbytové organizácie výrobcov
1.6. Odborné vzdelávanie a informačné aktivity
1.7. Využívanie poradenských služieb
Os 2. Zlepšenie životného prostredia a krajiny
2.1. Opatrenia zamerané na trvalo udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy
2.1.1. Platby za znevýhodnené prírodné podmienky v horských oblastiach a platby v ostatných znevýhodnených oblastiach
2.1.2. Platby v rámci sústavy NATURA 2000 a platby súvisiace so smernica 2000/60/ES
2.1.3. Agroenvironmentálne platby
2.2. Opatrenia zamerané na trvalo udržateľné využívanie lesnej pôdy

2.2.1. Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy
2.2.2. Platby v rámci sústavy NATURA 2000 – lesná pôda
2.2.3. Lesnícko-environmentálne platby
2.2.4. Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení
Os 3. Kvalita života vo vidieckych oblastiach
3.1. Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku
3.2. Podpora vzdelávacích aktivít
3.3. Vzdelávanie a informovanie
3.4. Obnova a rozvoj obcí
3.4.1. Základné služby pre ekonomiku a vidiecke obyvateľstvo
3.4.2. Obnova a rozvoj dedín
3.5. Získavanie zručností, ožiovovanie a vykonávanie stratégií miestneho rozvoja
Os 4. Leader
4.1. Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia
4.2. Vykonávanie projektov spolupráce
4.3. Chod miestnej akčnej skupiny

Štátne zdroje SR

NÁRODNÉ DOTÁCIE A GRANTY
Dotácia na zabezpečenie verejnoprospešných služieb podľa výnosu Ministerstva financií SR č. 26825/2005 – 441 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky (z výťažku lotérií).
Podpory na jednotlivé účely z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania podľa Nariadenia vlády č. 637/2004 Z.z. (podľa § 16 ods. 1 zákona č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov).
Dotácie na osobitné účely.
- financovanie významných investícií schválených vládou,

<p>* záujmové združenie právnických osôb na obstaranie dlhodobého hmotného a nehmotného majetku vzťahujúceho sa na zriadenie nového podniku, rozšírenie existujúceho podniku alebo začatie činnosti, ktorá si vyžaduje podstatnú zmenu vyrábaných tovarov alebo zmenu výrobného procesu v existujúcom podniku, a to pomocou racionalizácie, diverzifikácie alebo modernizácie, o ktorých rozhodla vláda,</p> <p>* obec</p>
<p>Dotácie pre občianske združenia ktorého činnosť je zameraná na sociálnu oblasť, na podporu rozvoja sociálnej starostlivosti a sociálnej pomoci, na humanitnú starostlivosť, na výkon osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, na stravu a školské potreby, na motivačný príspevok podľa výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 3749/2005-II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.</p>
<p>Národné projekty zamestnanosti v zmysle zákona č. 5/2004 Z.z o službách zamestnanosti.</p>
<p>- v rámci národných projektov realizovaných Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa jedná zväčša o nárokové príspevky prideľované jednotlivcom, tzv. konečným užívateľom.</p>
<p>- nenávratné finančné príspevky podľa §§ 49,50,56,57,59 a 60 alebo výzvy podľa § 54 zákona NR SR č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti). – v súlade so SCHÉMOU POMOCI DE MINIMIS na podporu zamestnanosti, evidovanou a schválenou Ministerstvom financií SR pod číslom Schéma DM – 1/2007</p>
<p>Národný program rozvoja športu</p>
<p>- podprogram 02601 - šport pre všetkých a záujmová činnosť na školách,</p>
<p>Grantový systém Ministerstva kultúry SR podľa Výnosu č. MK-12947/05-/30493 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.</p>
<p>a) tvorby a šírenia kultúrnych hodnôt, b) ochrany a rozvoja kultúrneho dedičstva, c) zahraničných kultúrnych aktivít a medzinárodných kultúrnych aktivít celoslovenského významu, d) kultúrnej tvorivosti a voľnočasových kultúrnych aktivít, e) vzdelávacích programov v kultúre, f) rozvoja kultúry národnostných menšín, g) kultúrnych aktivít zdravotne postihnutých alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.</p>
<p>Ministerstvo školstva SR - Programy finančnej podpory aktivít detí a mládeže na roky 2009 - 2011</p>
<p>Adam 1, 2, 3</p>
<p>Úrad splnomocnenkyne pre Rómske komunity</p>
<p>Grantová schéma</p>
<p>Úrad vlády SR</p>
<p>Projekty pre Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov</p>

Iné zahraničné zdroje

NADNÁRODNÉ PROGRAMY	
Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus	
Blokový grant pre environmentálne mimovládne organizácie (EMVO)	
<ul style="list-style-type: none"> - Podpora trvalo udržateľného rozvoja - Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva - Rozvoj ľudských zdrojov - Zdravie a starostlivosť o deti - Regionálna politika a cezhraničné aktivity 	
Blokový grant v sociálnej oblasti -	
a) pomoc rodinám a deťom v núdzi a/alebo v krízových situáciách, b) pomoc mladým ľuďom a dospelým pri stimulácii ich ďalšieho rozvoja, c) inštitucionálny rozvoj MVO poskytujúcich sociálne a komunitné služby	
Blokový grant pre MVO	
I. Priorita: podpora ochrany ľudských práv II. Priorita : podpora práva na rovnaké zaobchádzanie III. Priorita: posilnenie súdnictva IV. Priorita: posilnenie multikultúrneho prostredia	
International Visegrad Fund	
Strategické granty	
Štandardné granty	
Malé granty	
Komunitárne programy EÚ	
Culture programme 2007 – 2013	
<ul style="list-style-type: none"> - podporiť medzinárodnú mobilitu pracovníkov v kultúrnom sektore - zvýšiť medzinárodnú cirkuláciu pracovníkov a kultúrnych a umeleckých produktov, - zlepšiť interkultúrny dialóg 	
Program Spoločenstva v oblasti zamestnanosti a sociálnej solidarity – Progress	
<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanosť - sociálna ochrana a začlenenie - pracovné podmienky - antidiskriminácia - rovnosť pohlaví 	
EURES (European Employment Services) – (Európske služby zamestnanosti)	
Programme of Community Action in the field of Public Health (2003-2008) – (Akčný program Spoločenstva v oblasti verejného zdravia (2003-2008))	
Interreg IV C	
Regionálne iniciatívy (interregionálne kooperačné projekty)	
Europe for citizens Programme 2007 – 2013	
<ul style="list-style-type: none"> - aktívne európske občianstvo: účasť a demokracia v Európe; - interkultúrny dialóg; - občianska prosperita v Európe: zamestnanosť, sociálna kohézia a trvalý rozvoj; 	
Program Mládež v akcii 2007-2013	

Akcia 1. Mládež pre Európu
Akcia 2. Európska dobrovoľnícka služba
Akcia 3. Mládež vo svete
Akcia 4. Systémy podpory mládeže
Akcia 5. Podpora pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže
Central Europe

Iné malé granty

MALÉ GRANTY		
Citibank	Komunitný rozvoj,	vzdelávanie v oblasti finančného vzdelávania mladých ľudí a znevýhodnených skupín. Chce im umožniť získať praktické informácie z oblasti účtovníctva, investovania, finančného manažmentu a podobne.
	Vzdelávanie	podpora projektom verejnoprospešného charakteru, ktoré riešia skutočné potreby komunity v danom regióne a sú realizovateľné pomocou dobrovoľnej práce čo najväčšieho počtu ľudí
Nadácia pre deti Slovenska	Hodina deťom	kvalita života, mladých ľudí a detí, podpora organizácií a spolupráce
Slovensko-český ženský fond	Proti násiliu páchanému na ženách	vytvorenie lokálnych a regionálnych koalícií proti násiliu s cieľom zainteresovať do riešenia problému násilia páchaného na ženách aktérov verejnej a štátnej správy, vytvorenie stratégií pre udržateľné financovanie služieb poskytovaných ženám, na ktorých bolo páchané násilie, preventívne programy proti násiliu páchaného na ženách, zlepšenie kvality poskytovaných služieb.
Konto Orange	Šanca pre Váš región	podpora aktívnych občanov pre rozvoji svojho regiónu, obce
	Hľadá sa dobrý nápad	oživenie kultúrneho či športového života mladých ľudí, príležitosti na neformálne vzdelávanie či dobrovoľnícke aktivity
	Vykročme si v ústrety	podpora zmysluplného trávenia voľného času ľudí s postihnutím ako aj vytvorenie priestoru na prezentáciu ich zručností, schopností a nadania.
Centrum pre filantropiu Baunit	Tu sa nám páči tu chceme žiť	účasť ľudí, ktorí v danej lokalite bývajú alebo pracujú, ich ochota pomôcť pri premene verejného priestranstva svojou dobrovoľníckou prácou, materiálnou pomocou, myšlienkami, nápadmi
Nadácia Pontis a T-mobile	Hľadáme ďalší zmysel - pre zamestnanie	odborná asistencia pri umiestňovaní zdravotne postihnutých na trhu práce
	Hľadáme ďalší zmysel - pre talent	projekty na rozvoj talentu detí a mládeže so zmyslovým postihnutím
	Zamestnanecký grantový program Accenture	zvýšenie kvality života v miestnych komunitách, kde žijú alebo pôsobia zamestnanci Accenture
Nadácia pre deti Slovenska	Raz Ročne Spoločne!!!	umožniť zdravotne postihnutým deťom a mladým ľuďom prekonať následky zdravotného znevýhodnenia a napomáhať ich sociálnej a výchovno-vzdelávacej integrácii.
Nadácia Ekopolis	Živé chodníky 2008	bodovanie a oprava turistických trás a informačných turistických panelov

	Ľudia pre stromy	výsadba prirodzených, vhodných drevín, oživovanie krajiny plošnou a vertikálnou zeleňou, ktorá zvyšuje estetickú hodnotu územia, rovnako i zachranu vzácnych stromov, obnovu parkov, výsadbu zelene v okolí škôl, vo verejných záhradách a zveľaďovanie zelených plôch.
	Greenways 2008	<ul style="list-style-type: none"> - budovanie trás pre chodcov, cyklistov, lyžiarov, bežcov, vozíčkarov, vodákov atď. (technické a terénne úpravy, spevnenie povrchu, drobné stavby a konštrukcie a pod.); - vertikálne a horizontálne značenie trás (na stĺpikoch, na stromoch v lesoparku/parku a pod.; na asfalte a pod., s rešpektovaním relevantných noriem a predpisov); - slávnostné otvorenie greenway.
SOCIA	Pomoc pre rodiny	<p>podporuje aktivity zamerané na zlepšenie podmienok života detí so zdravotným postihnutím alebo dlhodobo chorých detí a mládeže do 25 rokov</p> <ul style="list-style-type: none"> - špeciálne kompenzačné alebo rehabilitačné pomôcky, - operácie a iné komplikované zdravotnícke úkony
Stredoeurópska nadácia - CEF	Škola, ktorej to myslí	cieľom projektu je naučiť žiakov namiesto pasívneho memorovania veľkého množstva učiva, ktoré aj tak rýchlo zabudnú, aktívne získavať informácie, vedieť ich správne spracovať a ciele využívať v praxi. Projekt ponúka učiteľom inovačné metódy na dosiahnutie tohto cieľa.
	Podpora výstavby viacúčelových ihrísk	výstavbu viacúčelového ihriska s rozmermi minimálne 33 x 18m, s umelým trávnatým povrchom, ktoré sa budú môcť využívať celoročne, nezávisle od počasia, minimálne na 3 druhy športov z nasledovných druhov športov: futbal, hádzaná, basketbal, volejbal, tenis, nohejbal
	Vážime si kultúru a umenie	prispieť k prelomeniu geografických, kultúrnych a finančných bariér, ktoré bránia umelcom a manažérom kultúry v spolupráci na území stredoeurópskeho regiónu. V rámci programu budú uprednostnené medzinárodné projekty, ktoré spĺňajú kritériá kreativity, kooperácie a kontinuity.
Nadácia SPP	Mimo grantových výziev	kultúra, sociálne projekty, podpora zdravia,
	Opora 2008	vzdelávanie a integrácia sociálne znevýhodnených skupín
Nadácia otvorenej spoločnosti (OSF)	Podpora inovatívnych projektov	rovnosť príležitostí a rozvoj mimovládneho neziskového sektora
	Harm Reduction	protidrogové aktivity
	East East: Partnerstvo bez hraníc	medzinárodná spolupráca občianskej spoločnosti
	Sme si rovní 3	inovatívne prístupy v boji proti diskriminácii znevýhodnených skupín
	Zdravie Rómov 2008	zlepšenie hygieny, prístupu k zdravotnej starostlivosti a službám a životných podmienok obyvateľov rómskych komunít
Nadácia Tatra banky	Program malých grantov 2008	aktivity zamerané na posilnenie mechanizmov inklúzie, zodpovednosti a participácie, ako aj na vytváranie partnerstiev s verejným a súkromným sektorom a ostatnými mimovládnyimi organizáciami s cieľom podporovať miestne vlastníctvo, prinášať inováčné riešenia a posilniť aktívnu účasť chudobnej a marginalizovanej populácie.
	Pomôžeme	podporuje ľudí, jednotlivcov, alebo inštitúcie (mimovládne organizácie, obce, školy) ktorí sa bez vlastného pričinenia ocitli v núdzovej, kritickej situácii, boli postihnutí katastrofou prírodnou (povodeň, víchrica, zemetrasenie, a pod.), spoločenskou (vojnový konflikt, krádež, a pod.) alebo civilizačnou (požiar, epidemiologické ochorenie, a pod.). O podporu môžu požiadať aj organizácie, ktoré poskytujú primárnu pomoc ľuďom, ktorí sa bez vlastného pričinenia ocitli v núdzovej, kritickej situácii

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bravčovo na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidieka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív 2008